

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XV

333

Март 2020.

цена 100 динара

(1.20 евра)

170 година
Војне
академије

**ЧАСТ ЈЕ
НАША
ИМОВИНА,
А ЗНАЊЕ
КЉУЧНО
ОРУЖЈЕ**

ISSN 1452-2160

9 771452 216004

„Панцир” стигао у Србију

Фото: Даримир Банда

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

КОНКУРСИ ЗА ВОЈНЕ ШКОЛЕ

- ВОЈНА АКАДЕМИЈА
- МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВМА
- ВОЈНА ГИМНАЗИЈА
- СРЕДЊА СТРУЧНА ВОЈНА ШКОЛА

ОД 1. ФЕБРУАРА ДО 15. МАРТА 2020.

ПРИЈАВИ СЕ!

www.mod.gov.rs

ЧАСТ, ЗНАЊЕ, СРБИЈА – ВОЈНА АКАДЕМИЈА

| 4 |

У фокусу

ДЕВЕТИ СУСРЕТ ДВА МИНИСТРА

Србија је прва земља у коју је Шојгу дошао након што је поново именован за министра одбране Руске Федерације, а посета српској престоници била је девети сусрет два министра од именовања Александра Вулина за министра одбране Републике Србије.

Насловна страна

170 година
Војне Академије

Фото:
Даримир Банда

„Одбрана” је члан
Европског удружења
војних новинара

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана” наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредници

Владимир Вјештић и Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Мартина Новак

Сарадници у броју

Пуковник др Славиша Влачић, Биљана Миљић,
Катарина Симоничић, Владе Радуловић,
др Милан Мијалковски

Дизајнер

Оливера Синадиновић

Фотографи

Горан Станковић (уредник), Даримир Банда,
Јово Мамула

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489;
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 23-583
Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536
Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 80 динара. За претплатнике преко
Банка Поштанска штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

У фокусу

7 | Посета министра одбране Александра Вулина Републици Белорусији Међу пријатељима

10 | Признања

Орден белог орла и златна медаља за храброст

11 | Активности министра одбране

Србија више од свега жели мир

Разговор с поводом

12 | Са генерал-мајором проф. др Бојаном Зрнићем

Част је наша имовина, а знање кључно оружје

Стајна тачка

18 | Концепт тоталне одбране

Искуства новије историје

Систем

24 | Пријем у професионалну војну службу Јачање Војске

27 | Десетар Урош Ждеро добитник специјалне плакете

Људскост па све остало

28 | Обука кадета Војне академије

Спремни за изазов

32 | Тим „Кобри” на такмичењу у Дубаију

Снага, фокус и оштро око

34 | Сећања на НАТО агресију

Марш за ослобађање Кабаша

38 | Дан Војномедицинске академије

Година обнове

42 | Војногеографски институт

Отисак стварности

46 | Група ОИС

Заштићено државно власништво

Глобално

50 | Набавке војних хеликоптера у региону Приоритети из другог плана

54 | Марија Лина Века

Србија је срце Европе

58 | Снаге за специјалне операције Руске Федерације

Ратници новог доба

64 | 140 година дипломатског односа

Дуге и снажне везе

Култура

68 | Пригодне поштанске марке

За српску војску – једна заборављена прича

70 | Концерт „Наша деца” седми пут

Ноте добре енергије

71 | Нове књиге Медија центра „Одбрана”

Учесник и сведок

Здравство

72 | Вирус корона запалио свет

Ковид-2019

Историја

76 | Поводом Дана Топличког устанка

Српски официр и комитски командант

Спорт

79 | Спортски резултати кадета ВА

Медаље из Русије

Огласи

80 | Сервисне информације, конкурси

Пишу за „Одбрану”

Проф. др Драган Симеуновић

Др Миле Бјелајац
Институт за новију историју Србије

Бригадни генерал у пензији
Стојан Коњиковац

Др Мила Михајловић
историчар и публициста

Проф. др Елизабета Ристановић
Војномедицинска академија

Моћни за одбрану

На ранг-листи америчког референтног војног портала „Global fire power” Србија је на 65. месту од 138 земаља, колико их је у конкуренцији.

Правила кажу да се не бодује припадност савезима, већ се оцењује индивидуална моћ државе и то кроз 50 врло разнородних параметара, међу којима су људски потенцијал, снага и опремљеност најважнијих видова војске (Ратно ваздухопловство, Противваздухопловна одбрана, Копнена војска), геостратегијски положај, али и природна богатства и финансијски потенцијал.

Србија је за годину дана прескочила 13 држава и тако и формално постала доминантна на западном Балкану, испред бивших југословенских република: Хрватске на 69, Словеније на 100, Албаније на 115. месту, а иза су и Црна Гора, Северна Македонија и Босна и Херцеговина.

Коментаришући тај напредак, српски министар одбране Александар Вулин истакао је да је Србија војно неутрална земља и зато мора да буде способна да се сама брани од сваке претње.

– Улагање у војску и радњених припадника дају резултате, а то значи да је мир на Балкану извеснији, а Срби сигурнији где год да живе – рекао је министар и најавио даље јачање оперативних способности и одбрамбене моћи Војске Србије, „што је добро за све којима је стало до мира”.

За такав успех, уз набавку „мигова 29” и десантно-јуришних хеликоптера Ми-35М, најзначајнија је куповина батерије дефанзивног ПВО система „панцир С1”. Први део тог дефанзивног система, јединог таквог у региону, чиме Србија наставља са јачањем своје одбрамбене моћи и увећава потенцијал одвраћања, стигао је крајем фебруара.

Његовом набавком додатно се снажи способност земље да буде војно неутрална, што је темељно безбедносно опредељење, садржано у стратешким документима, недавно усвојеним у највишем српском законодавном телу.

„Панцир” смо имали прилику да видимо на тактичкој вежби „Словенски штит 2019” заједно са, такође руским ПВО систе-

мом „С-400”, који је изузетно атрактивним учинио техничко-тактички збор поменуте вежбе две војске. Цео догађај испраћен је уз велику пажњу медија, која су углавном нагађала да се овај моћни систем неће ни враћати кући.

Наравно „С-400” се вратио одакле је и дошао, истим авионом Ан 124 „руслан” руских Ваздушно-космичких снага, баш као и „панцир”, али он, како је и договорено, само на кратко.

Куповина батерије тог ПВО система, након готово три деценије употребе старих, уз поменуте летелице, представља вероватно до сада најзначајнији искорак у опремању и модернизацији Војске Србије.

Батерија „панцира С1” знатно ће унапредити одбрамбену моћ Војске Србије и њене оперативне способности, а познаваоци су сасгласни да ће тако бити побољшана заштита објеката критичне инфраструктуре, као и јединица ПВО и средстава ратне технике од дејства из ваздушног простора.

Тај хибридни ракетно-артиљеријски систем, који почива на концепту легендарне совјетске „тунгуске”, чини до 12 вођених ракета, којима се може успешно дејствовати по циљевима у ваздуху удаљеним 20, а на висинама до 15 километара. Поддржавају их и два двоцевна аутоматска топа 2А38М калибра 30 mm, спремна да испале до две и по хиљаде граната по циљевима високим три, а далеким и до четири километра. У спецификацији је наведено и да су на истој платформи интегрисани осматрачки и нишански радар, као и електрооптички блок за надзор и управљање ватром, уз велики степен отпорности система на различите облике електронског ометања.

Оно што следи, према најавама државног руководства, јесте значајније опремање јединица Копнене војске. Приоритет је на модернизацији главних борбених платформи тог вида, тенка М-84 и борбеног возила пешадије БВП М-80А.

Систем „панцир С1”, баш као и заштитни прслук тог имена, ни у ког први не нишани. Ником не прети. Циљ је да одврати, али и да подсећа да смо војно неутрална земља. Он унапређује нашу одбрамбену моћ. |

Пише

Владимир ВЈЕШТИЋ

На недавно објављеној ранг-листи војног портала „Global fire power”, Србија је, кад је реч о снази војске и војних капацитета, напредовала 13 места. За такав успех, уз набавку „мигова 29” и десантно-јуришних хеликоптера Ми-35М, најзначајнија је куповина батерије дефанзивног ПВО система „панцир С1”, чији је део пре неколико дана стигао у нашу земљу

Посета министра одбране Руске Федерације нашој земљи

ДЕВЕТИ СУСРЕТ ДВА МИНИСТРА

Од уласка у наш ваздушни простор авион руског министра одбране генерала армије Сергеја Шојгуа пратили су ловци МиГ-29 Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије. Србија је прва земља у коју је Шојгу дошао након што је поново именован за министра одбране Руске Федерације, а посета српској престоници била је девети сусрет два министра од именовања Александра Вулина за министра одбране Републике Србије.

Пише **Биљана МИЉИЋ**

Посету је обележио низ активности које су потврдиле узлазни тренд руско-српских односа, и то не само у области одбране, а који се одвија у складу с Декларацијом о стратешком партнерству, чији је циљ даље унапређење сарадње два пријатељска народа и државе.

Захвалност Русији на принципијелној политици

Након свечаног дочека испред Палате „Србија”, који је, уз највише државне и војне почести, за високог госта уприличио српски министар одбране, уследили су разговори током којих је констатован већ поменути напредак сарадње, који индикативно илуструје податак да су само у 2019. години

реализоване 94 активности у оквиру међународне војне сарадње са Руском Федерацијом, док је тај број од 2000. до 2012. године био готово занемарљив. Министар Вулин истакао је да су лични односи председника и врховних команданата оружаних снага Владимира Путина и Александра Вучића допринели да сарадња две државе буде на највишем историјском нивоу и додао да је председник Вучић једини државник у Европи који је рекао да његова земља никада неће увести санкције Русији. Такође је истакао да Србија високо цени то што Руска Федерација није признала тзв. државу Косово и захвалио Руској Федерацији на принципијелној и доследној подршци у очувању територијалног интегритета Републике Србије и њених националних интереса.

ПОЧАСТ ОСЛОБОДИОЦИМА БЕОГРАДА И ПОСЕТА ИЗЛОЖБИ „ОДБРАНА 78”

Министри одбране Вулин и Шојгу положили су венце на Спомен-обележје ослободиоцима Београда и на Споменик црвеноармејцу, као и капсулу са земљом из Русије на месту будуће скулптурно-архитектонске композиције „Вечна ватра”, која ће да симболизује вековно братство и заједничку победу српског и руског народа над фашизмом. Високи гост из Руске Федерације обишао је и изложбу Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана 78” у Музеју града Београда, после које је написао у Књизи утисака: „Агресија НАТО-а против Југославије однела је животе многих невиних људи – жена, старца, деце. Али српски народ, захваљујући његовој одважности, храбрости и снази духа, није био сломљен. Не смемо да заборавимо на ту трагедију и морамо да урадимо све што је могуће да се то више не понови.”

Србија жели снажну и јаку војску, рекао је министар Вулин, јер је она гарант стабилности и неутралности, али и њеног напретка и развоја, и захвалио је на војнотехничкој помоћи коју Руска Федерација пружа Војсци Србије. Поручио је и да ће, у складу с политиком војне неутралности, Србија настојати да развија и даље унапређује сарадњу и са Организацијом уговора о колективној безбедности (ОДКБ), као и билатералне партнерске односе са њеним државама чланицама.

Према речима министра Вулина, Војсци Србије указана је част позивом и учешћем на обележавању Дана победе над фашизмом у Другом светском рату 9. маја у Москви и указао на значај јубилеја, посебно у времену када постоје покушаји ревизије историје и прекрајања историјских чињеница.

Министар одбране Руске Федерације Сергеј Шојгу честитао је министру Вулину Дан државности Републике Србије и изразио задовољство степеном развијености сарадње у области одбране између Србије и Руске Федерације, коју је илустровао подацима о заједничким вежбама, на којима је приказан висок ниво професионализма и врхунска обученост свих учесника. Он је упутио и лични позив министру Вулину да у јуну ове године присуствује састанку министара Шангајске организације за сарадњу.

Част је бити почасни доктор реномиране високошколске установе

У наставку посете руског министра одбране српској престоници, на свечаности у Дому Гарде на Топчидеру генералу Шојгуу, у присуству министра одбране Александара Вулина, начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића и бројних гостију, уручен је почасни докторат Универзитета одбране, након чега је високи гост истакао је да је велика част бити почасни доктор једне од најчувенијих високошколских установа Републике Србије.

Том приликом Шојгу је истакао да су две пријатељске земље током веко-

Министру Шојгуу уручен почасни докторат Универзитета одбране

ва, раме уз раме, ратовале против заједничког непријатеља.

– Заједно смо ратовали за ослобођење Балкана и бранили независност у 20. веку. Русија је подржавала Србију и током НАТО бомбардовања 1999. године – нагласио је министар Шојгу и подсетио на јуначки скок руских десантника у Приштини за успостављање контроле над Аеродромом „Слатина”.

– Данас Србија гради нови живот, уз руководство земље која у доста компликованим условима води самосталну спољну политику и на страни је Русије у борби против ревизије историје.

Министар Шојгу подсетио је да се ове године обележава 75 година од завршетка најкрвавијег рата у људској историји.

– Заједничка борба против Хитлерових следбеника постала је значајна етапа у односима између наших земаља, па је посебно важно да на Паради победе 9. маја руски и српски војници марширају заједно Црвеним тргом у једном строју – нагласио је министар Шојгу и додао да ће и даље радити на јачању пријатељских веза између народа и војски Русије и Србије.

Достојан високог признања

Након што је генералу Шојгуу свечано уручен почасни докторат, министар одбране Републике Србије Алексан-

дар Вулин истакао је да се вредност једне награде мери по томе ко вам је даје и по вредности онога ко је прима.

– Данас, господине министре и друже генерале, учинили смо Вам част. Ви сте постали доктор институције која у свом саставу има Војну академију која 170 година обучава српске официре како да бране своју земљу. Сељачки синови су у овој академији, овој школи, научили да постану генерали, војводе, победници из Првог и Другог светског рата, борећи се за право да опстане њихов српски народ у грађанском рату на простору бивше СФРЈ. Овде, на овом месту, у овој школи, научили су и обучили су се борци, јунаци, славни генерали, који су дали одсудни отпор НАТО агресији, чувајући нашу земљу и наше право да постојимо. Баш овде, у овој високој институцији, научили су да се од непријатеља, ма колико био велик и моћан, не бежи и не склања, и да се увек и по сваку цену остане доследан успомени на славне претке – нагласио је министар Вулин и, обраћајући се госту, истакао да нам је учинио част што можемо да га зовемо својим и што наши кадети једног дана могу да говоре о њему као о неком од кога су учили и од кога се има шта научити.

– Све што сте урадили чини Вас више него достојним тог високог признања – закључио је министар Вулин. |
Фото: Даримир Банда и Јово Мамула

Посета министра одбране Александра Вулина Републици Белорусији

МЕЂУ ПРИЈАТЕЉИМА

Да је сарадња у области одбране од 2012. године знатно напредовала и да ће се и даље развијати, потврдила је фебруарска дводневна посета министра одбране Александра Вулина Белорусији

Приредио Владимир ВЈЕШТИЋ

Српског министра одбране је, уз највише државне и војне почести, у Минску дочекао министар одбране Републике Белорусије генерал-мајор Виктор Хренин. Министар Вулин честитао му је именовање на министарску дужност, Дан заштитника отаџбине и 102 године од оснивања Оружаних снага Републике Белорусије.

Александар Вулин потврдио је да је континуитет сусрета на највишем нивоу најбољи показатељ развијене сарадње.

– Србија и Белорусија имају изузетно развијену билатералну сарадњу. Уосталом, ово је пријатељска земља која је и 1999. године, у време НАТО агресије, била чврсто уз нас. Једини страни државник који је тада дошао у Београд

и вероватно једини дан када нису падале НАТО бомбе на нас јесте онај када је председник Лукашенко дошао у Београд да подржи српски народ. И данас је политика потпуно иста. Односи између председника Вучића, који се овде изузетно високо цени, и председника Лукашенка су такви да отварају могућност сарадње нашим народима, али наравно, и нашим војскама и нашим министарствима одбране – нагласио је министар Вулин.

Према његовим речима, Република Белорусија доследно подржава Републику Србију по питању лажне државе Косово и увек је ту за нас у свим међународним форумима. Министар Вулин је још једном захвалио за донацију четири авиона МиГ-29 и додао да је током сусрета било речи и о заједничким војним вежбама које Србију и Белорусију очекују у овој години, што потврђује колико Белорусија добро мисли о Србији и колико поштује и цени Војску Србије.

Највиши ниво сарадње

Министар одбране Републике Белорусије генерал-мајор Виктор Хренин истакао је да је сарадња на највишем нивоу до сада. Посебно је оценио корисним то што је број активности и вежби у сталном порасту и похвалио је одличну спремност припадника Војске Србије показану на заједничким вежбама и на такмичењима на Међународним војним играма. На састанку је наглашено заједничко опредељење да се тренд интензивне војне сарадње настави и убудуће, што ће додатно унапредити традиционално пријатељске односе две државе и два народа.

Министар одбране Александар Вулин положио је венцац на споменик „Минск – град херој” и одао пошту жртвама нацистичког терора за време окупације током Другог светског рата, након чега је заједно са министром одбране Белорусије обишао Белоруски државни музеј историје Великог отаџбинског рата.

Током посете пријатељској земљи министар Вулин састао се и са државним секретаром Савета за безбедност Републике Белорусије генерал-потпуковником Андрејом Равковим и том приликом му честитао на именовању на највишу дужност коју белоруски официер може да обавља, али и захвалио на снажном развоју сарадње током његовог мандата на дужности министра одбране Републике Белорусије, чему је, како је додао, несумњиво дао лични печат.

– Прошле године имали смо 34 заједничке активностии, а ове године ће их бити 39. Државни секретар Равков је веома поносан збој тога, а и ја сам поносан збој тога што могу да кажем да је земља као што је Белорусија поуздан и сигуран пријатељ наше земље – изјавио је министар Вулин.

РЕМОНТ АВИОНА МиГ-29 ПО ПЛАНУ

Министар одбране Александар Вулин са члановима делегације обишао је „558. авио-ремонтни завод“ у Барановичима, у коме се врши генерални ремонт и модернизација четири авиона Војске Србије МиГ-29, које је Република Белорусија донирала Србији. О току ремонта и модернизације госте је информисао директор завода Павел Пинигин. Након обиласка и састанка министар је изјавио да се све одредбе техничког споразума постигнутог између председника Вучића и председника Лукашенка спроводе онако као што је предвиђено и као што је потписано, те да ће српски пилоти и стручњаци врло брзо доћи да провере квалитет урађеног и да изврше технички пријем летелица.

Државни секретар Равков потврдио је изузетно успешну сарадњу са министром Вулином у заједничким напорима да унапреде сарадњу две армије и свеукупне односе Републике Србије и Републике Белорусије, које карактерише традиционално пријатељство. Он је одао признање Републици Србији што води самосталну и независну политику у региону који је изложен значајним безбедносним изазовима и претњама, и истакао да ће и на новој дужности дати пуни допринос јачању односа две државе, посебно у области одбране и иницирао нови вид сарадње у размени експерата из области безбедности.

Разумевање позиције Србије

Министар Вулин нагласио је да Андреј Равков у потпуности разуме који проблеми оптерећују наш регион.

– Ја сам истакао колико је српски народ угрожен у бројним областима, од његовог културног и верског права у Црној Гори, преко угрожавања Дејтонског споразума и његовог постојање у Републици Српској, као и колико је за нас изузетно опасан покушај формирања тзв. војске Косова. Он добро разуме позицију Србије, високо поштује и цени наш став да смо војно неутрални и да ћемо наставити тако да се понашамо и наставиће да даје лични допринос када је у питању развој наше сарадње – нагласио је министар Вулин. Он је додао и да је Србија земља са којом, после Русије, Белорусија има највећи број заједничких активности.

– Прошле године имали смо 34 заједничке активности, а ове године ће их бити 39. Државни секретар Равков је веома поносан због тога, а и ја сам поносан због тога што могу да кажем да је земља као што је Белорусија поуздан и сигуран пријатељ наше земље – изјавио је министар Вулин.

На крају дводневне званичне посете Републици Белорусији министар Вулин је истакао да је та држава пријатељска земља и да она то показује на сваком месту.

– Не само у билатералним односима већ и на свим међународним форумима где чврсто држи нашу позицију

ПОСЕТА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ БЕЛОРУСИЈЕ И ХРАМУ „СВИХ СВЕТИХ“ У МИНСКУ

Током посете Белорусији министар одбране Александар Вулин посетио је и Војну академију те земље, где је од начелника генерал-мајора Виктора Лисовског сазнао више о историји, задацима и новим образовним методама које се користе у тој војној високошколској установи. Том приликом наглашено је да досадашња добра сарадња у области војног образовања пружа вишеструке могућности за заједничке научноистраживачке пројекте и друге облике сарадње војних академија Србије и Белорусије. Затим је посетио и Храм „Свих светих“, подигнут у знак сећања на жртве спасења отаџбине. У храму су сахрањени посмртни остаци војника палих за отаџбину.

увек гласа са нама и за нас, увек је принципијелно против лажне државе Косово где год да се они појаве. Заиста можемо да будемо захвални председнику Лукашенку и белоруској влади на понашању и начину како се опходе према Србији.

Белорусија је важан савезник, не само у војном, већ и у економском и политичком смислу. Сарадња између наших народа и нашег руководства ће се само наставити. Ја сам, наравно, веома задовољан посетом. Лепо је бити међу пријатељима – изјавио је министар Вулин на крају посете Републици Белорусији. |

Признања појединцима и институцијама
система одбране

ОРДЕН БЕЛОГ ОРЛА И ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА ХРАБРОСТ

Приредила Драгана МАРКОВИЋ

Низом манифестација обележен је Дан државности Републике Србије – 15. фебруар, који нас сећа на Сретење 1804. године, када је подигнут Први српски устанак, али и на исти датум 1835. године, када је донет први модерни устав Србије. Тим поводом председник Републике и врховни командант Александар Вучић, у присуству министра одбране Александра Вулина, уручио је признања заслужним појединцима и институцијама.

Поводом Дана државности Орденом белог орла са мачевима првог степена одликована је Војна академија, а признање је примио начелник Војне академије генерал-мајор др Бојан Зрнић. Истим орденом одликован је и Пети батаљон војне полиције, док је Орденом белог орла са мачевима другог степена одликован Технички ремонтни завод Крагујевац. Орден белог орла са мачевима трећег степена додељен је Војној гимназији, док је Златну медаљу за храброст „Милош Обилић” заслужио пилот пуковник Зоран Лунић. За изузетне заслуге у области медицинских наука Златном медаљом за заслуге одликован је професор др Томислав Мареновић, пуковник у пензији са Војномедицинске академије.

Само који дан касније министар Вулин и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић примили су одликоване припаднике и представнике институција, када је министар одбране потврдио да Војску Србије „више од свега чине људи”.

Најсвечанији дан започео је на Авали, где је поводом Дана државности – 15. фебруара изасланик и генерални секретар председника Републике Никола Селаковић, уз највише државне и војне почасте, положио венац на Споменик незаном јунаку на Авали и у спомен-књигу записао да Србија „слави оне који су упалили пламен слободе и оне који су утемељили њену независност и самосталност. На тај начин она чува свест и сећање о значају ових темељних вредности. Без слободе нема Србије”.

Дан раније, уочи празника, по наређењу председника Републике Србије и врховног команданта, припадници Гардијског батаљона извршили су почасну паљбу са Сав-

Командант Петог батаљона Војне полиције потпуковник Владимир Петрић примио је Орден у име те јединице

ског платоа на Калемегдану, са десет плотуна из шест артиљеријских оруђа, чему је претходио променадни дефиле Репрезентативног оркестра Гарде Кнез Михаиловом улицом у Београду, од Трга републике до Калемегдана, док је, истовремено, Војни оркестар Ниш извео променадни дефиле у Нишу, од Трга краља Милана, Обреновићевом улицом до Трга краља Александра.

– Србија се налази пред великим политичким искушењем у тренутку када је економски најснажнија у последњих 50 година. Уз прихватање поруке патријарха Иринеја о неопходности јединства и солидарности, коју смо поштовали више него било која власт у Србији икада, увек смо били уз свој народ и у Републици Српској и у Црној Гори – рекао је на Сретење председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић после састанка са представницима Срба из региона, коме је присуствовао и министар одбране Александар Вулин. Поручио је да је данас Србији неопходан мир више од свега, а патријарх српски Иринеј да „нисмо велики народ, али можемо да опстанемо у оваквим светским приликама само ако останемо јединствени”!

Фото: Даримир Банда

Награђени припадници система одбране

Из активности министра одбране у фебруару

СРБИЈА ВИШЕ ОД СВЕГА ЖЕЛИ МИР

Приредила Драгана МАРКОВИЋ

Вест објављену средином фебруара да је на ранг-листи земаља по војној снази и капацитетима, коју је саставио амерички војни портал „Global fire power”, Србија у односу на прошлу годину напредовала за 13 позиција, министар одбране је у касарни „Топчидер”, пред председником Републике, прокоментаришао поруком да „ћемо наставити да јачамо борбену готовост и одбрамбену моћ Војске Србије”. Председник Вучић искористио је прилику да честита министру одбране и начелнику Генералштаба на томе што се српска војска нашла на 65. месту у свету по снази своје ватрене моћи.

– То је, негде, и било очекивано. Било је то тешко, јер Хрватска има страховито снажну војску, тако да сам задовољан што смо за кратко време, у последњих пет година, успели после тешких реформи да много обновимо и урадимо – истакао је председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић. Ипак, додао је, кључна ствар су плате припадника Војске Србије.

– Мислим да су генерали, пуковници и потпуковници задовољни. Проблем су нам војници и плате војника. Те плате су мале, између 44.000 и 45.000 динара и те плате морамо да повећамо и мислим да се генерал Мојсиловић неће љутити ако те најниже плате будемо увећали – нагласио је председник Вучић, додајући да ће о томе о којем се проценту ради бити

У јединици ваздушног осматрања, јављања и навођења у рејону Златибора

речи касније. Он је истакао и да имамо све више оружја, а да се и у јединици у Топчидеру припадници припремају за преузимање борбеног оклопног возила „милош”.

Да црногорска држава брине о Србима који у њој живе

У знак сећања на савезног министра одбране СР Југославије Павла Булатовића, поводом 20 година од атентата, министар Вулин са сарадницима обишао је његов гроб и одао му почаст. Пре тога присуствовали су литургији у манастиру Костриковача, у Ровцима код Колашина, коју је служио митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

– Хтели смо да дођемо, да будемо са српским народом, да подсетимо на нашег убијеног пријатеља и сународника Павла Булатовића, и увек ћемо доћи да будемо са својим народом – рекао је министар Вулин и изразио очекивања да ће црногорска држава да брине о Србима који у њој живе.

– Данас смо ту да подсетимо на живот, на човека који је живео за заједничку државу Србије и Црне Горе. Заједничке државе Србије и Црне Горе више нема, али они који су живели за њу, а често и умирали за њу, нису били у криву, нису узалуд потрошили свој живот. Има Срба који живе у Србији и у Црној Гори и докле год је Срба биће и потребе да Срби буду заједно, да се чувају и да се окупљају. Српска православна црква окупља

Током НАТО агресије 126. бригада ВОЈИН добила је Орден народног хероја. Ово су хероји и њихови наследници, а на нама је да их опремимо и омогућимо им да наставе да раде оно у чему су најбољи.

све Србе, без обзира на то где живе, и она има право да не мери ствари људским границама. Српска православна црква је ту да очува и сабере све Србе, а српска држава ће чувати и бранити Србе где год да они живе и шта год да им се дешава – поручио је министар Вулин.

Нови радарски систем на Златибору

Министар одбране Александар Вулин је у пратњи заменика команданта РВ и ПВО бригадног генерала Жељка Биличића недавно обишао једну од јединица ваздушног осматрања, јављања и навођења у рејону Златибора.

– Током НАТО агресије 126. бригада ВОЈИН добила је Орден народног хероја. Ово су хероји и њихови наследници, а на нама је да их опремимо и омогућимо им да наставе да раде оно у чему су најбољи – да чувају наше небо и чувају нашу земљу. До краја године на радарском положају Златибор биће поново задејствован радар великог домета и наша земља биће још сигурнија и још стабилнија – поручио је министар Вулин и истакао да ћемо захваљујући новом радарском систему „моћи далеко боље и ефикасније да осматрамо своје небо и своју територију и да радимо оно за шта смо овде задејствовани”.

У јединици се интензивно ради на обучавању радарских техничара за увођење новог радарског система.

Фото: Јово Мамула

Фото: Стефан Ракочевих

Са генерал-мајором проф.
др Бојаном Зрнићем,
начелником Војне академије
о 170 година трајања

ЧАСТ ЈЕ НАША ИМОВИНА, А ЗНАЊЕ КЉУЧНО ОРУЖЈЕ

Војна академија је институција која омогућава сваком кадету да развије своје потенцијале. Знање, вештине и способности које буде добио овде омогућиће му да буде добар официр, али и да има довољну интелектуалну ширину да може да учествује у другим облицима друштвеног живота, а не само да буде упућен на касарну – истиче генерал Зрнић.

Пише **Мира ШВЕДИЋ**

Војна академија ове године прославља стоседмдесет година трајања. Настала је од артиљеријске школе а током вековног постојања њена мисија остала је иста – да одабране младе људе спрема за професионалну дужност одбране земље.

– Школујемо квалитетан официрски кадар који се спрема за све професионалне изазове, али који најбоље брани професију својим знањем, патриотизмом и високим етичким кодексима. То су три постулата на којима почива академија, три стуба која морају да буду присутна да бисмо добили врсног официра, спремног за изазове

21. века. Наш мото је – *Част је наша имовина, а знање је наше кључно оружје* – истиче генерал-мајор проф. др Бојан Зрнић, начелник Војне академије у разговору поводом Дана те високошколске установе.

Двадесет први век је век технологије. Може ли се нешто тако рационално „омекшати” емотивним, као што су етичке вредности и дух нације?

– Може, свакако. Стање и трендови развоја који захтевају све већи ниво технолошких знања, јер утичу на вођење оружане борбе, не смеју да буду највише заступљени

Фото: Даримир Банда

Председник Србије Александар Вучић доделио је за Дан државности Орден белог орла са мачевима првог степена Војној академији

у нашем школовању. Неопходно је направити фини баланс технолошких знања са другим знањима и вештинама. Мора да постоји вертикала која нам обезбеђује да држимо све те компоненте заједно. Ми кроз процес школовања покушавамо да сачувамо и неке друге важне особине официра. То су вештине вођења или лидерства, које морају да буду неговане од почетка на академији. Зато ћемо у наредном периоду модификовати процес селекције. Заједно са психолозима из система одбране надоградићемо постојећи модел тако што ће, поред психолошких, когнитивних особина и тестова личности, тестирати и способност лидерства.

Све је то важно јер се свет драматично мења у кратким интервалима, а наши кадети радиће до 2050. године. Не знамо како ће тада изгледати свет, али знамо да морамо да им пренесемо што више знања и вештина, да им дамо већу ширину и базу не само техничких знања, него и културолошких и спортских вештина, као и оних реторичких. Тако ћемо формирати комплетну личности која ће моћи да одговори на све изазове будућих времена.

Недавно су у систем наука у оквиру образовно-научних поља у Републици Србији уврштене и војне науке, које до сада нису биле друштвено препознате, иако у војном школству постоје одавно. Да ли ће бити и других новина у студијским програмима на Војној академији?

– Војна академија је интегрисана у високообразовни систем Србије и њено функционисање као академске установе апсолутно је под надзором републичких институција и националне комисије за квалитет, за акредитацију. Ми периодично морамо да реакредитујемо или обна-

вљамо студијске програме, како би дипломе које издаје мо биле препознатљиве и валидне у систему који је претпоставило цивилно друштво. Ове године ћемо, поред реакредитације постојећих студијских програма, започети акредитацију новог студијског програма, који у суштини није нов јер смо и раније школовали официре борбених родова. То неће бити Менаџмент у одбрани, већ Копнена војска. Свршени кадети ће добити диплому дипломираног официра, а у наставку ће бити назив рода.

Поред тога, реакредитоваћемо постојеће студијске програме, али ће и ту бити одређених промена. Једна од њих, а коју још усаглашавамо, јесте да се будући официри артиљеријско-ракетних јединица за ПВД школују у оквиру модула за Војноелектронско инжењерство, јер су системи којима се опремамо технолошки високософистицирани и захтевају висок ниво знања из електронике, телекомуникација, информатике. Осим тога, кроз реакредитацију ћемо преиспитати и да ли ће се део неких логистичких служби школовати у пољу логистике или ће прећи у неки од технолошких праваца. Сигурно је да убудуће нећемо школовати дипломиране логистичке инжењере – смер транспорт, већ дипломиране инжењере саобраћаја, као што је некад било.

Од каквог ће значаја бити увођење два нова студијска програма на мастер академским студијама – Војноелектронско инжењерство и одбрана у сајбер простору и Управљање ризицима у природним катастрофама?

– Војноелектронско инжењерство и одбрана у сајбер простору је за нас изузетно важан програм јер прати актуелне трендове. То је област којом војска мора детаљно да се бави на највишем професионалном нивоу и очекујемо да ћемо од следеће школске године моћи да упишемо прве полазнике. Али, да би програм мастер студија био целисходан, потребно је претходно решити статус информатичког кадра у систему одбране и направити ефикасан механизам за њихово задржавање. Иначе ћемо доћи у апсурдну ситуацију да школујемо кадар за потребе других. Тржиште рада тај образовни профил вишеструко боље плаћа и ми не можемо да направимо одржив систем ако то не препознамо.

Тешка је та борба. И цивилни сектор се бори са тим, и они између себе отимају тај кадар. Због тога што су дефицитарни неке компаније немају ИТ сектор, већ им друге компаније омогућавају такве услуге, али ми не можемо тако да радимо. Ми морамо да имамо свој кадар. Можемо да имамо спољне извршиоце појединих делова система, али системом морамо ми да управљамо, а то без знања не иде. Неопходно је да се ургентно нађе решење иначе можемо доћи у ситуацију да сви пројекти модернизације и дигитализације остану без те унутрашње есенције >

Војноелектронско инжењерство и одбрана у сајбер простору је за нас изузетно важан програм јер прати актуелне трендове. То је област којом војска мора детаљно да се бави на највишем професионалном нивоу и очекујемо да ћемо од следеће школске године моћи да упишемо прве полазнике.

– да не можемо да одржавамо јединствен информациони систем са разним сервисима.

Конкурси за војне школе су расписани. Имате ли информације о томе какво је интересовање? Да ли је довољно урађено на популаризацији војног позива?

– Имамо континуирану промоцију војношколског система и војног позива. Са промоцијама смо почели још почетком децембра, два месеца пре конкурса и обишли смо више од 200 школа, анимирали више од 10.000 младих. Намера нам је била да потенцијалне кандидате на време информисемо о војној професији, како би донели одлуку, а да време конкурса буде само период за прикупљање потребне документације. Желели смо да дамо информације из прве руке, у директном контакту и да у сваком граду у промоцији војног позива учествују управо кадети из тог града. Ценимо моћ друштвених мрежа, интернета, веб-сајтова, видео-продукције и емитовања спотова на јавном сервису, али мислимо да је најбоље када у директном контакту кандидати питају своје некадашње другове о томе каква је организација у коју они желе да уђу.

Схватили смо да морамо стално да имамо контакт са младом генерацијом. Анкете које смо радили са Управом за односе са јавношћу показале су нову димензију – да својом кампањом морамо да „нападнемо” још већу циљну групу. Не само ученике 8. разреда за упис на Војну гимназију и Средњу стручну војну школу, него и 7. разреда, јер они тада почињу да се интересују о томе што желе да упишу. Исто тако за упис на Војну академију треба анимирати ученике и 3. и 4. разреда средње школе. Покушали смо да што више информација добацимо и до родитеља, јер је анкета показала да њихов став пресудно утиче на упис у Војну гимназију. Охрабрује нас чињеница да се 10.000 младих људи појавило да чује наше информације и очекујемо да ће то допринети још већем интересовању.

Да ли је томе допринела и акција „Отворена врата”?

– Показало се да су „Отворена врата” и долазак у Београд корисни само док траје конкурс, ако неко жели да види конкретне услове живота и рада на академији. То је значајније родитељима, али није права слика одзива. Зато смо променили стратегију и у договору са Генералштабом придружићемо се „Отвореним данима” у јединицама и тамо слати наше мобилне екипе. Мислимо да ћемо тако постићи већи ефекат. Поента је да ми приђемо грађанима, а не они нама.

Војна гимназија је по мишљењу многих била најбоља средња школа у граду? Хоће ли то бити и у будуће?

– Апсолутно. Након што је реконструисан интернат Војне гимназије, стандард смештаја наших ученика подигнут је

на највиши ниво и сада је најбољи у граду. Поред тога, обновимо и школску зграду. Тај пројекат се већ припрема. Постоји велико интересовање за ту школу и можемо да направимо добру селекцију. Свака школа се препознаје по добром наставном кадру и талентованим ђацима. Ми имамо талентовану децу у спорту и спортска димензија је развијена, али је потребно да имамо већу друштвену видљивост Војне гимназије у знању. Међутим, кључно је питање зашто немамо прваке у математици и физици на градским такмичењима. Мислим да ту постоји добар потенцијал. Не морамо да будемо у свему најбољи, али морамо да будемо видљиви. То значи да би наставно особље и руководство гимназије требало више да се фокусира на квалитетне појединце како би они своје таленте развили до максимума. Спремни смо да ангажујемо и спољне професоре, да се талентована деца у тој групи учине видљивим у друштву. То је најбоља реклама за школу.

Треба истаћи да наставници са Војне академије при избору у наставна звања истају на све захтеве које иројисује цивилно друштво. Наши изабрани редовни и ванредни ирофесори и доцентии били би изабрани на свим факултетима Београдској универзитетиа да имамо истојоје итакви ирофили.

После паузе од 15 година ишколована је прва генерација подофицира у Средњој стручној војној школи. Каква је перспектива тог облика школовања? Да ли ће се повећавати број смерова?

– За ту школу постоји велико интересовање у систему одбране, пре свега у Генералштабу, јер је постојећи модел генерисања подофицирског кадра од војника преко лидерских курсева данас одржив за борбене родове, али се показао неефикасан за техничке специјалности. У ситуацији када имамо масовну модернизацију оружаних снага суочавамо се са проблемом да та нова техника мора да буде адекватно одржавана, а то није могуће без одговарајућих компетенција. Зато је отпочело школовање за потребе ваздухопловнотехничке службе и већ имамо прву генерацију ваздухопловних техничара. За сада имамо два профила, за потребе ва-

здухопловнотехничке службе и за јединице за електронска дејства, а у изради је још неколико наставних планова и програма за потребе других корисника. Пројектујемо и смер за телекомуникације, јер је Управа Ј-6 исказала интересовање за ту струку. Ваздухопловство је проширило број специјалности, чак је и Управа за војно здравства исказала потребу да школује медицинске техничаре унутар те школе. Зашто? Зато што добијате квалитетног подофицира у чину водника са 19 година и имаћете га у статусу подофицира скоро 30 година. А војник по уговору може да постане подофицир у 30 години, некад и касније, а његов радни век је онда много краћи. Зато и постоји снажно настојање да се средњешколско војно школовање прошири.

Да ли је то могуће на простору Војне гимназије, где се налазе обе школе?

– Постојећи услови смештаја у гимназији су ограничени и у будућности ће систем одбране морати коначно да утвр-

ди концепт развоја средњешколског војног образовања. Осим тога, гимназија има своју стабилну форму и одређен број ђака и она служи за попуњу академије, док би Средња стручна војна школа требало да се развија, а за то је постојећи простор мали. Та школа може да буде издвојена из академије, јер је мало земаља у којима се унутар једног институционалног оквира налази и средњешколско и високо образовање, све до докторских студија. Можда би требало да постоји као самостални ентитет, у виду подофицирске академије. Такође, требало би да се заузме става да ли ћемо и подофицире борбених родова школовати кроз тај систем. То не значи да треба да се угаси модел превођења војника по уговору у подофицире кроз лидерске курсеве, али мора да се заокружи концепт тог школовања. Потребно је и да се средња школа попуни кадром, нарочито за васпитни рад.

Прошле године на Војној академији било је много инвестиционих радова. Какви су даљи планови у тој области?

– На Војној академији је урађено много. Модернизовани су капацитети за ватрену обуку. Нова је пиштољска стрељана и најмодернија је у овом делу света. Има виртуелне тренажере који помажу кадетима да исправе грешке у нишањењу и употреби ватреног оружја. С друге стране, виртуелни тренажер пружа могућности и за обуку специјалних јединица, па нашу стрељану користе и друге јединице војске. Спортски центар је доведен до високог нивоа, осим у делу базенских капацитета. Имамо и затворену атлетску дворану. Недостаје нам полигон за пентатлон јер се та дисциплина појављује у војним спортским такмичењима. Сређена је и асфалтирана писта за постројавање кадета. Реновиран је ресторан, а инован је и јеловник.

Међутим, у материјалну базу наставе и наставну инфраструктуру годинама није улагано јер се сматрало да је мање-више у реду. Ту су неопходни радови. Тежиште нам је да реновирамо главну наставну и главну стамбену зграду, која ће у кадетском делу бити уређена тако да буде на нивоу најбољих домова у Београду. У наставном делу већ смо отпочели радове и реновирали смо неколико кабинета – кабинет за пешадијско наоружање и кабинет за географско-информациони систем. У току је модернизација објекта који ће служити за смештај наших слушалаца на Командно-штабном и Генералштабном усавршавању. Пуно је простора за напредак.

Да ли ће улагање у материјалну базу наставе значити и увођење напредних, тзв. интелигентних учила?

– Наравно. Желимо да припремимо наше кадете за 4. индустријску револуцију или за свеопшту дигитализацију, што није могуће на постојећим училима. Средства ратне технике постају високософистицирана – комбинација сајбер и физичких система, а како 4. индустријска револуција није везана само за индустријску производњу, већ мења начин живота, социјалну интеракцију, мења и борбене системе и начин како ће наши оператори да ко-

муницирају са системима оруђа и својим штабовима. Да бисмо такву врсту припреме могли да направимо, морамо да променимо материјалну базу наставе, да направимо тзв. интелигентна учила. Често кажем да је на данашњем савременом бојишту војник ИТ адреса у интернет мрежи своје јединице, да је он и давалац информације и њен конзумент, а некад и извршни елемент. Да би разумео ту интеракцију, мора на себи да има пуно осматрачких сензора, који се појављују у опреми будућности. Са тим системима вештачке интелигенције морају да се упознају и наши кадети. То не значи нужно да ће се они тим системима бавити, али морају да знају да је то у најмању руку нешто што неко други има и може. Зато морамо да извршимо интензивно занављање комплетне лабораторијске опреме.

Има ли Војна академија квалитетан наставни кадар? Како се он усавршава?

– Постоје два начина усавршавања тог кадра. На цивилним факултетима усавршавао се кадар на техничко-технолошком пољу и ту је ситуација добра. Кадар на друштвено-химанистичком пољу више се усавршавао кроз процес мастер и докторских студија на академији. Ту нам недостаје адекватан кадар, јер том пољу припада нова област војне науке, а ми ћемо у догледно време акредитовати мастер и докторске студије за ту научну област. Прве докторе по том профилу добићемо за три до пет година. Док се то не реши користимо инструменте које закон дозвољава – да се као професор вештина бира постојећи кадар и они ће бити носиоци предмета. Очекујемо да ће се проблем решити бољим системом хоризонталног померања у војсци. Заборавља се да је за наставне компетенције потребан и додир са реалним животом и праксом јединице. Морају да нам дођу официри који су били на командним функцијама, да проведу неко време на Војној академији као наставници на катедри тактике, наоружања, ПВО, а онда да се после тог искуства врате на најважнија места у свом роду и служби.

Треба истаћи да наставници академије у случају избора у наставна звања испуњавају све захтеве које прописује цивилно друштво. Наши изабрани редовни и ванредни професори и доценти били би изабрани на свим факултетима Београдског универзитета да тамо постоје такви профили. Ми нисмо правили никакав компромис и имамо 1 : 1 испуњење услова које цивилни свет тражи.

Током прошле године на академији је рађено 20 истраживачких пројеката. Да ли сте имали довољно финансијских средстава за то?

– Научноистраживачки рад на Војној академији је пре свега усмерен на развој наставног кадра, јер нема доброг наставног особља ако нема квалитетног научноистраживачког рада на факултету. Постоје научноистраживачки (НИ) пројекти које дефинише МО и ми понекад учествујемо у њима, али исто тако и сами дефинишемо пројекте,

а у раду на њима развија се и научни подмладак на академији. У том смислу формиран је и буџетски фонд за развој научног кадра и научноистраживачке делатности, а створен је и амбијент да се ти пројекти на ВА делимично могу финансирати из других извора. Чињеница је да су нам обезбеђена потребна финансијских средстава за научноистраживачке пројекте, али нам финансијска правила не омогућавају да се те паре до краја потроше.

Другим речима, све паре за НИД не треба да буду на једном истом конту, већ морају да се распореде на више разноврсних, како би се једноставније трошиле. Јер рад на једном пројекту не значи само набавку реагенса и потрошног материјала, него и нове опреме, која се најалост купује по другом конту, а не по оном где имамо предвиђена средства. То је озбиљан проблем и о томе се дискутовало на недавном Савету за научну делатност.

Академци се познају у друштву по спортским резултатима које постижу на такмичењима у земљи и иностранству. Који је био пут до тих врхова?

– Спорт је један од виталних стубова на којима почива Војна академија, јер наша професија мора да буде у спрези са здравим телом. Физичко васпитање на ВА је обавезан предмет и полаже се, за разлику од других факултета где је то факултативан предмет. Ми смо схватили да структура садржаја унутар тог предмета није била адекватно профилисана јер ми припремамо људе за физичку борбу и морају да имају вештине борилачких спортова, пре свега самоодбране. Када смо утврдили да то није било довољно заступљено у наставном програму, променили смо садржај физичког васпитања и нагласак ставили на борење. Поред тога, у последњих годину дана интензивирали смо рад спортских секција на академији.

Тренутно имамо више од 20 спортских секција, од тога седам за борилачке спортове, које воде истакнути тренери, чак и тренери државне репрезентације у појединим борилачким спортовима. Обавезали смо кадете прве године да морају да изаберу једну од тих седам борилачких секција и тако смо створили основу за веће такмичарске амбиције. Резултати нису изостали. Сада решавамо слатке муке – пребукиран нам је спортски центар.

То се фино спојило и са једном другом иницијативом – формирањем спортске јединице на нивоу нашег министарства. Новим организацијско-формацјским променама Катедра физичке културе трансформисана је у Центар за војни спорт који обједињује Спортску јединицу и наставну компоненту. Обезбедили смо и адекватну инфраструктуру за спорт, коју ћемо унапредити. Успешна је сарадња са Олимпијским комитетом Србије и са бројним спортским савезима.

Прошле године на простору Војне академије организован је олимпијски дан, за који смо добили сјајне похва-

ле. Ове године имаћемо важан међународни наступ у августу – Кадетске војне спортске игре у Санкт Петербургу, за које спремамо екипу 20–25 кадета. Као део припрема за учешће на том такмичењу имали смо билатерални атлетски митинг са кадетама из војних академија Руске Федерације. За нас је то био важан догађај и два наша кадета освојила су медаље. Најважније је да кадети искористе боравак на академији да изграде своје спортске способности. На њих је пренета снага спортског духа нације.

Кадети су укључени и у културна дешавања Београда. Пратили смо њихове концерте на Тргу републике, учествовали су и на бројним другим културним активностима, оживели плесне вечери...

– Слободан Јовановић је рекао да прави интелектуалац мора да буде омекшан културом. Прави будући официр такође. Наш образовни процес у интеракцији са ригидном дисциплином, правилима игре и бављењем спортом, мора бити омекшан културним садржајима. Бављење културним активностима, као и, условно речено, „конзумација” културних дешавања, свакако ће помоћи кадетама да боље разумеју процесе у друштву и људе којима сутра треба да руководе, јер ће знати боље да их мотивишу. А они ће се осећати комфортно у својој кожи јер су развили све своје потенцијале на академији. У том смислу обновили смо рад музичке секције и купили потпуно нову опрему – од инструмената до разгласа. Видели смо да имамо много талентоване деце и у сарадњи са Центром београдских фестивала – ЦЕБЕФ, који су организовали Београдску зиму, добили смо два термина да кадетска музичка секција одржи концерте на Тргу републике.

Искрено, мало нас је бринуло да нисмо пребрзо дошли до тога, али смо добили добре критике и то нам је улило велико самопоуздање. Сада та секција расте и имамо већ неколико оркестара, више солиста. Обновили смо и рад плесне секције и одржали плесно вече у Дому Војске Србије после паузе 15–16 година. Кадете водимо организовано на разноврсна културна дешавања. Ове године удвостручили смо буџет за куповину карата за позоришне представе, концерте.

Примајући Орден белог орла којим је академија одликована рекли сте да будућност Србије на Војној академији корача чврстим кораком и да под њеним кровом живе они који Србију воле више од свега.

– То можда звучи претенциозно, али ја стварно верујем да је тако, јер је у овој професији исходна тачка патриотизам. Онај ко долази на Војну академију мора, поред других интересовања, да буде патриота. Без тог мотива, остали су потпуно обесмишљени. И мора више од осталих да воли своју земљу, јер ће се, ако треба, за њу борити.!

Фото: фото-репортери „Одбране”

На Војној академији је урађено мноџо. Модернизовани су каиацијейи за вајирену обуку. Нова је иишићољска сирељана и најмодернија је у овом делу светиа. Има вирћуелне иренажере који йомажу кадећима да исйраве иреншке у нишањењу и уйоиреди вајиреној оружја.

Концепт тоталне одбране

ИСКУСТВА НОВИЈЕ ИСТОРИЈЕ

Тотални рат и тотална одбрана захтевају пажљиво планирање учешћа људске снаге и ресурса. Први и Други светски рат, антиколонијална борба, ратови у Азији и на Балкану током 20. века увели су и више пута потврдили категорију – тотални рат. Сваком тоталном рату једини прави одговор је тотална одбрана. Војни сукоби престали су да буду тек вишемесечне или краће кампање где су оружане снаге изводиле дејства са резервама муниције и потреба из својих магацина, те најчешће са кадровским саставом који би напустио касарне. Некада, а и данас, показало се да и најсмелија планирања краткотрајних и решавајућих војних операција преко ноћи прерастају у дуготрајне вишегодишње или вишедеценијске конфликте. Историја с краја 19. и током 20. века потврдила је да је могуће водити и добити асиметрични рат. Асиметричност подразумева не само разлику у материјалу и броју већ и фактор време. На жељу агресора за брзим постизањем војног решења одговара се дуготрајним стањем рата ниског интензитета. Фактор време утиче двосмерно на морал учесника. Тотална одбрана га омогућава.

Пише Миле БЈЕЛАЈАЦ

Тотални рат подразумева организовано учешће целокупног друштва једне државе у одбрани од агресије или угрожавања независности. Током времена развој технике, посебно ваздухопловства укинуо је разлику фронта и позадине, војника од цивила. Силе које за циљ имају брзо покоравање једне државе или дела територија не циљају само њене оружане снаге, већ и капацитете за производњу оружја, муниције, опреме, енергије, хране, санитарских потреба. Специфичним формама психолошког деловања циљају на морал становништва и оружаних снага, сеју дефетизам и охрабрују политичко нејединство грађана. Но, постоји и оно друго, неоружано поседање једне земље, њено стављање под апсолутну политичку и економску контролу, где демократија постаје фарса, а суверенитет тек категорија из нејасног сећања.

Све су то тешки и предвидиви изазови на које свака држава, без обзира на величину, географски положај, сложен карактер друштва (расни, верски, етнички, политички), мора наћи одговоре и заузети став (доктрину или стратегију националне безбедности), који се потом операционализује и проводи низом законских и практичних форми у дужем периоду. Дакле, није у питању само оружана компонента која се мора припремити, већ морају бити припремљене институције, банке, јавни и приватни сектор у индустрији, аграру, сточарству, елементи за заштиту ратне производње (енергија, сировине, репроматеријал, пасивна и активна заштита), комуникације и саобраћај, електродистрибуција и др. Намеће се питање да ли политички систем данашњице то омогућава, да ли су доминантне политичке елите оријентисане на решавање овог по заједницу важног питања. У шта те елите верују? Не мање важно је и питање у шта верују опозиционе елите. Како сви они, па и јавност промишљају национално историјско искуство?

Конкретно на примеру Србије, како се вреднује искуство из деведесетих, посебно из рата 1999. године. Недавно је у српској јавности с правом покренуто питање „стратешке културе” и њене комплексности. Подвлачимо значај порука које су упућене путем специјалног броја „Војног дела” и које би ваљало имати на уму:

„Стратегија је одувек била знање и вештина највишег нивоа промишљања стратегијске реалности једног политичког колективитета, без обзира на то да ли је реч само о вођењу војске или о вођењу рата и примени свих инструмената националне моћи. Као свеобухватно становиште државе о начинима заштите виталних националних интереса, стратегија настоји да обезбеди што примеренији одговор на угрожавања која долазе из конфликтно одређеног стратешког окружења”.

Важност јединства око стратешких питања

Али, колико времена имамо? Све почиње проценом безбедносних изазова на ближи и даљи рок и дефинисањем властитих националних (државних) интереса. То је и најтежи моменат јер од њега зависи и процена времена које стоји на располагању за реализацију припрема оружаних снага и друштва. На основу тога утврђују се приоритети хитности појединих фаза. Наивности у таквим тренуцима не сме да буде јер су изазови бројни (доктрина посредног наступања, хуманитарни интервенционизам, хибридни рат са сајбер компонентом, економске санкције, тероризам, биотероризам, обучавање и развој прокси снага у окружењу, елементарне непогоде великих размера укључујући епидемије, велико иселјавање младе генерације и пад наталитета, мигрантска криза).

Губитак контроле над геостратешким простором Косова и Метохије јесте озбиљан проблем. Како га превла-

дати? Евидентна је рањивост српског народа у окружењу (Северна Македонија, Косово и Метохија, Црна Гора, Хрватска, Босна и Херцеговина). Сведоци смо трајних настојања да се некада конститутивни народ сведе или потисне на ниво обесправљене мањине и да се поништи његов идентитет који је опстајао вековима.

Подсетимо на једно важно, документовано сведочење, које је свакако илустративно за ове дилеме, али и упозоравајуће. Некадашњи министар Душан Михајловић прибележио је запажање и у својој књизи дао факсимил документа са седнице коледијума премијера Зорана Ђинђића почетком 2003. године:

„Ненадано, и на опште изненађење, извадио је списак питања која би по њему могла да угрозе демократски процес у Србији, са налогом да свако од нас одговори на та питања и да као влада направимо најлошији сценарио. (...) Ђинђић је поново хтео да нас убеди у важност питања и жеља да око тога будемо јединствени (...) Очито да је он око тога много размишљао и да га је то прогонило и да је осећао да ће најлошији сценарио бити наша блиска будућност (...) Остаје још да приложим списак који смо добили, јер би све друго било сувишно: ‘Најлошији сценарио. Направити сценарио са најлошијим развојем догађаја: 1) Ирачка криза траје дуго; 2) светска економска рецесија; 3) ММФ прави проблеме, што повлачи све остало; 4) Хаг се заоштрава (нове оптужнице око Косова); 5) Европска унија замрзава преговоре; 6) Нац. безбедност (Југ Србије) изискује непредвиђене трошкове за буџет; 7) Косово се не решава, напетост траје и Р. Српска под притиском; 8) Односи са Ц. Гором улазе у блокаду; 9) Република Српска.

Шта је наша политика у таквој ситуацији најлошијег сценарија? 1) Утврдити колико прихода зависи од нормалног развоја догађаја, и која је разлика у односу на најлошији сценарио; 2) Пронаћи алтернативне изворе прихода (брзе велике приватизације, нпр. део НИС-а итд.); 3) Направити концепт аутономне економске развојне политике (циљана тржишта, подршка појединим извозним производима итд.); 4) направити план комуникације са јавношћу.

Премијеровом руком дописано: Кад виде да смо тврди, бушиће Санцак, Војводину, компромитоваће владу (преко Г17 који се нуди као разумна алтернатива)“.

И овај пример из недавне прошлости који је зачет поводом покушаја да се спречи „клизање” Космета из Србије, дакле пре 2008, сугерише пре свега важност јединства око стратешких питања. Због свега тога данашња Србија мора учврстити политички консензус око основног опредељења да ће се бранити. Мора учинити све да се на здравим основама превлада дефетизам око тог опредељења и да гради респектабилан систем одвраћања.

Поред политичког јединства око основног, без сумње на прво место долази једна истурена војна компонента одбране – респектабилан ПВО систем са врхунски обученим саставом. То је приоритет. Услов свих услова.

Просторна компонента одбране

Дуго година занемаривана просторна компонента одбране мора се обновити. Догађаји су показали да се мора обновити и некада разрађена организација цивилне заштите. Искустава на овом плану не недостаје. Реформом оружаних снага поново су успостављене територијалне бригаде, по једна за сваки округ, укупно осам, које ће се формирати у случају ратне опасности. Да ли је то само први корак?

Република Србија је крајем осамдесетих прошлог века имала респектабилан систем Територијалне одбране (ТО). На простору без Косова и Метохије деловали су Републички штаб, Покрајински штаб, 14 зонских штабова и 164 општинска штаба. У месним заједницама и радним организацијама било је укупно 1.328 штабова. Србија је у маневарској компоненти ТО имала 23 бригаде са батаљонском структуром и 30 бригада са четном структуром. То је отприлике чинило четвртину снага ТО у Републици. У просторној компоненти имала је 14.372 јединице различитог састава – од одреда са више батаљона, одреда са више чета и одреда јачине више водова, самосталних чета и водова. Поред пешадије, та компонента имала је 75 артиљеријских јединица и 47 противоклопних. Било је и специјализованих инжењеријских јединица, јединица везе, АБХО, противдиверзантских и диверзантских, морнаричких, санитетских и других састава. Заједно са снагама МУП-а све то представљало је значајну компоненту безбедности и организације живота у условима ратне опасности и рата.

Када се разматра припрема земље за тотални рат, ваља упозорити да су стручни војни фактори често у колизији са цивилним, политичким око процена и приоритета. Цивилни фактор у демократским друштвима води се својим тренутним интересима, често само о краткорочним ефектима који могу утицати на следећи изборни циклус, а војни фактор сноси трајну одговорност за своје одлуке по безбедност земље и није ограничен или сведен на дневнополитичке задатке.

У новијој историји често је министар финансија, као и његов ресор, био тај који је могао одлучно да утиче на онемогућавање дугорочних циљева у систему одбране и безбедности, ускраћујући средства или одбијајући да одобри ванредне кредите. Чувени су историјски примери односа министара финансија према одбрани и очувању капацитета руске војске у периоду 1906–1913. године. Док

После бијке на Марни, у којој је француска артиљерија скоро осипала без муниције, њредузеће су хијне мере. Демобилисано је 350.000 обвезника и враћено у њроизводњу за рај и руднике. Десејине хиљада жена сџављене су на сџискове државних и њривајних њредузећа. На њо се њре рајиа није ни мислило, њосебно не на њо како да се војни обвезници расџоређују.

су се руски генерали залагали за модернизацију и хитно опремање војске у светлу погоршавања међународних односа, министар финансија престао је да издваја средства не само за градњу нових фабрика већ и за постојећа војна предузећа. Министарство је током 1912. године било намерило да затвори велику Сесторецку фабрику оружја. С друге стране, војнодржавним фабрикама пре-

У случају СФРЈ војни индустријски комплекс и њивреда добијали су преко 80 посто средстава из војног буџета. Све је било у функцији јачања економије. Извозни полови су расли, достижући у појединим годинама више милијарди долара најлаћених дугова на годишњем нивоу.

тили су и новоформирани домаћи монополи који су почели дизати цене стратешких сировина. Од владе је хитно тражено да се одобри увоз.

Поменимо да у Краљевини Југославији ни свемоћни премијер генерал Живковић ни суверен Александар Карађорђевић нису могли да реализују важне увозне аранжмане за оружје због противљења министра финансија који >

је сматрао да је приоритет очување стандарда домаће валуте и обезбеђење средстава за жетву.

Буџет за одбрану

Формирање буџета за одбрану у СФРЈ у последњих десет година њеног постојања условљаван је не само држањем федералне скупштине и ресорног министарства него и дебатама у републикама и покрајинама које су давале део тих средстава директно. Издвајање се у пракси сводило на свега две трећине од одобреног процента националног дохотка. То је било погубно за техничку модернизацију ЈНА, стандард припадника ЈНА, обуку. Сви покушаји ЈНА да се систем који је то омогућавао измени налазио је на вето Словеније и још неких република. У исто време наменска производња (војноиндустријски комплекс) била је највећи извозник и у условима кризе отплате међународних дугова давала највећи допринос.

Нека решења у протекле две деценије, која су још на снази, такође сугеришу да је министар финансија био кључна личност која је доприносила урушавању укупног безбедносно-одбрамбеног система како распооређивањем буџета тако и другим мерама.

У историји после Првог светског рата у либерално-капиталистичким и демократским друштвима врло брзо су се исказали крупни проблеми у припреми таквих друштава за будуће сукобе и безбедносне кризе. Ако је држава била заинтересована за јачање појединих привредних сектора и производње, нису то неизоставно биле и (приватне или стране) банке. Оне су имали свој интерес. Око приоритета развоја саобраћајне мреже, која би олакшала развој мобилизације и концентрације, нису имали разумевања локални политички фактори, па и економски. Водили су се својим разлозима. Ако је на основу искустава из претходног рата схваћено да ће поред војне бити неопходна мобилизација целокупне привреде, владама је било тешко да покрену или прогласе скупу индустријску мобилизацију у случају ненадане политичке кризе. Ако није дошло до рата, њих би чинили одговорним пред бирачима за „непотребан трошак” или „разбацивање народног новца”.

Искуства оба светска рата

Оба светска рата указала су на проблем снабдевања ратним материјалом, сировинама и енергентима, у околностима када не постоји могућност благовременог дотурања из иностранства због угрожености поморских или копнених комуникација, непостојања довољног, слободног бродског и железничког простора, па и преких потреба унутар самих савезничких држава које би биле спремне

да одвоје део материјала за земље које немају своју производњу. На основу тешких искустава које је у том погледу имала Србија 1914. године, војни и државни руководиоци Краљевине Југославије определили су се за развој домаће производње сировина, муниције и наоружања, авиона, бродова, санитарског материјала и вакцина. Подигнуто је или обновљено пет војнодржавних завода, а деловањем међуминистарског органа *Савешта земаљске одбране*, који је формиран већ 1923. године, усмеравао се у складу са потребама одбране развој целокупне привреде и саобраћаја кроз предлоге закона, уредби и других аката које је тај орган давао. У раду су учествовали и представници приватних индустријских и банкарских корпорација. Времена није било на претек, па се у кризним ситуацијама апеловало на савезнике да на простору Југославије, по својим законима, држе велике количине ратног материјала који би се користио када њихове снаге дођу на Балкан. Била је то сретна формула када није било другог решења у условима светске економске кризе (1929–1934)

и када није било могуће добити кредит за ратне набавке.

У социјалистичкој Југославији отворио се сличан проблем после 1948. године и претње по независност са Истока. Трофејно оружје и резерве муниције нису били довољни. Прибегло се градњи бројних фабрика у унутрашњости земље, али већ тада са претпоставком да ће се, када се задовоље потребе ЈНА, ти капацитети користити за извоз војне опреме. Тако је и било. С друге стране покренути су преговори о снабдевању и добијању помоћи са Запада крајем 1950. године. Споразум о томе постигнут је 1951. године. Интерес је био обостран. Геополитички разлог, као и увек, био је старији од идеолошког.

То што је важило за Југославију онда, важи и у свету данас.

Војноиндустријски комплекс често је табу тема у контексту стратешке и политичке културе уопште. Демобилизација ратне производње у САД и Британији после Првог светског рата довела је до великих социјалних немира. То политичко искуство, бар у САД, довело је до задржавања дела производње после Другог светског рата, али је за последицу имало „производњу” криза и ратова, па и лобирање у политици, чиме су се доводиле у питање демократске вредности тог друштва.

С друге стране, Немачка је припремајући се за реванш у међуратним годинама осетила економску благодет упошљавања капацитета за ратне потребе. У Француској ће тек после 1936. године открити благотворно дејство трошења ванредних зајмова за ратну производњу на читаву француску економију. Касно, јер су пропуштене године и тако је угрожено очување мира. Француска војска више није била средство француске политике одржавања статуса кво и мировног поретка.

Генерал Лазаревић у својим исказима наводи да је Приштински корџус 1998. године ујошћредео мање од 0,5 њосћо једној борденој комљетџа и џри џтоме лишио животиџа око 1.200 џтерористиџа и џо ујавном у џраничној зони. У џоку раџа 1999. исџи корџус ујошћредео је само 0,27 џосћо борденој комљетџа за џешадијско наоружање и 0,3 џосћо за дејствџо артиљеријске џодришке и оклојних једџница.

У случају СФРЈ војни индустријски комплекс и привреда добијали су преко 80 посто средстава из војног буџета. Све је било у функцији јачања економије. Извозни послови су расли, достижући у позним годинама више милијарди долара наплаћених дугова на годишњем нивоу.

Технологије развијане за потребе одбране свуда у свету давале су подстицај цивилној индустрији, па је тако било и у Југославији.

Важност ратних резерви

Где је мера реалне попуњености ратним резервама и готовом муницијом и храном која има свој рок трајања? Колико се може издржати у изолованим условима? То су питања са којима ће се увек носити планери, и браниоца и потенцијалних агресора.

Историјски, Бурски рат, руско-јапански рат, а потом балкански ратови упозорили су на оно што може да се деси ако војске великих држава, али и малих, воде рат са модерном брзометном артиљеријом. Ако је, на пример, Русија у својим ратовима 1829. године имала по 25 зрна резерве по топу, 1877. то је износило 100 зрна, а већ у рату са Јапаном потрошња за неколико сати борбе у неким биткама износила је по топу чак 387 зрна, односно у просеку за цело време трајања рата 720. То је утицало да се норма резерве подигне на 1.000, а 1911. године на чак на 1.200. Потрошња граната у току балканских ратова брзо је демантовала планере. Оно што се сматрало довољним било је тек за неколико дана рата. Корекције су се морале правити и за пешадијску муницију.

Док је немачки државни врх унапред обавестио Крупа и друге да припреме и отпочну ратну производњу, Француска је сматрала да су јој за рат довољне тромесечне залихе. Нико није мислио о индустријској мобилизацији као ни о размештају индустрије важне за рат, па је готово сва пала првих месеци под окупацију. У Главној управи за снабдевање у руском Генералштабу и министарству готово да нису размишљали о мобилизацији индустрије.

После битке на Марни, у којој је француска артиљерија скоро остала без муниције, предузете су хитне мере. Демобилисано је 350.000 обвезника и враћено у производњу за рат и руднике. Десетине хиљада жена стављене су на спискове државних и приватних предузећа. На то се пре рата није ни мислило, посебно не на то како да се војни обвезници распоређују.

Како стојимо данас? Да ли у условима асиметричног сукоба постоје довољне резерве? Овде ће свакако бити значајна искуства из времена одбране против агресије НАТО-а и оружаног деловања прокси снага на Косову и Метохији, а касније и на југу Србије. Генерал Лазаревић у својим исказима наводи да је Приштински корпус 1998. године употребио мање од 0,5 посто једног борбеног комплекта и при томе лишио живота око 1.200 терориста и то углавном у граничној зони. У току рата 1999. исти корпус употребио је само 0,27 посто борбеног комплекта за пеша-

дијско наоружање и 0,3 посто за дејство артиљеријске подршке и оклопних јединица. Посебно се рестриктивно поступало са отварањем тенковске топовске ватре. Лазаревић процењује да је борбеним комплетом корпус могао уништити 11.000 терориста или 50 посто њихове оперативне снаге. Укупно је ликвидирано око 2.000 терориста. У трошењу средстава ишло се испод борбених правила како би се избегла непотребна страдања цивилног становништва. Терористи су често користили становништво као живи штит. Слично је данас у Сирији. Друга страна није се тако понашала. На СР Југославију (Србију) испале су велике количине убојних средстава, а да војнички циљ није постигнут.

Каква су искуства са утрошком код ПВО, нисмо обавештени, али ти подаци такође представљају драгоцену искуство за будуће прорачуне и аналогне припреме резерви.

Пажљиво планирање

Тотални рат и тотална одбрана захтевају пажљиво планирање учешћа људске снаге и ресурса. Права и дужности повезане са потребама одбране регулисани су са неколико закона и одлука, као што су *Закон о војној, ратној и материјалној обавези* (2009, 2010, 2018), *Закон о цивилној служби* (2010). По својим последицама најдалекосежнија је одлука Народне скупштине, а на предлог Владе Републике Србије, о обустави обавезе служења војног рока. Овом одлуком од 15. децембра 2010. ван стицања минималних војних знања и обучености остало је скоро 500.000 младића који су стасали за служење војног рока. Недавно када је отворена дебата да се ова одлука поништи и тиме поново стави у функцију још увек важећи закон, уследиле су политичка оспоравања и „забринутост” у региону и са стране. Жели се рећи да Србији не прете у догледној будућности никакви безбедносни изазови, осим можда тероризма. У исто време толерише се довршавање војног система на територији Косова и Метохије под окриљем тзв. државе Косово уз асистенцију држава НАТО-а и испоруке ракетног наоружања за ПТБ и ПВО. Зашто?

У периоду од обуставе служења војног рока функционисали су други облици припрема за евентуално поновно увођење те обавезе: регрутација, лекарски прегледи, увођење у војну евиденцију, обавезе у резервном саставу. Такође, уведено је и добровољно служење војног рока. Свакако тај скроман број нити је обухватао целу годишњу класу обвезника нити ће сутра-прекосутра попунити свежом снагом и оперативне и јединице просторне компоненте за тоталну одбрану.

На крају, подсетимо на можда најважнији отпорни фактор – задовољног грађанина. Војвода Живојин Мишић је у својој „Стратегији” истакао мото да је први задатак политике да се стара да грађани буду задовољни стањем у својој отаџбини. Тај задатак не може да обави сама војска. |

Пријем подофицира и војника у професионалну војну службу на неодређено време

ЈАЧАЊЕ ВОЈСКЕ

Након децембарског усвајања измена *Закона о Војсци*, на одговарајуће место у систему одбране, по предлогу надлежног старешине, на неодређено време може, без конкурса, бити примљен припадник без старосног услова.

Пише **Владимир ВЈЕШТИЋ**

Измене Закона о Војсци Србије омогућиле су да се исправи неправда према људима који због разних бирократских процедура нису дошли до одговарајућих подофицерских чинова, али и да се награди њихова вредност – рекао је министар одбране Александар Вулин на свечаности у Великој ратној

сали, којом је обележен пријем 78 подофицира и професионалних војника који су до сада радили на одређено време у професионалну војну службу на неодређено време.

Неки од њих били су подофицири, па су им истекли уговори, док су други били професионални војници, којима су измене закона омогућиле да добију посао у Војсци Србије као подофицири. Највећи број њих радиће у Специјалној бригади, јер – како је истакао министар Вулин – на тај начин Војска чува оне најквалитетније, најмлађе и најснажније, а они више не морају да брину за своју будућност, која је сада сигурна, те да им само од њихове спремности да уче и раде зависи даље напредовање.

Брига о сваком човеку

Начелник Управе за људске ресурсе бригадни генерал Саво Иришкић, представљајући конкретне ефекте новог законског решења, истиче да је пре измена Закона о Војсци стари акт уређивао пријем људи одређених категорија по животном добу.

– Тако смо професионалне војнике примали до 30 година, подофицире до 35, а за офицере граница је била 40 година. То је важило од 2008. до прошле године и таква рестриктивна норма је практично све ове људе које данас примамо елиминисала, па нису могли бити запослени за стално. Или, другим речима, нису могли да достигну да се додатно каријерно или стручно-специјалистички усаврше због услова година. Све време то је био једини ограничавајући фактор. Најновије измене закона донете у Скупштини Републике Србије крајем прошле године омогућавају да се Војска, командовање и потребе службе издигну изнад свих других услова, па без обзира на године живота, на одговарајуће место човек може да се прими без конкурса, по предлогу надлежног старешине – каже генерал Иришкић.

Осим тога, пред новим професионалним припадницима су и друге могућности.

– Професионалне војнике чим почну да раде у систему одбране, већ са извршилачке дужности војника, можемо да селекујемо ако у њима препознамо жељу и животну опредељење за војску, да им дамо ветар у леђа и почетни подофицерски чин водника. Дакле одмах, наравно у складу са њиховим средњестручним образовањем из грађанства – истиче начелник Управе за људске ресурсе и додаје да даљи напредак искључиво зависи од личне амбиције припадника Војске.

– У старту добија основу, пријем на неодређено време. Препреке за напредовање су уклоњене и сад све од њих зависи. Пред њима су различити нивои стручног и каријерног вођења и свако има прилику да се покаже.

Он додаје да је пријем нових подофицира на неодређено време својеврсна порука да више нема препрека, да систем одбране препознаје људе у раном периоду њиховог одлучивања да се војном професијом баве као животним позивом и да, како министар одбране стално истиче, >

Војска брине о свом припаднику од дана уласка у систем, па све до одласка у пензију, а и касније.

Осим базичне сигурности, јер сада раде за стално, пред њима су многе припадности на које досад нису имали право.

– Могу да конкуришу за станове равноправно са свим припадницима система одбране, а док га не добију, имају право да остварују увећане трошкове становања, односно да добијају део припадности за плаћање подстанарских трошкова. И нема више селектовања сваке три године, које је припадника непрекидно терало на доказивање, како би уговор био обновљен. Сада је примљен јер испуњава услове, до законског одласка у пензију, а на њему је да изгара на послу и ради на свом каријерном усавршавању – каже Иришкић.

Услов стабилности

На свечаности у Великој ратној сали министар одбране Александар Вулин подсетио је да су прошле деценије откако нисмо имали овако велики прилив подофицира и унапређења.

– Очекујем да ћемо овим трендом и наставити, да ћемо више од 200 професионалних војника превести у подофицирске чиновне и да ће тако Војска Србије бити још снажнија – најавио је министар одбране.

Доскора професионални војник, а од половине фебруара млађи водник Иван Обреновић, освајач златне медаље на Међународним војним играма у дисциплини „Снајперска граница” прошле године у Белорусији, један је оних који су своју судбину сада трајно везали за Војску Србије.

– Превођење у прве подофицирске чиновне отвара ново поглавље у нашим животима. То нам омогућава много тога и доноси доста бенефита, али наравно и много обавеза и одговорности. Моје колеге и ја трудићемо се да оправда-

У Великој ратној сали свачано обележен пријем 78 подофицира и професионалних војника у професионалну војну службу на неодређено време

ОБУЧЕН ПОДОФИЦИР ЈЕ ЈЕДАН ОД СТУБОВА СВАКЕ ВОЈСКЕ

– Дobar, задовољан и обучен подофицир је сигуран знак да имате добру, задовољну и обучену војску – истакао је министар одбране Александар Вулин, који је неколико дана након свечаности којом је обележен пријем 78 подофицира и професионалних војника у Војску Србије на неодређено време обишао Центар за обуку и усавршавање подофицира (ЦОУП) „Милунка Савић” у панчевачкој касарни „Стевица Јовановић”. Он је подсетио да су подофицири у свим ратовима показали своју праву вредност. – Они су ти који први дођу у контакт са будућим војником, они ће му пренети најважнија знања и показати му како се бори за своју земљу и како се живи у војсци – рекао је министар одбране и додао да због тога Војска Србије поклања велику пажњу обуци подофицирског кадра, унапређивању њиховог материјалног положаја и свих оних услова који ће их мотивисати да остану у војсци.

У Центру за обуку и усавршавање подофицира „Милунка Савић” у току су Основни и Виши курс за подофицире, као и Командно-штабни курс за ту категорију припадника Војске.

мо указано поверење. Остаћу и даље у Специјалној бригади и заиста ми је драго да ми је обезбеђена извесна каријера у Војсци Србије, а надам се и да ће ићи узлазном линијом – каже млађи водник Иван Обреновић. Он посебно истиче да му прија финансијска стабилност која следи јер још увек нема породицу, али да сада већ може да размишља о њеном стварању, баш као и о куповини стана.

Водник прве класе Драган Чучак, руковалац у Командној чети Централне логистичке базе, каже да му је данашњи дан један од најсрећнијих од када је почео да ради за Војску Србије.

– Од првог дана, 27. јула 2009, када сам постао професионални војник Војске Србије, једина жеља ми је била да постанем њен подофицир. Овим чином министра одбране и начелника Генералштаба моје муке су, кад је реч о том проблему, завршене и спреман сам да се потпуно посветим раду у својој јединици – каже Чучак.

Свечаности у Великој ратној сали присуствовали су и начелник Генералштаба генерал Милан Мојсиловић са сарадницима, државни секретар Бојан Јоцић и високе старешине Министарства одбране и Војске Србије. |

Фото: Јово Мамула

Десетар Урош Ждеро добитник специјалне плакете за „Најплеменитији подвиг године”

У том друштву часних људи, почетком фебруара у Скупштини града Београда, стајао је и возач санитета у Првој бригади Копнене војске у Бачкој Тополи десетар Урош Ждеро, добитник специјалне сребрне плакете за најплеменитији подвиг године.

Прошле године, 2. септембра, кренуо је на редовни задатак превоза пацијента од Хоргоша до Војномедицинске академије, када је на ауто-путу код Старог Жедника наишао на стравичан приказ – саобраћајну несрећу у којој је страдало троје турских држављана, али је седмогодишњи дечак давао знаке живота. Урош је одмах, знајући колико је сваки секунд важан, ставио дете у санитарет и превезао га у суботичку болницу.

– Био сам на другом задатку, али ни часа нисам размишљао, прво кад сам видео дете, али и иначе, било ко да је повређен ја бих му помогао.

Племенити човек каже да му је лакнуло тек када су дечака преузели лекари и особље Опште болнице у Суботици. Тада је, истиче, био сигуран да ће дете преживети.

– Урадио сам оно што је требало, оно што је људски. По осећају. И сигуран сам да би исто учиниле и све моје колеге, а и чиниле су много пута – каже Урош Ждеро, који се на додели признања, којој је уз остале високе званице присуствовао и министар одбране Александар Вулин, појавио

ПОРОДИЦА И ПРИЈАТЕЉИ

Десетар Урош Ждеро је рођен у Гламочу, у Босни и Херцеговини. У Војсци Србије је од 15. марта 2007, а у 17. механизованом батаљону Прве бригаде КоВ у Бачкој Тополи од 2011. године. Нема посебан хоби јер „и нема баш пуно времена”, које воли да проводи с породицом, али веома му је пријало што га је, након свечаности у Скупштини града, звало много пријатеља са свих страна да му честитају.

Људскост па све остало

Писмо каже да ће десеторо праведника спасити свет, а овде је данас више њих који нису имали рачуницу, нити су очекивали славу ни признање. Имали су савест, а то је друго име за Бога – рекао је академик Матија Бећковић, честитајући „подвижницима” који су награђени у традиционалној акцији „Вечерњих новости”, јер су својим херојским, хуманим и несебичним делима обележили годину за нама.

Пише **Владимир ВЈЕШТИЋ**

НАЈПЛЕМЕНИТИЈИ

Златну плакету за најплеменитији појединачни подвиг добио је 26-годишњи Никола Субашић, који је спасао живот најбољем пријатељу, када је одлучио да му донира део јетре и бубрег. Ласкаво признање за најплеменитији колективни подвиг додељена је „верујућем народу и клири Српске православне цркве у Црној Гори”, због, како се наводи, „слика које се памте и које су сведочанство вере и истрајности на одбрани светиња”. Златна плакета додељена је и за најплеменитији дечји подвиг Анастасији Вујић, а за најплеменитији подвиг који се награђује постхумно Дарку Вујошевићу, који је преминуо помажући породици да се спасе током невремена на Скадарском језеру.

са супругом Цветом и ћеркама Нином и Невеном, које су му прве и честитале, а нама готово углас рекле да су поносне „на свог војника”.

Овај тридесетчетворогодишњи десетар, док је спасавао један млади живот, као што би учинио сваки припадник Војске Србије, одмах је о догађају обавестио свог старешину др Милицу Стојковић, командира Одељења за здравствену заштиту, која за њега има само речи хвале.

– Урош је пре свега диван човек, и ту његову људскост ставила бих испред свих других особина, али је и професионалан, за шта је и обучен, укључујући обуку и за такве ситуације која му се десила прошле године.

На свечаности се могло чути да је хуманих људи много, а највећи број их је ван нашег видокруга, те да они најбоље сведоче о правом лицу народа, кога красе доброта, вера, осећај дужности, као и чојство и јунаштво. Урош Ждеро је, пак, на делу показао да је само један у непрегледном строју људи, припадника Војске Србије, који су стамена тачка ослонца свима којима је помоћ потребна.

Фото: Јово Мамула

СИСТЕМ

Обука кадета Војне академије у зимским условима

СПРЕМНИ ЗА ИЗАЗОВ

Будући официри Војске имали су још једном прилику да се увере да је војнички позив веома тежак и изазован и да захтева припрему за бројне активности, за све временске услове и све географске просторе, али да је исто тако и занимљив и узбудљив

Пише Катарина СИМОНИЧИЋ

Захтевну обуку у зимским условима кадети друге године 143. класе Војне академије изводе на 51. скијашком полигону „Копаоник”. Двонедељно увежбавање реализује се по програму четири наставна предмета, а да све протиче према плану потврђује командант логорског простора капетан фрегате Срђан Миљковић.

– На обуци је 111 кадета Војне академије. На зимском логоровању по програму реализују се четири предмета: топографија, тактичка обука, обука наоружања са наставом гађања и физичко, где спадају алпски и нордијски програм.

Крајем фебруара будуће официре Војске Србије посетили су министар одбране Александар Вулин, ректор Универзитета одбране генерал-потпуковник Горан Радовано-

вић, командант Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајор Душко Жарковић и начелник Војне академије генерал-мајор Бојан Зрнић.

Министар Вулин је том приликом рекао да је војнички позив веома тежак и изазован, те да захтева припрему за бројне активности, за све временске услове и све географске просторе, али је и занимљив и узбудљив. Истакао је и да су кадети Војне академије, после дуго година, први пут опремљени новом опремом, једнообразним униформама, а да је после 20 година програмом обуке обухваћено и нордијско скијање.

– Кадети Војне академије имају прилику да уче оно што њихови вршњаци не могу. После две деценије вратили смо и обуку у нордијском скијању, баш ону војнич-

ку дисциплину која заиста има свако војничко оправдање и која би се у условима сукоба и те како користила – поручио је министар Вулин и додао да кадети након дуго времена могу да кажу да је живот и рад на Војној академији бољи и да ће свако ко веже своју судбину за Војску моћи да се припрема и научи све што је потребно за извршење задатака.

Према речима кадета Адријане Марковић, која похађа другу годину Војне академије на смеру логистика, обука у зимским условима је веома значајна сваком припаднику Војске, поготово због задатака који их очекују у будућности.

– Један од сегмената обуке који смо данас приказали је кретање на нордијским скијама, које је много теже него на

алпским, али уз помоћ инструктора успели смо да савладамо обуку – истакла је кадеткиња Марковић.

Кадет Виктор Теодосић, с друге године, на модулу Војно ваздухопловство, учествовао је у приказу патролног кретања са наставом гађања.

– На обуци смо проверавали и инжињерију, односно израду заклона попут бивака и иглоа. Такође смо увежбавали и топографију – реализовали смо маршеве у дневним и у ноћним условима, по непознатом терену и у зимским условима – каже Теодосић.

Све то је део специфичних знања која ће садашње кадете оспособити да у скорој будућности буду обучени и одговорни официри.!

Фото: Даримир Банда

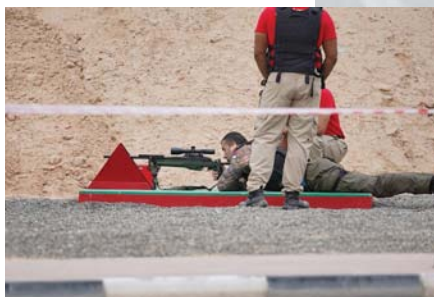
Тим „Кобри” на такмичењу специјалних јединица у Дубаију

СНАГА, ФОКУС И ОШТРО ОКО

Осам припадника Батаљона војне полиције специјалне намене „Кобре” учествовало је од 9. до 13. фебруара на такмичењу „Swat Challenge Dubai” у Уједињеним Арапским Емиратима, у организацији полиције Дубаија

Припадници Батаљона војне полиције специјалне намене „Кобре”, говорећи о утисцима из Уједињених Арапских Емирата, пре свега истичу значајно искуство које су стекли на пешчаним полигонима наомак Дубаија током увежбавања и комуникације с колегама из читавог света.

Приредио **Владимир ВЈЕШТИЋ**

У конкуренцији 46 тимова специјалних јединица полиције и војне полиције из 26 земаља света, припадници елитне јединице Војске Србије, с колегама из Специјалне антитерористичке јединице Министарства унутрашњих послова Србије, надметали су се у пет такмичарских дисциплина које се односе на решавање тактичких задатака по различитим сценаријима, уз употребу наоружања и тактичке опреме.

Програм је, између осталог, обухватао спасавање талача, гађање из различитог наоружања и савладавање препрека, случајеве у којима припадници елитних војних и полицијских јединица демонстрирају тактичке вештине, ментални фокус и физичку издржљивост.

После физички захтевног ношења рањеника, спуштања са торња с висине 15 метара и прелажења „провалије”, само мирна рука и велика физичка спрема гарантују сигуран погодак у металне мете, а сваки промашај доноси казнино време, па је тај детаљ пресудно утицао на рангирање специјалаца.

Припадници Батаљона војне полиције специјалне намене „Кобре”, говорећи о утисцима из Уједињених Арапских Емирата, пре свега истичу значајно искуство које су стекли на пешчаном полигону наомак Дубаија током увежбавања и комуникације с колегама из читавог света.

Такмичење је одржано у организацији полиције Дубаија, под покровитељством заменика премијера и министра унутрашњих послова Уједињених Арапских Емирата шеика Саифа бин Заједа, а циљ је промоција сарадње, разумевања и најбоље праксе у раду специјалних јединица.

Сећања на НАТО агресију

МАРШ ЗА ОСЛОБАЂАЊЕ КАБАША

Сукоб у Кабашу представљао је антитерористичко борбено дејство Војске Југославије усмерено на заузимање упоришта терориста ОВК у селу Кабаш, општина Призрен. Реализовала га је 549. моторизована бригада 16. и 17. марта 1999. године. Физички најтежи и најзахтевнији део тог борбеног дејства био је марш ка Кабашу – најтежи марш изведен током рата на Косову и Метохији 1998–1999. године. Задатак је реализован професионално и разбијена је терористичка јединица. Применом предузетих мера безбедности остварено је изненађење и сачувана тајност.

Пише Стојан КОЊИКОВАЦ

После одлично изведене анти-терористичке акције 11. марта 1999. и уништења терористичке јединице у селу Јешково, припадници 549. моторизоване бригаде (мтбр) припремали су се за извођење следећег задатка – уништење терориста који су се налазили у селу Кабаш, североисточно од Призрена (удаљеног 6 km). Село је окружено високим планинама, налази се на 1.000 m надморске висине и простира се на левој и десној страни кањона кроз који тече Коришка река. До Кабаша се стиже путем од села Корише искључиво теренским возилом или пешке.

Оперативним радом обавештајног органа 549. мтбр и разменом података са МУП-ом у Призрену, команда бригаде располагала је подацима о терористима, месту где се налазе и њиховим активностима. У селу Кабаш их је било тридесетак и својим присуством и активностима окупљали су, мобилисали, наоружавали и обучавали шиптарско становништво ради омасовљења својих снага. Упоредо са тим активностима, извиђали су терен, прикупљали податке и пратили покрете војске и полиције. Повремено су дејствовали на полицијска моторна возила која су се кретала путем

Призрен – Сува Река и чинили ту комуникацију небезбедном.

ПЛАН ЗАТВАРАЊА ОБРУЧА ОКО ТЕРОРИСТА

За село Кабаш терористи су мислили да је неосвојиво упориште, јер је по положају личило на орловско гнездо. Они су се ту осећали сигурно. Сместили су се у дугачке објекте, зидане каменом и покривене лимом. Имали су просторије у којима су боравили и кухињу где су припремали храну. Посебна просторија са неколико кревета била је припремљена за пружање санитетске помоћи рањеним и повређеним. Мањи издвојени објекат служио је као магацин за смештај минско-експлозивних средстава (МЕС), борбене опреме, муниције, интендантске опреме.

Терористи су се у Кабашу добро утврдили и минирали прилазни пут од села Корише па је било ризично напасти их из тог правца. Зато је команда 549. мтбр извршила процену и одлучила да војска приђе Кабашу из правца одакле их терористи не очекују.

Команда 549. мтбр упутила је телеграм Команди Приштинског корпуса са захтевом за одобрење уништења

терористичке јединице у селу Кабаш и од њих су добили одобрење да тражена активност почне 16. марта 1999. Уз предузимање потпуних мера безбедности, ужи део команде 549. мтбр извршио је процену ситуације и донео одлуку о реализацији задатка: уништити терористе у селу Кабаш, а снаге за уништење терориста груписати у два дела.

Први део снага предводио је начелник Оперативног органа потпуковник Стојан Коњиковац. Њихов задатак био је да изврше марш цивилним моторним возилима из касарне кроз Призрен, Дувску клисуру, Средску и дођу на Брезовицу у село Севце, које се у односу на касарну и Кабаш налази са супротне стране планине. У том селу требало је да се људство смести у просторије школе, одмори и до поноћи припреми за извршење задатка. Било је предвиђено да се око поноћи крене на марш пешке од села Севце (1.020 m) до врха Островица (2.092 m), где је био маршевски циљ, на који је требало да се издије до шест часова ујутро. По издијању на маршевски циљ требало је успоставити везу са командантом бригаде и након тога кренути у полуокружење терориста са горње стране, како би се спречило извлачење терориста.

Други део снага предводио је командант бригаде пуковник Божидар Делић. Њихов задатак био је да остану у касарни до издијања прве групе на врх планине и успостављања везе. Потом је требало извршити покрет ка селу Кабаш, обухватити терористе у полуокружење са доње стране, спојити се са првим делом снага, затворити обруч око терориста и заједно уништити терористичку групу.

Током припрема за извршење задатка предузете су мере тајности и сем ужег дела команде бригаде, који је присуствовао доношењу одлуке, нико се више није преносила одлука за извршење задатка. Потчињеним командантима и командирима речено је да припреме јединице и да ће се кренути на следећи задатак у правцу Ђаковице, што је било у супротном смеру од предстојећег задатка. Рече-

Први део снага кренуо је око 23.00 часа у ноћни марш из села Севце ка врху Островица, у њихови њар локалних водича. Мештани су њоздрављали војску која је њролазила улицом, а омладина је изашла испред кафића „Положај”. Са разјласа су се чули звуци „Марша на Дрину”.

но им је и да ће потпуне информације добити на терену.

Командант пуковник Божидар Делић позвао је начелника СУП-а за саобраћај и без објашњења пренео му да за два сата у касарну доведе десет већих камиона са церадама на којима стоји нека реклама на албанском језику, што је и учињено. Људство првог дела снага укрцано је у цивилне камионе без клупа за седење. Цираде су спуштене тако да се не види шта се превози. Убачене су „зоље”, муницијске кутије за митраље М-84, а бомбе су подељене сваком војнику. Током вожње није смело да буде приче... Марш моторним возилима кренуо је из касарне кроз Призрен, Дувску клисуру до села Севце, на Жар планини,

НАЗИВ СЕЛА

Данашњи Кабаш је старо српско село у клисури Коришке реке, општина Призрен. У средњем веку називано је Свети Петар, по чувеној Испосници Светог Петра Коришког. Под тим именом се помиње и у даровници српско краља Милутина манастиру Хиландару на Светој гори. У другој половини 15. века село носи назив Петрова црква. Крајем 19. века Турци су га званично преименовали у Хамидије по султану Хамиду (Абдул Хамид II). Међутим, надвладао је албански назив Кабаш, који су селу дали досељени Албанци из истоименог села у Северној Албанији. Осим Испоснице Светог Петра Коришког, у селу се налазе остаци неколико средњовековних српских цркава и сакралних објеката, Црква Свете Јелене, сестре Петра Коришког, а на брду Чукаљ су остаци Цркве Свете Богородице.

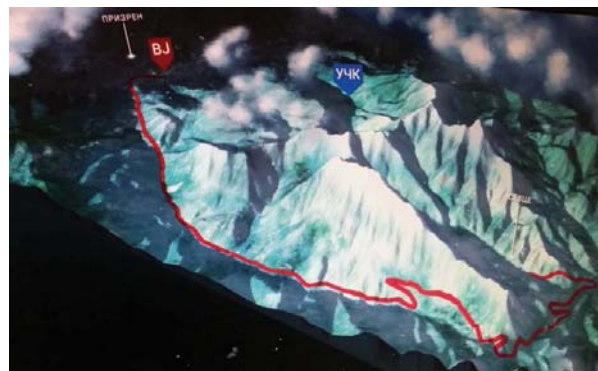
које се налази на надморској висини од 1.020 метара.

По доласку војске у село дочекали су их окупљени мештани. Војници су били распоређени у више учионица основне школе, где су и вечерали. Обишли су их потпуковници Коњиковац и Ђокић, који су их информисали о предстојећем задатку и оном шта треба да очекују. А очекивао их је марш дуг око 12 km преко планине, кроз снег који је горе дубок око метар и неколико речица на маршрути. Према плану, требало је да ујутро изврше блокаду Кабаша спуштајући се од врха Тронећа, који се налази на 1.934 m надморске висине. Официри су указивали на значај задатка, на потешкоће које их очекују, на мере безбедности које се морају поштовати током извршења задатка и мотивисали људство. Пружена је прилика онима који се не осећају способним за ту акцију да се јаве и камионима врате у касарну. Нико се није јавио.

МАРШ – НАЈТЕЖИ И НАЈЗАХТЕВНИЈИ ДЕО

Марш пешке од села Севце до објекта Островица, дуг 12 km, био је физички најтежи и најзахтевнији део анти-терористичке борбеног дејства. Одвијао се под успоном од 1.020 до 2.092 m, на појединим местима под углом од 45 степени, снежном вејавицом, снегом дубине око један метар и температуром око минус 20 степени на врху планине. С друге стране, реализацијом тог сложеног и захтевног марша остваривао се кључни и најважнији део борбеног задатка – тактичко изненађење и спречавање извлачења терориста из Кабаша према Жар планини. Терористи нису очекивали напад из позадине, а положаји који је требало да поседу припадници првог дела снага бригаде надвишавао је место где су били терористи. На тај начин стварала се предност нашим снагама.

Први део снага кренуо је 16. марта 1999. око 23.00 часа у ноћни марш из села Севце ка врху Островица, у пратњи пар локалних водича. Мештани су поздрављали војску која је пролази-

ла улицом, а омладина је изашла испред кафића „Положај”. Са разгласа су се чули звуци „Марша на Дрину”. Војнике и њихове старешине чекао је пут без пута, јер на том терену само лети постоји стаза за ловце.

Када је војска изашла из села, снег им је био у висини чизама, а његова дубина повећавала се како су се пењали. Успон су савладавали ходајући у колони по један. Правили су распоред за смене које прте пут. Била је мркла, магловита ноћ, а како су се пењали, магла је постајала све гушћа. И поред густе магле делимично се видела ивица провалије, па је уследило упозорење да борци приђу ближе један другом у колони и пазе на оног испред себе ако се оклизне.

Постајало је све хладније како су се пењали, снег све дубљи, а дувао је и ледени ветар. Када су дошли до првог потока морали су да га прегазе. Тада су им ноге биле мокре и било је битно да се стално крећу, како се не би смрзли. Нико није тражио застанак. Мењали су се само они који иду први и праве пртину јер је њима било најтеже. Војници су током марша носили опрему тешку око 25 kg – два борбена комплета муниције, бомбе, оружје, храну, воду, *зоље*. Под њеном тежином газили су снег дубине око једног метра и са напором савлађивали велике успоне. Знојили су се од напора и успорено дисали. Били су промрзли и исцрпљени, а тек их је чекала борба.

Пре избијања на врх планине локални водичи су се вратили назад и усмерили су војску у ком правцу да иде даље. Како је снег затрпао све стазе колона се кретала шумом и увала-

ма. Толико је било стрмо да је нагиб терена био чак 45 степени. Војници су се кретали један иза другог да би лакше ходали кроз снег. Повремено су застајали ради прикупљања колона и оријентисања.

ИЗБИЈАЊЕ НА ВРХ ПЛАНИНЕ

Због сложености марша, снежне вејавице, дубине снега, успона и потребе да се одржи целина јединице, први део снага избио је на врх планине Острвица (2.092 m) око 7.00 часова, после осам сати исцрпљујућег марша. Сат времена касније од планираног времена доласка на маршевски циљ! Командант бригаде је неспокојно чекао

КАБАШКА АФЕРА

Са називом места везана је „кабашка афера”. Било је то суђење мештанима тог села који су починили нечувено зверство крајем новембра 1915. године приликом повлачења српске војске према Албанији током Првог светског рата. Они су у Манастиру Св. Петра Коришког сачекали једну чету Моравске дивизије, уз коју је ишао и народни збег. Током ноћи 50 мештана под вођством Арнаута Јусуфа Уке отели су од уморних српских војника оружје, повезали војнике и сутрадан ујутро опљачкали, мучили и убили 180 Срба. За тај злочин 1926. године суђено је зликовцима Кабашанима. Затворени су Јусуф Ука и Адем Рустем са десетак њихових саучесника. Ибрахим Ука је са њих 40 побегао у Албанију и они су се потом населили близу југословенске границе.

да му се јаве. Брину је за своје војнике и старешине. Постојала је реална могућност да јединица на маршу наиђе на заседу терориста који се обезбеђују са правца Брезовице. Тешко је и замислити какве би биле последице. Избијањем на врх планине на мотороли се чуло како пуковник Делић непрекидно позива потпуковника Коњиковца: „Пољаница 380, овде Пољаница 319, јави се! Пријем”. И по доласку је потврђен пријем и успостављена веза са командантом бригаде.

Био је то прави застанак тог првог дела снага. Док су потпуковници Коњиковац и Ђокић савњивали карту са земљиштем и прецизирали правце раздвајања снага на два дела ради образовања полуобруча над терористима са горње стране, саопштено је и пренето војницима и старешинама да иду у спуштање према Кабашу, преко пропланка који је сада под оштрим и залеђеним снегом. После тога креће спуштање према Суљиним ливадама (1.600 m) и Мравинцу (1.500 m). Колона се дели да би се направио леви и десни обухват.

Тада креће из касарне други део јединице с командантом 549. мтбр пуковником Делићем. Нису кренули раније да терористи не би открили њихову намеру. По пристизању до села Кориша, командант бригаде поделио је јединицу ради стварања левог и десног обухвата са доње стране.

Док се други део јединице пењао са командантом, снаге које су ноћним маршем избиле на врх планине спуштале су се према упоришту терориста. Они су уочили покрет вој-

ске и кренули су у извлачење према Жар планини.

ЛИКВИДАЦИЈА ТЕРОРИСТА

Спуштајући се са врха планине снаге су се развиле у покрету правећи полуокружење. Пуковник Делић обавестио је потпуковника Коњиковца да терористи покушавају да се извуку крећући се узбрдо ка њиховим снагама. Коњиковац је пренео наређење старешинама да развуку снаге ради поселања линије блокаде и спречавања извлачења терориста. Терен је био изузетно непроходан, што је отежавало потпуно затварање линије блокаде. Ипак, снаге наше војске биле су развучене колико је могуће, да војници остану у визуелном контакту.

Војска је само неколико минута пре терориста избила на положаје који надвисују њихове, како би их спречили у извлачењу. Војници су једни од других били удаљени петнаестак метара. У том тренутку дошло је до контакта са групом терориста у црним униформама. Отпочеле ја међусобна борба у којој су наши војници били прецизнији и тукли жешћом ватром. Терористи су се повукли ка бази у Кабашу. Снаге војске морале су још да се развуку како би спречиле извлачење терориста и због тога је повећана међусобна раздаљина војника на 25 метара. Борци су заузели положаје и маскирали се. Убрзо је на њих наишла нова група терориста, који су у контакту ликвидирани.

Терористи су направили маневар, покушавајући да се извуку преко брда Брешта, али су наишли на борце пу-

Марш њешке од села Севце до објекта Осировица, дуљ 12 km, био је физички најтежи и најзахтевнији део антитерористичке борбеног дејства. Одвијао се под услоном од 1.020 до 2.092 m, на јојединим местима под углом од 45 степени, снежном вејавицом, снећом дубине око један метар и температуром око минус 20 степени на врху планине. Војници су током марша имали на себи опрему њешку муниције, бомбе, оружје, храну, воду, „зоље“.

ковника Делића који су их зауставили. Након тога, оба дела обруча наших снага су се спојила. Спуштајући се надоле борци су уочили на снегу крваве трагове, што је значило да је међу терористима било и рањених. Нажалост, од снајперског метка погинуо је оператор на „праги” војник Владимир Марковић (1979) из Јагодине.

Војници су наставили са стењањем обруча уз честе сукобе са групама терориста. Преко Зеленове махале војска се кретала према Цркви Светог Петра Коришког у селу Кабаш. С друге стране, од Фатисове чесме (1.520 m) долази до објекта Тепе (1.271 m) у којима су терористи боравили. Тада су преузели потпуну контролу над територијом. Наши војници су прегледали објекте, уз предузете мере безбедности.

Том изванредном акцијом разбијена је терористичка група, ликвидирано шест терориста, неколико рањено, овладано простором који је служио као база терористима, где су има-

ли пољску болницу, резерве муниције, медицинских средстава, пољских кревета, шатора, униформе и документацију.

ПРИМЕР ТАКТИЧКОГ ИЗМЕНАЋЕЊА

Марш ка Кабашу био је најтежи марш током ратних сукоба на Косову и Метохији 1998–1999. године и одвијао се у изузетно сложеним метеоролошким условима. Избијањем на маршевски циљ јединица је без предаха и из покрета ушла у борбу и под борбом се спуштала до надморске висине од 950 m. Ангажовање војника и старешина трајало је 38 сати. Задатак је реализован професионално, разбијена је терористичка јединица. Применом предузетих мера безбедности остварено је изненађење и сачувана тајност. Створени су услови мирног наставка живота у селу Кабаш и околним селима. Град Призрен релаксиран је са северне и североисточне стране од могућег испољавања дејства терориста и успостављена је потпуна безбедност на регионалном путу Призрен – Сува Река.

Ово је пример тактичког изненађења чему се увек тежи током извођења борбених дејстава. Такође, пример је примене инвентивности при планирању борбених дејстава, самоиницијативе и лукавства у односу према непријатељу. До пуног изражаја дошли су добра обученост, оспособљеност, одлучност, физичка припремљеност јединице, мотивисаност, пожртвованост и храброст војника и старешина.!

Дан Војномедицинске академије

Година обнове

Сто седамдесет шесту годину постојања Војномедицинска академија дочекује технолошки опремљенија и кадровски јача. Све што је добро урађено под кровом ове установе, сви здравствени радници који су се истакли својим делима и прегнућем у збрињавању повређених и оболелих, памтиће се и сведочити о томе каква је била 2019. година. А била је по много чему година обнове. Прошлогодишњу страницу њене историје исписали су бројни догађаји.

Пише **Мира ШВЕДИЋ**

Војномедицинска академија сигурно је једна од најпоштованијих здравствених установа у читавом систему, не само војном већ и цивилном, и не само у Србији већ и шире. Али да би то могла и да остане, да би сјајну репутацију коју ужива могли и да очувамо, морамо непрекидно да улажемо у њен развој и у осавремењавање опреме. Зато смо, први пут после 30 година, извршили потпуну реконструкцију шок-собе, обезбедили апсолутно најбољу опрему која постоји на тржишту и омогућили да овај простор не заостаје ни за једном светском болницом – истакао је министар одбране Александар Вулин приликом недавног обиласка реконструисаног дела Клинике за анестезиологију и интензивну терапију Војномедицинске академије.

Пуштањем у рад те савремене шок-собе на најлепши начин су обележени завршетак јубиларне 175. године постојања Војномедицинске академије и 180 година војног санитета, и најављена нова година, која ће према очекивањима бити још успешнија.

Технолошке модернизације

Прошла година је у сваком погледу била година технолошких модернизација. Поред реконструкције на Клиници за анестезиологију и интензивну терапију, када је набављена нова медицинска опрема за 14 пацијената (савремени болеснички кревети, двоструке конзоле, пацијент-монитори, респиратори и централа), у Институту за радиологију ВМА пуштена је у рад нова магнетна резонанца, јачине 1,5 тесла, која скраћује трајање прегледа. Она има напредније перформансе и омогућава преглед абдомена и мале карлице у исто време, те преглед простате, срца и других органа.

У току је реконструкција и повећање броја операционих сала у Центру за дневну хирургију, а оче-

кује се да буде пуштена у рад и гама камера са скенером, која је важна за дијагностику и терапију многих, посебно малигних обољења.

Осим тога, захваљујући донацији Републике Кореје, ВМА је добила медицинску опрему у вредности од око 200.000 долара. Најважнији су уређаји за дијагностику злоћудних тумора – дигитални маммограф и портабилни ултразвучни апарат. Донација обухвата и остеодезитометар, као и десет монитора за праћење виталних функција пацијената.

Прилив медицинског кадра

За ВМА и војно здравство 2019. година била је значајна и када је реч о приливу медицинског кадра. Након пријема 163 лица у првој половини године (на ВМА 113), у новембру је на основу одлуке министра одбране Александра Вулина о непосредном пријему у стални радни однос у војно здравство примљено још 243 лица.

За функционисање ВМА посебно је важан прошлогодишњи пријем 75 медицинских техничара, јер је то дефицитаран кадар не само на ВМА већ и у здравственим установама у земљи. Они ће помоћи у раду 1.370 медицинских техничара/болничара, колико их данас има на ВМА (што је половина запослених у тој установи).

Према плану попуне предвиђен је пријем здравствених радника и у току ове године у два наврата. На тај начин надокнадиће се број оних који су отишли у редовну или инвалидску пензију, који су се разболели или који су напустили ВМА, а њих је, како кажу у тој установи, мало.

Будућност ове војномедицинске установе свакако ће зависити од младих војних лекара који се школују на Медицинском факултету ВМА Универзитета одбране. Прошле године уписана је 11. класа кадета и промовисана пета класа санитетских потпоручника.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Војномедицинској академији уручена је захвалница за дугогодишњу сарадњу и допринос у развоју неурологије у Републици Српској. Начелник ВМА пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић добитник је признања Лекарске коморе Србије – Плакете за истакнуто вишегодишње ангажовање у раду тела и органа Коморе, као и за допринос у остваривању циљева и задатака Коморе. Награђен је и статуетом „Капетан Миша Анастасијевић”, наградом за високе домете и многе савремене методе у здравству Србије и региона.

Школовање и усавршавање

Поред лечења, пажња се посвећује школовању и научноистраживачком раду, јер те две делатности обезбеђују ВМА статус научноистраживачке установе (који има још од 1960. године). Када је реч о школовању, на ВМА се на специјализацији тренутно налазе 162 лекара – 63 професионална војна лица и војна службеника, 86 лица из цивилних здравствених установа у Србији и 13 из иностранства.

За рад Медицинског факултета ВМА (МФ ВМА) Универзитета одбране од изузетног значаја је наставни кадар. Прошле године је у звању наставника на Војномедицинској академији било 40 редовних професора, 35 ванредних професора, 54 доцента, 38 асистената и један сарадник у настави. Наставно-научно веће бројало је 85 чланова (40 редовних професора и 24 ванредна и 21 доцент).

Захваљујући додатном ангажовању наставничког кадра, који тај посао ради уз свој редован на клиникама и институтима, несметано се одвија настава на Медицинском факултету ВМА. Уједно припадници ВМА су руководиоци у 18 научноистраживачких пројеката који се спроводе на том факултету.

Војномедицинска академија је место где се одржава програм континуиране медицинске едукације. Прошле године ту је одржано 36 скупова са акредитацијом Здравственог са-

вета Србије. Најчешће су то стручни састанци разних секција Српског лекарског друштва.

Остаће забележено да је у амфитеатру ВМА одржан Први национални симпозијум о психоактивним супстанцама у организацији Националног центра за контролу тровања ВМА, а уз подршку Канцеларије Уједињених нација за питања дроге и криминала (UNODC), потом трећи по реду Семинар ратне хирургије и токсикологије, па Четврти београдски анестезија форум у организацији Секције за анестезиологију, интензивно лечење и терапију бола Српског лекарског друштва (СЛД).

Свечаним скупом у амфитеатру ВМА обележено је јубиларних 110 година војне инфектологије и Клинике за инфективне и тропске болести Војномедицинске академије. У 180. години постојања санитета било је то и својеврсно подсећање на један његов значајан период – на 1909. годину, када је почела са радом Дунавска стална војна болница на Врачару, касније Општа војна болница, претходница ВМА (или стара ВМА), која је тада била најсавременија болница на Балкану.

Лекари с ВМА активно су учествовали и на другим скуповима у земљи, на пример на 6. Конгресу респираторне медицине Србије, одржаном на Копаонику, потом на 18. Конгресу неу-

НОВЕ МЕТОДЕ У ЛЕЧЕЊУ

Поред стандардних процедура, сваке године у редовну клиничку праксу уводе се бројне нове методе.

Током прошле године хируршки тим ВМА, предвођен начелником Одељења за хепатобилијарну и панкреасну хирургију проф. др Дарком Мирковићем, извео је прву минималноинвазивну лапароскопску ресекцију јетре. Та врста операције је међу првим операцијама таквог типа изведена у нашој земљи и региону. Лапароскопски приступ, иако технички захтевнији, омогућава минималан губитак крви током операције, значајно бржи опоравак пацијената и смањује укупне трошкове лечења.

САМООДРЖИВОСТ СРПСКЕ ВОЈНЕ БОЛНИЦЕ У ЦАР

Од 26. децембра 2014. године у граду Бангију, у Централноафричкој Републици, функционише српска војна болница нивоа 2. Њен задатак је да у оквиру мултинационалне операције MINUSCA обезбеди прву и другу линију здравствене заштите, хитну реанимацију/стабилизацију, хитне хируршке интервенције, основну стоматолошку заштиту и евакуацију повређених до следећег нивоа медицинске заштите. Уједињене нације упутиле су верификациони тим који је 23. јануара извршио инспекцију српске војне болнице нивоа 2+ и том приликом установио да она задовољава све стандарде УН, чиме је постала први употпуности независан и самоодржив српски контингент ангажован у мисијама Уједињених нација.

Владимир Вјештић

ролога Србије са међународним учешћем, одржаном у Врњачкој Бањи, на 1. Конгресу лекара Косова и Метохије с међународним учешћем, па у раду Adriatic Neurology форума у Бечићима, у Црној Гори.

Од значаја су биле и посете иностранству. Делегација Министарства одбране Републике Србије, коју су чинили начелник ВМА и начелник Сектора за логистику ВМА, боравила је почетком априла у службеној посети Пекингу, у Народној Републици Кини. Повод посете било је учешће на 6. Међународном форуму војне медицине „Great wall” и обилазак 31. Међународне изложбе медицинских инструмената и опреме „ChinaMed”. Припадници ВМА, предвођени начелником ВМА, учествовали су у раду 43. Светског конгреса војне медицине у организацији Међународног комитета за војну медицину (МКВМ), одржаном у Базелу, у Швајцарској, са запаженим радовима у најтраженијим сесијама.

У службеној посети Другој медицинској бригади Оружаних снага Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске у Јорку били су представници Института за микро-

биологију ВМА и Центра санитарске службе Управе за војно здравство.

Такође, припадници ВМА су, у оквиру богате међународне војномедицинске сарадње, учествовали и на Трећој регионалној војномедицинској конференцији у Београду. Домаћин тог важног стручног скупа била је Управа за војно здравство. Свој допринос дали су и на вежби трагања и спасавања пуног капацитета „SAREX 38-19”. Учествовали су и на мултинационалној војномедицинској вежби „Vigorous Warrior 2019”, одржаној у Чинку, у Румунији, заједно са припадницима оружаних снага из 37 других земаља.

Лекари и медицинско особље Војномедицинске академије активни су и у другој мисији Војске и свакодневно доказују своју стручност и хуманост у међународним мировним операцијама. Тренутно се 37 здравствених радника с ВМА налази у мировним мисијама, а највише у операцији MINUSCA у Централноафричкој Републици, у којој Србија има лаку пољску болницу, где је 77 припадника војног санитета.

Присутни свуда где треба

Сваке године лекари различитих специјалности учествују на пролећном и јесењем Фестивалу здравља у Београду. Тако су и прошле године на штанду ВМА грађани имали прилику да се са њима консултују око актуелних здравствених тема. Поред тога, дерматолози ВМА придружили су се акцији бесплатних прегледа младежа и других пигментних промена за грађане у оквиру паневропске кампање за превенцију рака коже „Еуромеланом 2019”, која је организована у 24 града и у 49 здравствених установа широм Србије.

На Светски дан сестринства традиционално је изабрана најбоља сестра ВМА. Одлуком комисије то је Живка Ђерић, главна сестра Клинике за ортопедску хирургију и трауматологију ВМА.

Медицински посленици с ВМА учествовали су и на Међународном сајму НВО „Партнер 2019”, а имали су

запажен наступ и на 64. Међународном сајму књига у Београду у оквиру дана војног здравства. Учествовали су на две трибине – о искуствима у ангажовању капацитета санитарске службе Војске Југославије у току агресије НАТО-а на СРЈ 1999. године и о 180 година развоја војног здравства у Србији.

Траг су оставили и у писаној речи – књигама које су лане изашле из штампе у издању Медија центра „Одбрана”. Реч је о „Терапији примарних гломерулонефритиса” аутора пуковника проф. др Ђоке Максића, начелника Клинике за нефрологију ВМА, и групе сарадника, монографији „110 година војне инфектологије и Клинике за инфективне и тропске болести Војномедицинске академије (1909–2019)”, аутора пуковника проф. др Драгана Микића, начелника Клинике за инфективне и тропске болести, те осам уџбеника из области војне медицине за потребе Медицинског факултета Војномедицинске академије – „Офталмологија за студенте медицине” (проф. др Мирослава Вукосављевића и сар.), „Лупус нефритис – савремени приступ дијагностици и лечењу” (др Виолете Рабреновић), „Увод у клинички рад” (проф. др Радомира Матуновића и сар.), „Вештина комуникације у медицини” (проф. др Гордане Дедић), „Судска медицина” (доц. др Надице Маринковић, Снежане Ђорђевић, Ивице Милосављевића и Владе Костића), „Медицинска психологија” (др Гордане Мандић Гајић), приручнику „Конзервативно лечење ринитиса и риносинуситиса” (потпуковника доц. др Александра Перића, доц. др Анете Перић и потпуковника проф. др Ненада Балетића), те монографији „Акутни постоперативни бол” (др Душице Стаменковић и др Небојше Лађевића).

Све што је добро и напредно урађено под кровом те установе, сви они здравствени радници који су се истакли својим делима и прегнућем у збрињавању повређених и оболелих, памтиће се и сведочити о томе каква је била 2019. А била је по много чему година обнове. |

Фото: фото-репортери „Одбране” и Андреј Синадиновић

Војногеографски институт

ОТИСАК СТВАРНОСТИ

Ове године обележава се сто година откако је од Географског одељења Главног ђенералштаба српске војске настао Институт. Оствариће се вишегодишња иницијатива да се називу Војногеографски институт дода име академика и генерала Стевана П. Бошковића.

Пише **Мира ШВЕДИЋ**

Све је почело пре сто четрдесет четири године, тачније 5. фебруара 1876, када је кнез Милан Обреновић „Устројством ђенералштаба” наложио формирање Другог одељења Главног ђенералштаба српске војске, а две године касније основано је и Географско одељење. Будући да је тог 5. фебруара војногеодетска делатност први пут постала засебна целина у српској војсци, тај датум усвојен је и за Дан Војногеографског института. Тада је са радом започело пет официра и шест картографских цртача. После рата у Институту је радило око 1.000 људи, а до данас је имао око 3.000 припадника. Нове технологије утицале су на смањење броја људи.

Ове године у ВГИ-у обележавају и значајан јубилеј – 100 година од како су од Географског одељења постали Институт (10. априла 1920). Такође, ове године оствариће се и вишегодишња иницијатива запослених да се називу Војногеографски институт дода име академика и ђенера-ла Стевана П. Бошковића, човека који је 37 година руководио том установом и дао велики допринос развоју геодетске службе.

У корак с технологијама

У ери сателита, Гугл мапа, GPS-а, паметних телефона, тешко је замислити како су некада људи радили прве премере, ручно цртали карте. На та времена подсећају карте у спомен-соби и архиву Института. Оне носе печат деценијских промена у изради карата, али откривају и допринос установе. У ВГИ с поносом истичу да је и данас комплетан технолошки процес рада на новим картама, од пројектовања до дигиталног топографског кључа и обуке кадра, резултат рада њихових стручњака. Само се сада у корак с временом примењује најсавременија опрема, софтвер и базе података. То се најбоље види на IV издању Топографске карте у размеру 1 : 25.000 (ТК25/IV), чија израда је и током прошле године била најважнији производни задатак установе. У Геопросторној бази података налази се 308 листова те карте, што је око 37% територије Србије.

– Закључно са 2019. одштампали смо 167 листова нове ТК25/IV. До сада смо обрадили цео југ Србије до паралеле Ниш. Раније смо завршили израду листова карте који су значајни за Војску – Копнене зоне безбедности и полигона у *Никинцима*, *Пријревици*, *Пасуљанске ливаде*, *Делиблајтска пешчара*. Остао нам је простор Београда – најзанимљивији и најизазовнији део, јер су ту промене видљиве готово на месечном нивоу. Зато смо морали да подвучемо црту и дамо оно што смо прикупили. Ове године желимо да завршимо штампу 22 листа за подручје нашег главног града – истиче заменик директора ВГИ-а потпуковник др Радоје Банковић.

Према његовим речима, за израду ДТК25 биће значајни резултати пројектног задатка у оквиру научноистраживачке делатности везани за аутоматску израду вегета-

ције, којим је прошле године руководио мајор доц. др Синиша Дробњак. До ове године вегетација се у Институту цртала, а од сада ће покушати да примене резултате пројекта и да око 80% слоја вегетације аутоматски добију, чиме ће се убрзати процес рада.

За рад на осталим зонама послужиће им подаци које добијају сарађујући са другим државним институцијама на реализацији пројекта ИПА2014 – *Обнова последица поплава и израда мапа угрожености и мапа ризика на територији Републике Србије*. Поред ВГИ на том пројекту ангажовани су РВ и ПВО ВС, Републички геодетски завод, Републичка дирекција за воде и Републички хидрометеоролошки завод. Захваљујући ИПА пројекту, ове године реализовали су снимање и скенирање слива Колубаре, започели скенирања сливова Дрине, Саве, Дунава, средњег Баната и остварили 105 сати рада у 43 авио-налета.

Поред тога, стручњаци ВГИ су током прошле године били додатно ангажовани на пројектима од националног значаја.

– Поносни смо на две карте које смо завршили прошле године. То је карта у размери 1 : 250.000 (ТК250). Она је пример успешне сарадње са државним институцијама које обезбеђују просторне податке и размењују их. Захваљујући фирми *Energogreen* за неколико дана убацили смо ветропаркове за цео простор државе. Од Коридора и Путава Србије добили смо податке о свим новим путевима, а од Електромрежа податке о далеководима. Такође, у сарадњи са Командом РВ и ПВО завршили смо Војновоздухопловну варијанту карте 1 : 250.000 – ВВК250, која поред основне намене има и све неопходне податке са пратећим симболима које су тражили пилоти. У наредном периоду очекујемо штампу те две карте – истиче потпуковник др Банковић.

Највреднији резултат њиховог рада није само папирна карта, већ и Геопросторна база података. Из ње су применом софтверске генерализације садржаја, које су програмирали инжењери ВГИ, израдили листове нове Топографске карте у размеру 1 : 50.000 (ТК50). Реализовали су све законске процедуре неопходне за израду пројекта ДАТА центра ВГИ и очекују да до краја маја ове године буде завршен пројекат по систему кључ у руке. Реализацијом тог пројекта стварају се неопходни услови за пројекат Геопортал ВГИ, који ће омогући-

**Потпуковник
др Радоје Банковић**

Сви ми, бивши и садашњи припадници ВГИ и геодетске службе научени смо да је ово наша кућа и да само као једна велика, дуговечна и сложна породица можемо да премошимо све изазове. Широким сјајем занимања и звања наших припадника чинимо тим у којем свако има своје место и нико никада није на клучи, јер сви спремимо усрху Института.

**Потпуковник
ванр. проф.
др Саша Бакрач**

Очекујемо прилив драгоценог младог геодетског кадра, јер поново имамо нову генерацију кадета. На основним академским студијама, на Студијском програму Војногеодетског инжењерства на Војној академији, школује се још 10 кадета 143. класе, који су сада на другој години студија.

ти нови пут развоја геотопографског обезбеђења Војске Србије и система одбране.

Драгоцени геодетски кадар

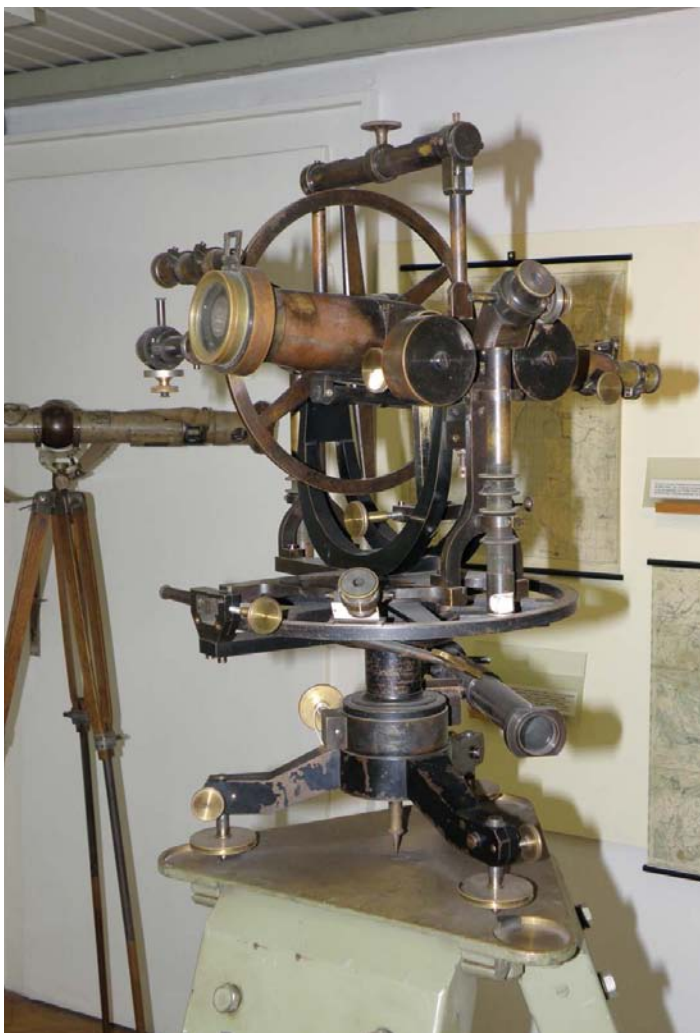
Војногеографски институт је од 2014. године акредитован као истраживачко-развојни институт у пољу техничко-технолошких и природно-математичких наука. До сада је једном реакредитован, а сада се налази у другој фази реакредитације, у другом циклусу који траје до 2022. године. За углед такве установе од науке веома су битни научни пројекти и кадар.

Потпуковник ванр. проф. др Саша Бакрач, помоћник директора за научноистраживачку делатност у ВГИ, каже да су током 2019. године стручњаци Института радили на три истраживачка пројекта – „Модел израде дигиталне топографске карте ДТК25“, „Израда модела за аутоматску генерализацију садржаја СК 1:500.000“ и „Анализа учешћа руских официра у раду и развоју ВГИ, приспелих након Октобарске револуције“. Прва два пројекта су важна за струку и врло сложена, а трећи је од значаја за историју геодетске службе.

Због одржавања статуса истраживачко-развојног института посебну пажњу посветили су развоју научног подмлатка и школовању кадра. Сада се на докторским студијама налази четворо, а на мастер студијама девет припадника Института.

– У септембру прошле године, после 14 година паузе, школовање је завршила 140. класа кадета геодетске службе. Од 15 кадетата, колико је започело студије, њих 12 завршило је школовање с просеком 8,47. Једнаест је дошло у ВГИ, а потпоручник Сара Новчић у Центар за симулације. Потпоручник Милош Басарић био је други у класи, а потпоручник Иван Гарић четврти. Очекујемо прилив драгоценог младог геодетског кадра, јер поново имамо нову генерацију кадетата. На основним академским студијама, на Студијском програму Војногеодетског инжењерства на Војној академији, школује се још 10 кадетата 143. класе – седам девојака и три мушкарца, који су сада на другој години студија – истиче потпуковник др Бакрач.

Како би се унапредио процес учења топографије и војне географије Војногеографски институт свесрдно је помогао да се на Војној академији изради нова ГИС учио- ➤

Генерал Бошковић рођен је 10. маја 1868. године у Зајечару. У Српску војску ступио је као питомац Војне академије, коју је завршио 1889. године.

КО ЈЕ СТЕВАН П. БОШКОВИЋ

Генерал Стеван П. Бошковић био је српски и југословенски геодета, картограф и географ који је Институтом руководио 37 година. Србији и Југославији обезбедио је савремену геодетску основу и на њој заснован топографски премер, као и топографске карте. Лично је извршио астрономска мерења ради одређивања облика геоида на целој територији Србије. Осавременио је геодетске инструменте и прибор, усавршавао методе геодетских мерења и учествовао у раду многих сродних институција и удружења. Учествовао је у раду Међународне геодетске и геофизичке уније, Међународне географске уније и других. Био је редовни члан САНУ.

ница. Опремљена је најновијом опремом, од рачунара до видео-бимова и начина софтверског праћења. Сви подаци које Институт има директно се имплементирају у наставни процес на Академији.

Осавремењавање штампарских капацитета

У Институту ће и ове године наставити са реализацијом започетих задатака и пројеката – израде ТК25/IV, ТК50 и ТК100.000. Планирају да одштапају ТК250, ВВК250 и МКС1000, али и да наставе са изradом рељефних карата и модела по којима је ВГИ био познат у својој историји. Најављују интензивнију сарадњу са САНУ и Матицом српском око израде Националног атласа Србије и Српске енциклопедије, као и са осталим институцијама у земљи са којима имају потписане уговоре о научној и техничкој сарадњи.

– За нас су битни и штампарски капацитети јер свако у свету, колико год користио савремен приступ подацима – Геопортал, тежи да има одштапану карту. Ми имамо старе штампарске машине. Да бисмо могли у бу-

дућности да набавимо нове, било је неопходно да за њих обезбедимо оптималне микроклиматске услове. Наша садашња машинска сала то не дозвољава. Зато планирамо да тај простор преуредимо, како бисмо у њега могли да сместимо савремене машине, којима ћемо се у будућности опремити. То је још један пројекат, који ће омогућити да нека нова генерација може много лакше и ефикасније да ради. Ако будемо имали дигиталну двобојну машину, моћи ћемо да одштапамо 2.000–3.000 примерака за 30–40 минута, а нама је сада за једну боју потребан један дан. Успевамо да радимо захваљујући ангажовању људи који раде у штампарији. Без њиховог ентузијазма и искуства ми не бисмо имали нове карте – наглашава потпуковник др Банковић и додаје – Сви ми, бивши и садашњи припадници ВГИ и геодетске службе, научени смо да је ово наша кућа и да само као једна велика, дуговечна и сложна породица можемо да премостимо све изазове. Широким спектром занимања и звања наших припадника чинимо тим у којем свако има своје место и нико никада није на клупи, јер сви стремимо успеху Института. |

Фото-документација Војногеографског института

ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ – РУСИ У ВГИ

Прошле године стручњаци Војногеографског института радили су на истраживачком пројекту „Анализа учешћа руских официра у раду и развоју ВГИ, приспелих након Октобарске револуције”. Сећање на њих остало је до данас у ВГИ и преносило се усмено с генерације на генерацију. Међутим, мало је записаног о њима, јер су у свему третирани као и други припадници Института. Основни циљ тог научног пројекта био је да се утврди чињеница о раду тих људи који су из Русије емигрирали у Краљевину СХС/Југославију и запослили се у Институту у Београду. За сада се знају имена њих 99. Према истраженим подацима, званичан пријем започео је указима из 1921. године. Неки су завршили као официри војске краљевине, а неки после 1945. као официри Југословенске армије. Међу њима је било и пуковника.

НОВА ГИС УЧИОНИЦА У ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ

Како би се унапредио процес учења топографије и војне географије на Војној академији, израђена је нова ГИС учионица. Опремљена је најновијом опремом, од рачунара до видео-бимова и начина софтверског праћења. Предавач може на свом столу, на монитору да прати шта сваки кадет ради на свом месту, на позицији коју има. Сви просторни подаци које Институт поседује директно се имплементирају у наставни процес на Војној академији.

A row of military trucks, painted in a camouflage pattern of olive green and brown, is parked in a large industrial factory. The trucks are viewed from a low angle, showing their front and side profiles. The factory interior is filled with a complex network of steel beams, pipes, and overhead lighting fixtures, creating a sense of a busy manufacturing environment.

СИСТЕМ

Групација Одбрамбена индустрија Србије

ЗАШТИЋЕНО ДРЖАВНО ВЛАСНИШТВО

Групацију ОИС чини 17 привредних друштава која су носиоци одбрамбених и базичних технологија, а њихов број може се повећавати уколико је то у стратешком интересу Србије и ако са за то стекну одговарајући услови. Уредбом је недвосмислено заштићено државно власништво у предузећима те групације, које не може пасти испод 51%, а страном улагање не може бити веће од 49%, уз максимално појединачно учешће страног капитала од 15%. Такође, омогућава се већи степен удруживања фабрика унутар Групације и стварају услови за освајање и израду сложених борбених платформи за потребе Војске Србије.

Приредила Мира ШВЕДИЋ

Влада Републике Србије усвојила је, на предлог Министарства одбране, 30. децембра 2019. године Уредбу о Групаацији Одбрамбена индустрија Србије (ОИС). То је документ чије је доношење предвиђено *Законом о производњи и промету наоружања и војне опреме* из 2018. године и један је од три кључна документа који проистичу из тог закона. На тај начин Републици Србији омогућава се да први пут на јединствен и усаглашен начин оствари свој стратешки интерес у области производње наоружања и војне опреме код оних произвођача чији је већински капитал државни или друштвени, што и јесте циљ формирања Групаације.

Уредба о Групаацији Одбрамбена индустрија Србије објављена је у „Службеном гласнику” 31. децембра 2019, а ступила је на снагу осмог дана по објављивању.

СЕДАМНАЕСТ ЧЛАНОВА – ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

Групаацију ОИС иницијално чини 17 чланова – привредних друштава која су носиоци одбрамбених и базичних технологија. Међу носиоцима одбрамбених технологија који производе готове производе и кључне компоненте наоружања и војне опреме налази се 13 предузећа: Компанија „Прва искра – наменска производња” а.д. Барич, Предузеће „Милан Благојевић – Наменска” а.д. Лучани, „Први партизан” а.д. Ужице, „Застава оружје” а.д. Крагујевац, Компанија „Слобода” а.д. Чачак, Холдинг корпорација „Крушик” а.д. Ваљево, „Прва петолетка наменска” а.д. Трстеник, „Телеоптик жиро-скопи” д.о.о. Земун, „Застава Терво” д.о.о. Крагујевац, „ФАП корпорација” а.д. Прибој, „Утва авио-индустрија” д.о.о. Панчево, „Борбени сложени системи” д.о.о. Београд и „Belom” д.о.о. Београд.

Носиоци базичних технологија који поседују специфичне технологије израде од значаја за развој и примену одбрамбених технологија су: „ППТ-ТМО” а.д. Трстеник, „Застава Ковач-

**ОГРАНИЧАВАЊЕМ
МАКСИМАЛНОГ
ЕВЕНТУАЛНОГ УЧЕШЋА
СТРАНОГ КАПИТАЛА
У ПРЕДУЗЕТИМА ИЗ
ГРУПАЦИЈЕ ОИС ОЧУВАЋЕ
СЕ ВЕЋИНСКО ДРЖАВНО
ВЛАСНИШТВО ОД МИНИМУМ
51%, ШТО И ЈЕСТЕ КЉУЧНА
ПРЕТПОСТАВКА ЗА
СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕШКИХ
ИНТЕРЕСА ДРЖАВЕ.**

ница” а.д. Крагујевац, „Ковачки центар” д.о.о. Ваљево и „Corun Holding” д.о.о. Ужице.

Уредба предвиђа и могућност повећања броја чланова Групаације, уколико је то у стратешком интересу Републике Србије и ако са за то стекну одговарајући услови.

Треба истаћи да Групаација ОИС није правно лице, већ представља механизам да се оно што се архаично називало наменска индустрија на неки начин формализује и јасно одреди, с обзиром на то да обухвата врло широку палету разнородних предузећа у смислу индустријске гране којој припадају, величине предузећа и броја запослених, технологија које се примењују, производа које израђују и других специфичности. Овакав начин формирања Групаације ОИС јесте флексибилно решење које не изискује дуготрајне иницијалне активности

ДРУШТВЕНИ КАПИТАЛ

Друштвени капитал који ће преузети Република Србија у предузећима Групаације ОИС тренутно чини око 24,2% власничког удела у осам предузећа Групаације (код осталих девет чланица Групаације нема друштвеног капитала). Тај удео друштвеног капитала у капиталу појединачних предузећа креће се од 12,06% у ХК „Крушик”, до чак 68,73% у „ППТ – Наменска”. Пре него што га преузме Република Србија, извршиће се фер процена вредности, а прогнозира се да ће реална вредност тог капитала бити за око 20% већа од сада уписане.

нити икакве посебне трошкове, а уколико се за то укаже потреба, може се у наредном периоду даље унапредити.

НИЈЕ УРЕДБА О ПРИВАТИЗАЦИЈИ

Уредба о Групаацији ОИС није уредба о приватизацији одбрамбене индустрије, како се последњих недеља шпекулише по појединим медијима. *Законом о производњи и промету наоружања и војне опреме* и том уредбом недвосмислено је заштићено државно власништво у предузећима која припадају Групаацији ОИС, тако да државни удео не може да падне испод 51%, а евентурлни приватни удео не може бити већи од 49%, уз максимално појединачно учешће једног страног улагача од 15%.

С друге стране, уколико уопште буде дошло до приватизације у смислу појаве мањинског удела приватног капитала, било страног било домаћег, тај процес биће спроведен пажљиво кроз строго вођен и детаљно контролисан процес, по јасно утврђеним критеријумима и процедури у којој Министарство одбране и Влада Републике Србије имају кључну улогу. При томе је приоритет очување стратешког интереса Србије, који ће у сваком моменту бити заштићен.

САВЕТ ЗА ОДБРАМБЕНУ ИНДУСТРИЈУ

Групаацијом ОИС управљаће Савет за одбрамбену индустрију, који ће чинити лица из кључних ресорних министарстава, што ће обезбедити координисан приступ у управљању Групаацијом и услове за спровођење стратешких интереса Републике Србије. У Савет ће бити именована лица из Министарства одбране у чијој су надлежности одбрамбене технологије, као и из Министарства привреде, Министарства финансија и Министарства трговине. Тако ће се додатно појачати механизам за хоризонталну комуникацију између кључних ресорних органа Владе Републике Србије, који могу директно допринети пословању >

фабрика Групаације ОИС. Исто тако, у активности Савета за одбрамбену индустрију биће укључени и представници управних структура самих предузећа. На тај начин омогућено је да се на највишем нивоу спроводи координација између предузећа уз реализовање заједничких активности, али и оних активности специфичних за свако од предузећа посебно.

КЉУЧНИ ЕФЕКТИ И АКТИВНОСТИ

Кључних ефеката и активности које произилазе из Уредбе и формирања Групаације ОИС је више. Најпре, остварује се заштита свих фабрика одбрамбене индустрије у већинском државном власништву, у границама утврђеним Уставом и законима ове земље. Такође, омогућава се већи степен удруживања фабрика у оквиру Групаације и стварају услови за освајање и израду сложених борбених платформи за потребе Војске Србије, кроз јасну улогу сваког предузе-

ћа у технолошком ланцу производње и удруживању капацитета на интересној основи. Корпоративним деловањем створиће се капацитети способни да производе и финализују сложене системе, што ће омогућити укљу-

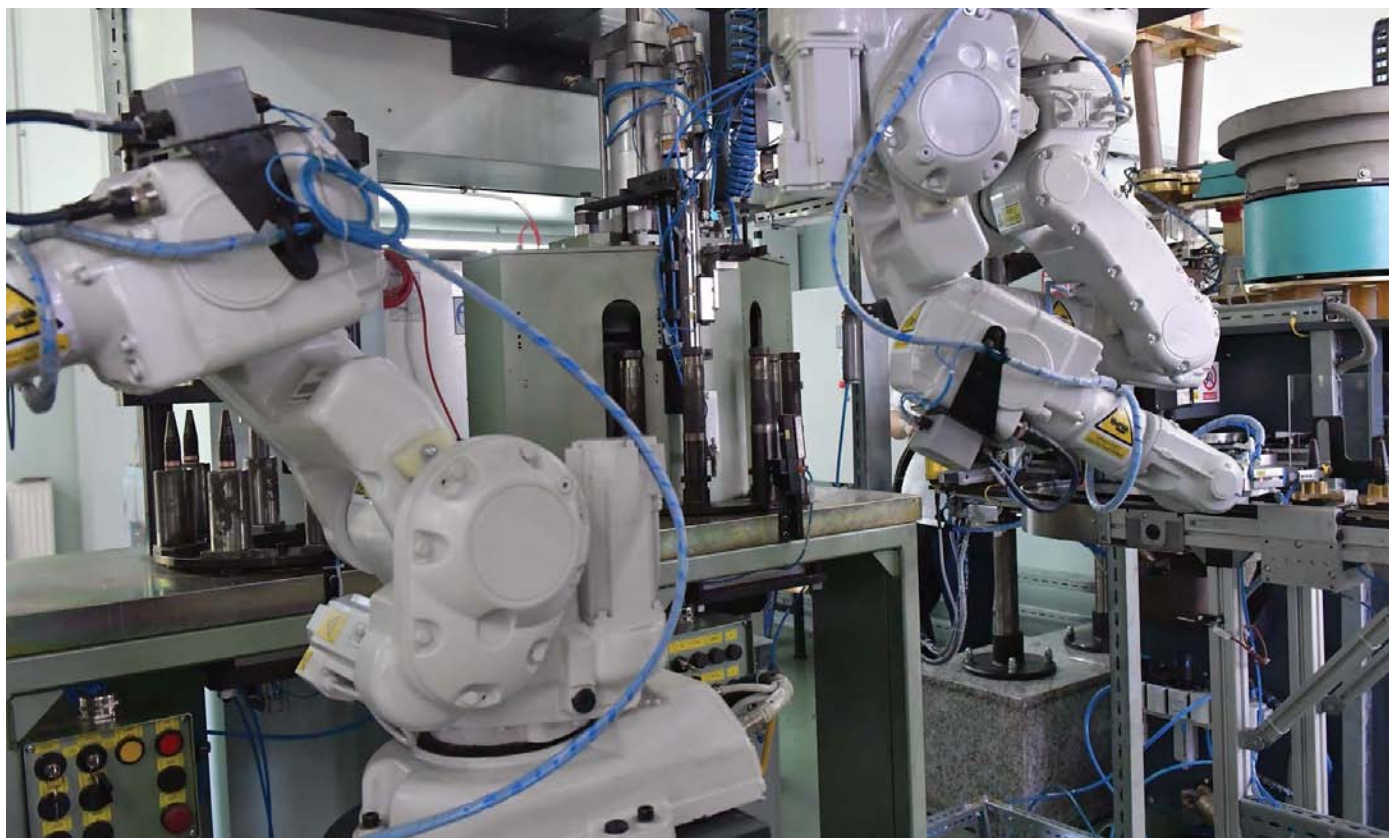
ИСКУСТВА ДРУГИХ

У свим државама Европе и света постоје групације произвођача наоружања и војне опреме кроз различите облике удруживања – груписања, без обзира на њихову власничку структуру, јер се груписањем остварују њихови појединачни и заједнички интереси. Државе источне Европе које су прошле транзициони период или су и даље у транзицији, а код којих је део производње наоружања задржан у претежном државном власништву (Пољска, Румунија, Бугарска, Мађарска, Чешка и др.), такође имају оформљене неке видове групације произвођача наоружања и војне опреме – пољска PGZ, бугарска BDIA, мађарска MVSZ, румунски PATROMIL, чешка DSIA.

чивање великог броја домаћих коопераната и утицати на смањење технолошке зависности од увоза.

Коначно ће се решити и питање друштвеног капитала који је још присутан у фабрикама ОИС тако што ће Република Србија „подржавити” друштвени капитал у фабрикама из Групаације ОИС. Република Србија је у обавези да инвестира у развој фабричких капацитета минимално у вредности преузетог друштвеног капитала. То је сврсисходно из два кључна разлога: коначно решавање статуса друштвеног капитала, што је уставна обавеза, и повећање директног власничког удела Републике Србије у капиталу привредних друштава из Групаације ОИС.

Такође, подићи ће се и ниво инвестиционих улагања у наше фабрике кроз Програм развоја капацитета фабрика из Групаације ОИС, који доноси Влада. Циљ тог програма, који заједнички усаглашава више министарства (одбране, привреде, науке и технолошког развоја), јесте утврђивање

потреба за novim технологијама, улагање у развој одбрамбених и базичних технологија, те инвестиционо улагања у постојеће капацитете фабрика. То ће омогућити знатно повећање производног и извозног потенцијала наших фабрика и одбрамбене индустрије у целини, а индиректно и способности осталих произвођача НВО и њихових коопераната, факултета и института, као и привреде Републике Србије у целини кроз јасно дефинисане „Мапе пута одбрамбених технологија“.

Међу кључне ефекте који ће произаћи доношењем Уредбе спада и коначно решавање дугогодишњег проблема дуговања која датирају из периода пре 2013. године. Новом уредбом стварају се формални услови да се заврши процес конверзија дугова у капитал државних поверилаца и да се биланси наших фабрика очисте баласта из претходног времена. Поступком конверзије додатно ће се повећати процентуални удео државног капитала код чланица Групације.

ПОДИЋИ ЋЕ СЕ И НИВО ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА У НАШЕ ФАБРИКЕ КРОЗ ПРОГРАМ РАЗВОЈА КАПАЦИТЕТА ФАБРИКА ИЗ ГРУПАЦИЈЕ ОИС, КОЈИ ДОНОСИ ВЛАДА.

КОНВЕРЗИЈА ДУГОВАЊА

Дугогодишња дуговања, која у највећем делу датирају из периода пре 2013. године, коначно ће се решити њиховом конверзијом у капитал државних поверилаца. Та дуговања су у претходне две године у потпуности конвертована у привредним друштвима „Први партизан“ и „Прва искра“, а у највећој мери и у ХК „Крушик“ Ваљево. Формирањем Групације ОИС стварају се услови да се у потпуности изврши конверзија свих дуговања уз отпис камате и за ту вредност ће се додатно повећати власнички удео државе у капиталу привредних друштава Групације ОИС.

Обезбеђени су и додатни механизми заштите наших фабрика од било каквих облика приватизације која није у складу са стратешким интересима наше државе. Решења предвиђена Законом о приватизацији и Законом о производњи наоружања и војне опреме обезбеђују и додатне механизме заштите технолошких капацитета од стратешког интереса.

Ограничавањем максималног евентуалног учешћа страног капитала у предузећима из Групације ОИС очуваће се већинско државно власништво од минимум 51%, што и јесте кључна претпоставка за спровођење стратешких интереса државе.

Отворена је могућност за формирање кластера у појединим технолошким специфичним сегментима, као и за проширење Групације оним капацитетима који поседују технологије од значаја за Републику Србију, то јест за развој и освајање сложених борбених платформи. |

Фото: Даримир Банда и Јово Мамула

Набавке војних хеликоптера у региону

ПРИОРИТЕТИ ИЗ ДРУГОГ ПЛАНА

Премда су у очима јавности ведете опремања војних ваздухопловстава увек били борбени авиони високих перформанси, стварна ситуација често је другачија, поготово у мањим ваздухопловствима. Такав приступ приметан је из више разлога и у нашом окружењу, где су примат набавки имали хеликоптери и транспортна, односно помоћна авијација. Борбени авиони, уколико су и увођени у наоружање, били су половни, изнајмљивани или уопште нису ни разматрани у плановима опремања. У овом тексту описане су неке од тих набавки из којих може да се закључи да су приоритети земаља у окружењу често мање атрактивни ваздухоплови, који су, ипак, ослонац њихових ваздухопловстава.

Пише **Славиша ВЛАЧИЋ**

Рушењем источног блока и распадом СФРЈ на простору Балкана појавила су се и нека нова, мања ваздухопловства. Ниједна новонастала држава није одустала од формирања властитог ваздухопловства, нити се уздржавала да крене у куповину ваздухопловне технике, укључујући и периоде режима међународних санкција. Због карактера намењене, прво су набављани хеликоптери, који су често имали цивилне ознаке, а тек после су разматрани борбени авиони. Иако се очекивало да ће та тенденција да се промени након укидања санкција, смиривања тензија и јачања економија, које у већој мери могу да подрже куповину скупе ваздухопловне технике, то се није десило, бар не онако како се очекивало.

Опремање ваздухопловима у земљама бивше Југославије

Хрватска је прва од новонасталих држава ушла у озбиљније набавке ваздухопловне технике. У почетку су то били половни транспортни хеликоптери Ми-8/17 и ловачки авиони МиГ-21, а касније се наставило са куповином нових хеликоптера и авијације помоћне намене. Колика је пажња посвећена хеликоптерској компоненти говори и чињеница да је деведестих година прошлог века набављено скоро 30 хеликоптера Ми-8/17, од којих се део и данас

налази у експлоатацији. У употреби се налазила и ескадрила половних Ми-24Д/В који су повучени 2005. године. Значајније набавке нових хеликоптера десиле су се најпре 1997. године, када је за потребе обуке купљено 10 нових Bell 206. Потом је, 2007. године, на име дуга бившег СССР-а, примљено 10 транспортно-борбених хеликоптера Ми-171Ш. И поред извршеног ремонта, Хрватска те хеликоптере, декларативно, не види у дугорочним концептима развоја због чега се, за почетак, ушло у програм аквизиције четири УН-60 Black Hawk америчке производње. Поред тога, 2016. године примљено је из САД путем донације 16 мало коришћених хеликоптера ОН-58Д(Р). Реч је о лаким хеликоптерима модификованим за извршење борбених задатака, укључујући и оне са применом прецизно вођених убојних средстава. Осим њих, Хрватска укупно користи око 50 хеликоптера различите намене.

Када је реч о борбеној авијацији, Хрватска је након неуспеле набавке половних F-16 из Израела (више у „Одбрани“ бр. 319), средином јануара поновила захтев за понудом вишенамених борбених авиона. У међувремену, у употреби ће бити ескадрила старих ловаца МиГ-21.

Велики значај хеликоптера увидела је и **Северна Македонија**, која је након осамостаљења кренула с провереном шемом куповине хеликоптера Ми-8/17. Прве четири летелице стигле су 1994. године, да би 2001, по избијању

Мађарска

Ми-24П/В
Ми-8/17
Н-145М
Н-225

Хрватска

Ми-8/17
Bell 206
Ми-171Ш
УН-60 Black Hawk
ОН-58Д(Р)

Босна и
Херцеговина

„газела“
Ми-8
Ми-8МТВ-1
Ми-17
УН-1

Црна
Гора

„газела/гама“
Bell 412

Румунија

IAR-330
IAR-316B

1. Хрватска је 2007. године на име дуга бившег СССР-а направила 10 транспортно-борбених хеликоптера Ми-171Ш

2. Македонски Ми-24 су прошли озбиљан програм модернизације у сарадњи са израелском ваздухопловном индустријом

3. Оружане снаге БиХ још увек употребљавају старе хеликоптере УН-1 добијене из америчке војне помоћи

4. Војсци Црне Горе је представљен хеликоптер Bell-505: у лету са хеликоптером Bell 412 црногорске војске

5. Мађарски Ми-24 су често добијали атрактивне шеме бојења које су привлачиле гледаоце на бројним европским аеро-митинзима

6. Бугарска је 2005. године уговорила 12 модерних хеликоптера AS-532 намењених транспорту и борбеном трагању и спасавању

7. Лицензно произведени IAR-330, које је Румунија модернизовала у сарадњи са Израелом, и данас основни тип хеликоптера у румунским оружаним снагама

Бугарска

Bell 206
AS-532
AS-365
Ми-17
Ми-24В

Северна
Македонија

Ми-8/17
Ми-8МТ
Ми-24В/К
Bell-206

оружане побуне албанских сепаратиста, од украјинских оружаних снага у саставу КФОР-а преузели још четири Ми-8МТ, а након тога и 12 десантно-јуришних Ми-24В/К, такође из украјинских извора.

Осим транспортне и борбене компоненте није занемарена ни сфера обуке, тако да су 2012. године набављена четири лака хеликоптера Bell-206. Ради обезбеђења потребног кадра, са израелском компанијом Elbit формиран је заједнички Центар за обуку пилота, у којем се налазе и прави, комплексни симулатори летења за хеликоптере Ми-8/17 и Ми-24.

Поред шест Ми-8/17, Северна Македонија планира да у наредном периоду задржи и два до четири хеликоптера Ми-24. Треба имати на уму да су те летелице прошле озбиљан програм модернизације у сарадњи са израелском индустријом.

Босна и Херцеговина је и у овом контексту специфична због осетљиве политичке ситуације и комплексног наслеђа. И поред постојања заједничких оружаних снага, и даље је неопходно балансирање између различитих ентитета, па и у набавци ваздухоплова. Босна и Херцеговина, односно Република Српска, одавно у употреби нема борбену авијацију. У експлоатацији су углавном „газеле” и то десетак хеликоптера различитих варијанти, као и пар Ми-8. Из инвентара осталих ентитета преостала су

1

Фото: Славиша Влацић

2

3

два хеликоптера Ми-8МТВ-1 и један Ми-17, те неколико употребљивих УН-1 од укупно 15 донираних америчким програмом „Опреми и обучи“.

Тренутно се чини извесном опција опремања различитих организација у БиХ са девет хеликоптера, од чега се три руска „ансата“ планирају за полицију Републике Српске, један AW119 за Хеликоптерски сервис РС, један Bell 412 за полицију кантона Сарајево и четири УН-1Н-II за војску. Једини конкретан уговор који тренутно постоји односи се на УН-1Н-II и потписан је половином прошлог децембра. Реч је о половним ремонтваним хеликоптерима, делимично модернизованим у односу на базну верзију.

Црна Гора је одвајањем од Србије наследила знатан број летелица, укључујући 17 авиона Г-4 „супергалеб“, 14 хеликоптера „газела/гама“ и пет хеликоптера Ми-8. Млазни авиони су 2012. године повучени из употребе, као и транспортни хеликоптери, а у функцији су задржани хеликоптери „газела/гама“. Осам хеликоптера је модернизовано савременом комуникацијском и навигацијском опремом. Сматра се да је данас оперативно једно хеликоптерско одељење. Црна Гора је 2007. године безуспешно покушала да уговори ремонт Ми-8. На крају је одлучено да продају четири хеликоптера. Купац је, за симболичну своту, била Киргизија.

Прва црногорска набавка била је куповина три хеликоптера Bell 412 (више о хеликоптеру у „Одбрани“ бр. 297 из фебруара 2018. године). Половни Bell 412EP испоручен је априла 2018, а септембра исте године стигла су и два нова Bell 412EPI.

Ваздухопловство Црне Горе би у будућности могло да добије лаке вишенаменске хеликоптере Bell 505 Jet Ranger X и тиме постане први војни корисник тог типа. Циљ је да се са четири таква хеликоптера замене „газеле“ које „газе“ четврту деценију употребе.

Поглед на ново, ослонац на старо

Политика опремања није се много разликовала ни у земљама окружења које нису биле захваћене грађанским ратом. Спољнополитичко опредељење ка НАТО-у и прокламоване прозападне политичке паролe нису аутоматски значиле и куповину скувих америчких и европских борбених авиона. Набавке су и даље настављане из Русији, а штавише, и ремонт те технике се, и поред санкција, и даље уговара са руским партнерима.

Мађарска се, примера ради, на име совјетског дуга почетком деведесетих година опремила са 28 авиона МиГ-29, а паралелно је из источнемањских вишкова набавила двадесетак половних хеликоптера Ми-24П/В. Постојећа транспортна компонента Ми-8/17 допуњена је са неколико примерака Ми-8Т преузетих из Финске. И поред пада броја оперативних примерака хеликоптера руског порекла, они нису повучени из наоружања, већ су у неопходној мери одржавани у летном стању. У односу на друге земље из окружења, Мађарска је била једина која је пре куповине нових хеликоптера опремљена са 14 борбених авиона типа

ЗНАЧАЈ ТРАНСПОРТЕРА

Поред хеликоптера, значајан примат у опремању ваздухопловства добили су и транспортни авиони, посебно у случајевима где су ваздухопловства морала да пруже подршку својим детањанима у међународним операцијама. Румунија је 1996. и 1997. године повећала транспортне капацитете са четири половна транспортна авиона С-130 Hercules, а 2007. уврштен је још један коришћени примерак С-130Н. Нешто мањи, али нови транспортни авиони типа С-27J Spartan купљени су 2007. године. Први од седам авиона испоручен је 2009, а последњи 2012. године. Бугарска се такође определила за С-27J Spartan. Три авиона у употреби се налазе од 2007. године.

Мађарска је проблем решила другачије. Заједно са 11 других држава укључила се у међународни програм познат као Strategic Airlift Capability (SAC), преко ког су набављена три авиона С-17 Globemaster. Иако је у питању заједничка имовина на којој лете интернационалне посаде, авиони носе мађарске војне ознаке и базирају на Аеродрому „Папа“ у Мађарској. Овај интернационални конзорцијум у складу са финансијским учешћем дели ресурсе авиона, али и посаде. Такође, 2017. године купљена су и два половна путничка авиона типа Airbus A319, који првенствено служе за превоз контингената мађарске војске.

JAS-39 Gripen, који су 2006. године изнајмљени од Шведске. Међутим, прва капитална куповина нове технике била је од европског произвођача „Airbus Helicopters“. Наиме, Мађарска је одлучила да у потпуности занови хеликоптерску флоту са 20 вишенаменских хеликоптера Н-145М и 16 транспортних Н-225 Super Puma, чија испорука добија на замаху у овој години. Паралелно, са 419. авијацијским ремонтним заводом из Санкт Петербурга у Русији уговорен је ремонт 12 хеликоптера Ми-24П/В, који би, заједно са четири Ми-17 ремонтвана у Русији 2017. године, требало да остану у експлоатацији до средине ове деценије.

Бугарска је приоритет опремања дала хеликоптерима, те је 1999. примила шест лаких хеликоптера Bell 206, а јануара 2005. уговорено је 12 транспортних хеликоптера AS-532 и три морнаричка AS-365. Одржавање хеликоптера руске производње стављено је у други план, а наставак набавки усмерен је ка школској и транспортној авијацији. Флота руских борбених авиона типа МиГ-29 и Су-25 коришћена је у великом броју вежби за проигравање противника бројним ескадрилама НАТО-а. Због проблема у одржавању хеликоптера западног порекла бугарско ваздухопловство решило је да ремонтном у игру врати четири Ми-17 и шест борбених хеликоптера Ми-24В. Ти хеликоптери, иако при крају радног века, обезбедиће оперативност хеликоптерске флоте до средине ове деценије. Интересантан је и податак да бугарски AS-532 нису у стању да носе противпожарна ведрa, што је био још један адут у прилог одлуци за ремонт Ми-17. Сматра се да је исправност транспортних хеликоптера AS-532 веома ниска, док је у случају Bell 206,

који се користе за школовање, ситуација нешто боља. Велики део буџета намењеног за војно ваздухопловство у наредном периоду отићи ће на набавку осам F-16 Block 70, који би у Бугарску требало да слете 2022. године. Управо зато помало је зачуђујућа била вест да је 7. јануара ове године Бугарска са руском компанијом МиГ потписала још један уговор о одржавању флоте постојећих МиГ-29 како би их оперативним држала до краја деценије.

Румунија је, као држава са развијенијом ваздухопловном индустријом и великим бројем ваздухоплова, дуго одолевала набавкама нових ваздухоплова. Приоритет је још деведесетих година стављен на модернизацију авиона МиГ-21 и хеликоптера IAR-330 (лицензно израђена Puma), док су „орлови” и МиГ-29 избачени из наоружања. Румунска ваздухопловна индустрија успоставила је блиску сарадњу са Израелом, који је дуго година био главни румунски технолошки партнер. Поред модернизације основног типа борбене авијације, Румунија је знатно дорадила средњи транспортни хеликоптер IAR-330 у вишенаменски хеликоптер. Двадесет четири хеликоптера добила су ознаку IAR-330 SOCAT (Sistem Optronic de Cercetare și Anti-Tanc), а први је испоручен 2001. године. За наоружавање хеликоптера SOCAT набављено је око 1.000 израелских противоклопних ракета Spike-ER. Од 2005. до 2008. трајала је и модернизација 12 хеликоптера на стандард IAR-330M Medevac са авиоником варијанте SOCAT, али без оптоелектронског система и наоружања. Тренутно се користи 59 IAR-330 – 25 IAR-330L, 12 IAR-330M Medevac и 22 IAR-330 SOCAT. Када је реч о лаким хеликоптерима, данас је у употреби свега шест IAR-316B, који су у великом броју седамдесетих година лицензно произведени у Румунији.

И поред модернизације, сви ти хеликоптери су при крају животног века. У том контексту, велики произвођачи хеликоптера видели су своју шансу, због чега је Румунији нуђена сарадња на пољу производње хеликоптера. „Airbus” је тако планирао да у Брашову отвори свој погон у којем би се производили хеликоптери H215M, технолошки слични IAR-330. Иако је румунска страна у почетку најављивала куповину 15 хеликоптера, уговор није склопљен, а буџет је спао на једва шест хеликоптера. Зато је „Airbus” на прагу повлачења из румунске приче. У исто време појавили су се и гласни поборници америчких хеликоптера, због чега је Румунија већ три године у преговорима око испоруке 24 јуришна хеликоптера AH-1Z Viper и 21 средњег хеликоптера UH-1Y Venom.

С друге стране, 2013. године коначно је донета одлука о замени МиГ-21. Купљено је 12 половних F-16 A/B Block 15 MLU, махом из Португала. У наредном периоду очекује се куповина додатног броја авиона F-16.

Очито је да, иако се у окружењу углавном налазе земље чланице НАТО-а, не постоји образац опремања, како по питању земље порекла тако ни по питању произвођача. Премда влада декларативно опредељење ка западној техници, пракса често води ка повратку на проверену руску технику.¹

4

5

Фото: Славиша Влацић

6

7

Фото: Славиша Влацић

Марија Лина Века,
италијанска новинарка
и публициста

СРБИЈА ЈЕ СРЦЕ ЕВРОПЕ

Балкан је увек био централни простор Европе. Насмејем се када чујем како Србија треба да уђе у Европу. Србија је срце Европе. На Балкану је увек било рата и сукоба... Сматрам да Србија мора апсолутно бити део Европе, чак и ове веома мањкаве Европе, али не на коленима и не по цену губитка своје душе.

Пише Драгана МАРКОВИЋ

Међу потписницима петиције која је у фебруару 2019. године предата Влади Италије са захтевом да преиспита признања такозване државе Косово налази се име Марије Лине (Марилине) Века, која је више од педесет пута била на Косову и Метохији. Њен потпис потврда је двадесетогодишњег жртвованог рада на откривању истине о животу Срба на Космету после доласка мировних снага КФОР-а.

Признање Косова као државе сматра највећом срамотом сопствене земље. Марилена Века одговорно тврди: „То што део међународне заједнице признаје Косово као државу у ствари је бандитско гнездо где нема баш никаквог закона, нарочито за Србе.”

Из њених разговора са Србима на Косову и Метохији, поготово са породицама отетих, које сматра позваним пре свих других да говоре „о такозваној државности Косова донетој НАТО бомбама”, настале су четири књиге: „Изгубљено Косово”, „Пејзаж душе”, „Затвор под отвореним небом” и „Вучје срце”. Исповестима о терору и страдању, али и опстанку Срба на КиМ, у књизи „Вучје срце” додаје судбине четворице Срба – лекара, инжењера, професора и сељака – чији су органи завршили у другим људима.

Марилена Века је прва покренула тему о жртвама осиромашеног уранијума на КиМ међу италијанским војницима, упозорила је и на шверц људских органа киднапованих Срба

са Косова. Њен новинарски глас је јасан, храбар, непоколебљив: „Више од 2.000 Срба је нестало пред очима тзв. међународне заједнице и никога за то није брига. Зато сам имала неоодољиву жељу да кажем свету оно што сам чула од породица несталих” – рекла је недавно. Желела је да сазна истину о тешким злочинима против Срба на Косову и Метохији, смела је да је пренесе даље и била храбра да се за њу бори. За ту истрајност у основним принципима професије, за витешки однос према истини, „Карић фондација” доделила јој је Награду „Браћа Карић” за изузетна достигнућа у новинарству.

Марија Лина Века је новинар и публициста са дипломом римског уни-

верзитета Сапијенца и специјализацијом из палеографије у Ватиканском тајном архиву. Од 1993. њена пажња усмерена је на војне акције и етничке сукобе. Пратила је мисију „Ибис” у Сомалији, а од 1999. бави се „балканским сценаријем”. Њене књиге „Скандал Сомалија – Анатомија једне лажи”, као и „Моро је могао да се спаси”, поука су о улози новинара у савременом друштву.

Ваша књига „Глава хидре” говори о проблему равнодушности у савременом свету, упозорава на танку границу која дели равнодушност од кривице. Како се догодило да се у свету равнодушних Ваш глас о животу Срба и неалбанског становништва на Косову издвоји као осуда неправде, као пут до истине?

– „Глава хидре” је књига о педофилији, о случају који се 1968. године догодио у Италији, реч је о девојчици која је силована и убијена. Неко би се могао запитати какве то везе има са остатком мог посла, односно са радом везаним за Косово и другим књигама које сам написала. У суштини, постоји та нит која повезује све, а то је закон ћутања, равнодушности друштва, заједнице која се затвара да би се заштитила... И ту наилазимо на потпуно идентичан проблем, а то је да се нешто страшно, погрешно, ружно дешава пред очима свих, али људи радије не желе о томе да говоре, нити да то виде.

Иво Андрић има реченицу коју често цитирам, а она гласи: „Страшно је када неко пати, али још је страшније када неко пати, а нико то не примећује.”

Из Ваших разговора са Србима на Косову и Метохији, поготово са породицама ометених, настале су четири књиге: „Изгубљено Косово”, „Пејзаж душе”, „Затвор под отвореним небом” и „Вучје срце”. Када бисте их свели на само једну импресију, шта би то било?

– То је утисак да се догађа геноцид над једним народом, како физички, тако и културни, и о томе нико не говори. Све се дешава на само сат вре-

Иво Андрић има реченицу коју често цитирам, а она гласи: „Страшно је када неко пати, али још је страшније када неко пати, а нико то не примећује.”

мена од Рима... Мислим да је то неподношљиво.

Више од 50 пута били сте на Косову. Шта Вас изнова враћа у ту српску јужну покрајину?

– Једно обећање дато 2002. године оцу Драгану, који је у то време био у Витини. Тамо, у Витини, остало је неколико десетина Срба. Разговарала сам с њим, питала шта могу да учиним, била врло потресена оним што сам видела и хтела сам да помогнем. Рекао ми је да се вратим, само да се вратим и испричам то што сам видела. Само је то тражио од мене... И то сам урадила.

Још један корак даље у Вашој борби за истину о Косову је и обраћање јединици Postcrime investigation која наводно истражује ратне злочине на Космету. Шта су Вам одговорили?

– Нажалост, ситуација потпуно стагнира, јер је одговорност за нестале и трговину људима, у најмање 500 случајева била одговорност УН, УН-МИК-а и такозване Организације за међународну сарадњу на Косову. Ништа се није могло померити, а да о томе нису били упознати на институ-

ционалном нивоу. Стога обраћати се институцијама за информације, чак и само бројчане, јер су бројке о несталима помало „шарене”, апсолутно је потребно, али и апсолутно бескорисно. Особа с којом сам имала контакт је и Дик Марти, који је обавио сјајан посао направивши извештај који је касније достављен Европској комисији. Он се повукао, отишао у пензију, повукао се са места посланика и прича је замрзнута, стоји, тако да и даље чекамо да неко на то одговори и да реагујемо у складу са тим.

Први сте упозорили и на шверц људских органа киднапованих Срба са Космета. Кажете: „Више од 2.000 Срба је нестало пред очима тзв. међународне заједнице и никога за то није брига.” Нажалост, за то нико и не одговара, а у медијима, чак и неким у Србији, појављују се и даље искази типа: наводни шверц органа, наводна жута кућа. Шта је Вас уверило да је шверц органа ометених Срба са Косова истина?

– Ја ту немам никакву дилему. Чула сам многа сведочења чланова породица, многе исказе сведока, видела да се многе приче подударују. Људе су мање-више одводили на исти начин, имамо сведочења о привременим затворима који се доводе у везу са одвођењем људи и потом њиховим преласком у Албанију... Добили смо и сведочења из извештаја Дика Мартија, а упркос чињеници да сведоци касније мистериозно нестају или доживе несрећу, има и живих. Навешћу само

један пример – случај инжењера Драгана из околине Партеша, чију сам мајку добро упознала. Он је одведен и убачен у кола, пред очима више сведока, док је улазио у фабрику ИБГ у Ѓњилану, у којој је радио, а која је септембра 1999. године прешла под контролу ОВК.

Американци су сутрадан отишли до његове мајке и рекли да је одведен у Каменицу, у привременом затвору ОВК

и да ће бити пуштен за пар дана. Затим је један комшија Албанац његовој мајци рекао да оде у неко место у Македонији, да однесе већу суму новца да би платила откуп за сина. Син је, према многим сведочењима, вероватно одведен у централу у Обилић, где је постао инструктор за албанске кадрове, покушао је да побегне одатле, рањен је, што су многи такође потврдили, и на крају одведен у Албанију, где су му насилно извађени органи. Све се то десило у року од две године, а он је био жив до 2001, о чему имамо потпуно основана сведочења. Како за овај случај, тако и за друге случајеве. Своје текстове не заснивам на машти, нити су у питању емоције, већ се ради о конкретним чињеницама.

Први сте писали и о жртвама осиромашеног уранијума на КиМ међу италијанским војницима. Како се тај проблем решава у Италији?

– Са много прикривања. До сада смо с тим у вези добили само једно признање. У претходној влади, састављеној од Лиге за север и Покрета пет звезда, министар здравља, иначе жена чије је презиме Grillo, по вокацији лекар, патолог, званично је поднела извештај Представничком дому италијанског Парламента и изнела бројке: радило се о око 400 мртвих италијанских војника и 7.500 оболелих.

То је први пут да су изнете бројке, а мислимо да су оне много веће. До сада је 20 пресуда италијанских судова осудило Министарство одбране и пресудило у корист породица умрлих које су тражиле одштету. Видећемо шта ће се догодити.

Обележили смо 20 година од НАТО агресије на СРЈ. Како данас видите њене последице, коме је била потребна та агресија?

– За мене су најсрамније странице у историји моје државе то што је учествовала у агресији на Југославију. У Уставу Републике Италије стоји да Италија одбацује рат, а водили смо рат са државом која нам није објавила рат, која нас није напала, са социјалистичком, пријатељском земљом... Као по-

слеђица, створена је нека врста црне рупе у центру Европе, а то је криминална држава Косово са америчком базом „Бондстил”, која стоји као бастаион америчких интереса, сигурно не европских...

Дуго је припремана та агресија, било је јасно шта ће се догодити... Данас када се све више открива шта се те 1999. године заиста дешавало, како је креиран „случај Рачак”, остаје питање коме је и из којих интереса све то требало?

– Мислим да је одлука била да се уништи Југославија, да Американци направе слободан пролаз у центру Европе, на Балкану. То није могло да се спроведе уз присуство јаким српских институција, зато што Србија никада не би то дозволила и стога је било потребно да се уклони један народ, да се уклони Србија, њена институционална функција, да би се направио слободан пролаз за читав низ различитих врста трговине, незаконитих активности које се сада слободно обављају.

Чињеница је да односи између држава никада нису црно-бели, да поред званичне постоји и народна дипломатија... Италијански војници у саставу КФОР-а су истински обављали свој посао штитећи оне који су били најугроженији на Косову – Србе и српске манастире. У Војнофилмском центру

Мислим да је одлука била да се уништи Југославија, да Американци направе слободан пролаз у центру Европе, на Балкану. То није могло да се спроведе уз присуство јаким српских институција, зато што Србија никада не би то дозволила и стога је било потребно да се уклони један народ, да се уклони Србија, њена институционална функција, да би се направио слободан пролаз за читав низ различитих врста трговине, незаконитих активности које се сада слободно обављају.

„Застава-филм” снимљен је и документарни филм „Седморица са Дрине” о седморици Италијана, младих гарибалдинаца који су били добровољци српске војске у Првом светском рату. Ако се присетимо и акције италијанских војника који су у то време помогли у превози српске војске из Драча и Валоне, где би биле те тачке „златног пресека” у италијанско-српским односима? Шта је то што нас највише спаја, где то можемо највише да видимо?

– Што се гарибалдинаца тиче, захваљујем Вам се на том питању, то је страница италијанске историје коју много волим. Организовали смо конференцију на Универзитету у Модени у сарадњи са Катедром за Источну Европу о једном од гарибалдинаца – Ђузепеу Барбанти Бродану (Giuseppe Barbanti Brodano), који је био анархиста, социјалиста, који се борио против Турака заједно са Србима и који је потом написао дивне странице о свом боравку у Београду. То је права слика братства, интернационализма, скоро геваризма, као израз најјачег осећаја слободе, која ми заиста лежи на срцу. Стога слава гарибалдинцима за њихово пријатељство и социјалистичку интернационалност са Србима.

Како видите те Србе на Косову, какви су то људи који остају упркос свему овоме о чему смо сада разговарали?

– У овом тренутку видим цело Косово као простор без наде. И Србе и Албанце видим без наде. Не може се тако живети, не можете живети без посла, без будућности, без здравља... Још постоји и тај осећај страшне клаустрофобије. Када сам разговарала са оцем Драганом, када сам изразила очај видећи тај начин живота, неживота, он је рекао: „Преживели смо без ичега, поново ћемо преживети, без ичега.”

Ваш новинарски глас је јасан, храбар и непоколебљив. Нажалост, редак у новије време. Шта се то дешава са новинарством данас и да ли осећате страх радећи на овако горућим темама и говорећи оно што многи не желе да чују?

– Заиста волим свој посао, то је једноставно страст. Мислим да нисам баш много храбра, само верујем да сам се нашла у таквим околностима које су ми омогућиле да чиним то што сам чинила. Имала сам снажну намеру да видим оно што други нису. И да, веома сам тврдоглава и увек сам то била.

Ходајући том линијом од 1993. године Ваша пажња усмерена је на војне акције и етничке сукобе. Пратили сте мисију „Ибис” у Сомалији, а од 1999. бавите се „балканским сценаријем”. Како видите Балкан данас, као и положај Србије у њему?

– Балкан је увек био централни простор Европе. Насмејем се када чујем како Србија треба да уђе у Европу. Србија је срце Европе. На Балкану је увек било рата и сукоба... Сматрам да Србија мора апсолутно бити део Европе, чак и ове веома мањкаве Европе, али не на коленима и не по цену губитка душе.

То у шта верујемо одређује нас као људе. Шта је то у шта успевате да верујете после девалвације многих вредности којима смо сведоци?

– Могла бих сада онако уопштено да кажем да верујем у човечанство. Ве-

Могла бих сада онако уопштено да кажем да верујем у човечанство. Верујем да постоји нека заједничка нит, неки осећај овог живљења... Верујем да постоји божанска духовна искра која нас уједињује и верујем да је вредно живети – ради истине и правде.

рујем да постоји нека заједничка нит, неки осећај овог живљења... Верујем да постоји божанска духовна искра која нас уједињује и верујем да је вредно живети ради истине и правде.

Да ли се понекад уморите, да ли посумњате у сврху свих напора које чините? Председник сте непрофитне организације која у сарадњи са пројектом „Арка мира”, који је подржао и УНЕСКО, помаже различитим мировним пројектима да заживе, а исто тако организује хуманитарну помоћ српским енклавама на Косову и Метохији.

– Не, не умарам се никад, имам вишак енергије, амфетамина у венама...

Од маја 2010. организујете фестивал плеса и музике „Плесање у дија-

спори”, од Индије преко оријенталног плеса до арапског изражавања игром, фламенка, плеса Балкана и плеса у кругу Јевреја... Откуда то интересовање?

– Плес је одувек био део мог живота, од детињства до данас... Сваке недеље идем на часове, веома сам дисциплинована када је то у питању, могу једноставно да кажем да је плесање кроз живот, једини начин живота.

Танго или валцер?

– Не, танго не, јер је жена превише потчињена мушкарцу, а ја сам веома независна. Фламенко.

Били сте и предавач на курсу за обуку против прогањања, као и предавач на мастеру Универзитета у Камерину на тему „Прогони и узнемиравање” за академску 2012–2013. годину. Да ли сте имали сопствено искуство на ову тему, имајући у виду ангажованост Ваших ставова?

– Да, била сам жртва прогона (*stalking-a*) две године, а затим сам водила поступак који је трајао 12 година и стекла праксу по том питању, али сам успела то непријатно искуство да преокренем у своју корист бавећи се том материјом на професионалан начин.

Судбином одређени или појединачним енергијама обликовани, наши животи одвијају се на сасвим различите начине. Шта је то што је одредило Ваш живот? То могу бити људи, догађаји, избори, књиге... Шта је то у Вашем случају?

– Свакако моји родитељи који су били интелектуалци, али не само то, били су и двоје људи који су се много волели. Волели су и да путују, научили су ме да доживљавам путовања као авантуру, обилазили смо Југославију уздуж и попреко када сам била девојчица... На мене су такође пренели љубав према књигама. Имамо библиотеку са више од 10.000 књига, са тим књигама сам упијала радост мог детињства и адолесцентског доба, затим осећај слободе коју сам удисала у породици – одговорност и радост живљења.!

Снаге за специјалне операције Руске Федерације

РАТНИЦИ НОВОГ ДОБА

Када је прошлог месеца приликом посете Сирији руски председник Владимир Путин констатовао да снаге за специјалне операције успешно решавају своје задатке, у домаћој и светској јавности актуелизовало се питање припадника најмлађе професионалне јединице у Оружаним снагама Руске Федерације. Обавијени велом тајне, док их једни називају „учтивим људима”, а други „ударном песницом Русије”, они успешно реализују најтеже борбене задатке, делујући дубоко у позадини непријатеља. Овог 27. фебруара најмлађи руски специјалци су шести пут прославили свој дан – Дан Снага за специјалне операције.

Пише Владе РАДУЛОВИЋ

Идеја о формирању Снага за специјалне операције (ССО), као посебне организационе целине у Оружаним снагама Руске Федерације, датира још из времена СССР-а. Но, услед сложених међународних односа у последњим деценијама 20. века, као и политичких несугласица унутар државног апарата, тај концепт је привремено напуштен, али, испоставиће се, не и потпуно забрављен.

Опсежна реформа руске војске започета још крајем 2008. године, поред великих промена у структурној реорганизацији и смањења броја припадника, као један од резултата имала је и формирање Управе за специјалне операције. До спровођења те одлуке дошло је почетком 2009. године, чиме је и званично постављен темељ за стварање једне од најелитнијих војних формација у свету. Након тога приступило се реализацији бројних активности, које су као крајњи циљ имале попуњавање јединица, формирање батаљона и обезбеђивање услова за ефикасан рад припадника ССО.

У међувремену, на иницијативу тадашњег начелника Генералштаба генерала Н. Е. Макарова, а касније уз подршку његовог наследника генерала Валерија Герасимова и министра одбране Сергеја Шојгуа, реорганизује се постојећа Управа и формира Команда снага за специјалне операције. Највећи део посла обављен је до марта 2013. године, када домаћа и светска јавност први пут сазнају за најмлађу елитну јединицу руске војске. Како се касније испоставило, управо та јединица учествоваће у акцијама које ће бити од изузетног значаја за спољнополитичке интересе Руске Федерације.

ДУБОКО ИЗА ЛИНИЈЕ НЕПРИЈАТЕЉА

И док је јавност још била изненађена информацијом да Русија поред постојећих добија и нове специјалне формације у својим оружаним снагама, у

ОНО ШТО ССО РАЗЛИКУЈЕ ОД ОСТАЛИХ СПЕЦИЈАЛНИХ ЈЕДИНИЦА ЈЕСТЕ ЧИЊЕНИЦА ДА ОНИ ПРЕДСТАВЉАЈУ КОМПАКТНУ, ВИСОКОМОБИЛНУ БОРБЕНУ ГРУПУ САЧИЊЕНУ ОД ПРИПАДНИКА РАЗЛИЧИТИХ РОДОВА ОРУЖАНИХ СНАГА РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ. ЗБОГ ТОГА ИХ НЕКИ, ИЗГЛЕДА С ПРАВОМ, СМАТРАЈУ „АРМИЈОМ УНУТАР АРМИЈЕ”...

приградском насељу Кубинка-2 увелико се радило на формирању Центра за специјалне намене. Према плановима, рок за његово успостављање био је крај 2013. године, а предвиђено је да по хијерархији буде подређен директно Команди Снага за специјалне операције Министарства одбране Руске Федерације.

Званично, сваку даљу дилему око намене јединица и њихове главне улоге отклонио је нови начелник Генералштаба генерал армије Валерији Герасимов, када је 23. марта 2013, приликом посете кинеског председника Си Ђинпинга Центру за оперативно управљање Оружаним снагама РФ, рекао да Русија припрема своје специјалце за операције не само на територији Руске Федерације, него и ван њених граница. Том реченицом недвосмислено су потврђени даљи пут развоја и правци деловања ССО.

Већ наредног месеца, на планинским венцима Елбруса у Кабардино-Балкаријској Републици, реализоване су и прве тактичке вежбе ове јединице, које су по свом сценарију додатно потврдиле речи генерала Герасимова. Циљ вежбе био је успешно пребацивање једне јединице ССО и ваздушни десант њених трупа и терета у дубину територије условног непријатеља. Тај сценарио постаће једна од најпрепознатљивијих карактеристика Снага за специјалне намене и профилисаће њихов главни задатак у будућности, а то је дејство дубоко иза линија непријатеља.

Тада је било јасно да је у Русији створена јединица с циљем обавља-

ња изузетно сложених задатака од посебног значаја за званични Кремљ и руске националне интересе.

ГОСПОДАРИ СИРИЈСКОГ РАТИШТА

Убрзо су припадници ССО били ангажовани на новим задацима. Конфликт у Сирији и позив за помоћ који је сиријски председник Башар ал Асад упутио званичној Москви захтевао је ново ангажовање Оружаних снага Руске Федерације. Тако су се на сиријском ратишту нашли и припадници Снага за специјалне операције. Њихов основни задатак био је да на захтев команде пружи подршку сиријској војсци и руским Ваздушно-космичким снагама, које учествују у сиријској операцији. У складу са тим, припадницима ССО у Сирији додељен је задатак спровођења извиђачких мисија како би се успешно открила камуфлирана командна места, непријатељске јединице, наоружање и војна опрема коју користе.

Тај задатак подразумевао је да помоћу командно-комуникационог комплекса (КРУС „Стрелец”) и сателитских навигационих система, одређујући тачне координате терориста и њихових упоришта, у реалном времену све податке пренесу руској авијацији, како би јој омогућили прецизно дејство по циљевима на земљи. Међутим, ту се њихов посао није завршавао. Након извршеног ваздушног удара, припадницима те јединице остављено је да провере ефекте дејства авијације по задатим циљевима и ако је потребно, снајперском ватром неутралишу преживеле терористе.

Тако су припадници ове јединице учествовали у бројним мисијама на сиријском ратишту – од потраге за црним кутијама обореног руског „сухоја” Су-24М и спасавања посаде хеликоптера Ми-8АМТШ који су оборили припадници сиријске Туркменске бригаде 2015. године, до навођења крстарећих ракета, артиљерије и авијације на циљеве који се налазе дубоко иза непријатељских линија и неу-

тралисања терористичких група на терену, током трајања сукоба.

До сада се зна да је у акцијама које су спроводиле јединице ССО живот изгубило 20 њених припадника. Најпознатији је случај страдања старијег поручника Александра Похоренка који је живот изгубио током битке за прво заузимање Палмире у марту 2016. године. За херојски подвиг постхумно га је одликовао председник Руске Федерације највишим државним признањем – Одреном Хероја Руске Федерације.

Снаге за специјалне операције, осим у борбама за заузимање Палмире у пролеће 2016, одиграле су и веома важну улогу током јесење офанзиве исте године на Алеп, активно подржавајући сиријске снаге у напредовању. Том приликом били су задужени за специјалне задатке прикривеног продора на територију која је под контролом различитих побуње-

ничких фракција и ликвидирање њихових вођа, како би се нанео директан удар на њихову командну структуру. Резултат те операције био је ликвидација шест највиших заповедника и вођа више терористичких група и њихових огранака.

Посебан подвиг у провинцији Алепо направила је група од 16 припадника ССО, који су два дана чврсто држали линију фронта, успешно одбијајући нападе у којима је учествовало око 300 терориста из редова тзв. исламске државе. Осим што су неутралисали противника, они су том приликом уништили један тенк, два оклопна возила и аутомобил-бомбу у коме се налазио бомбаш-самоубица. За тај подвиг командант групе одликован је Орденом Хероја Руске Федерације, док су још три официра добила висока државна признања.

Са спровођењем сличних операција наставило се до данас, а у проте-

ПРВИ ПРИМЕРЦИ Ми-8АМТШ-ВН ЗА СПЕЦНАЗ

Министарство одбране Руске Федерације и Холдинг компанија „Хеликоптери Русије” потписали су у јуну прошле године, на Међународном војнотехничком форуму „Армија 2019”, уговор о набавци 10 транспортно-борбених хеликоптера типа Ми-8АМТШ-ВН. Реч је о суштински модернизованој верзији чувеног Ми-8, хеликоптера са највећим бројем произведених примерака у свету. Пратећи пакет модернизације и интегрисано наоружање, које није типично за хеликоптере из породице Ми-8/17, приближава ову летелицу по намени и могућностима десантно-јуришном хеликоптеру Ми-24, као и борбеним летелицама Ми-28 и Ка-52. Тако ће сада, поред његове базичне намене за извршавање транспортно-десантних задатака, овај хеликоптер као основну улогу имати и пружање

непосредне ватрене подршке трупама на земљи. То ће му пре свега омогућити широк спектар наоружања, који поред митраљеза 7,62 mm, контејнера УПК--23-250 са топом ГШ-23 калибра 23 mm, стандардних сањастих лансера невођених ракетних зрна и бомби различитог калибра, подразумева и три тешка митраљеза калибра 12,7 mm „корд“. Два од три митраљеза налазиће се на бочним вратима летелице, док ће један бити постављен на специјалном подвесном носачу. Такође, предвиђено је да овај хеликоптер поседује и способност ношења пакета од четири вођене ракете „хермес“, као и осам суперсоничних ракета „атака“. Поред поменутог наоружања, ту су и нови мотори ВК-2500-03, које карактерише повећана ефикасност и знатно једноставније одржавање, што све укупно омогућава несметан рад у знатно сложеним метеоролошким условима и теренима са повећаном концентрацијом прашине, песка и других честица. Нова

конструкцијска решења одразила су се и на повећање перформанси летелице, пре свега у погледу висине и брзине лета, као и носивости корисног терета која подразумева транспорт до 37 војника или 4.000 kg терета.

Летелица ће највероватније бити опремљена системом за самозаштиту ЛСЗ-8ВН, који ће поред аутоматског детектовања лансирања непријатељских ракета, омогућити и њихово ометање и избацивање ИЦ мамаца. Кабина пилота опремљена је савременим системима летачке и навигационе опреме комбиновањем технологије „glass cockpit“ и аналогних уређаја, уз савремени пилотажно-навигациони систем који омогућава и употребу ауто-пилота. Под пилотске кабине, простор за смештај терета и транспорт трупа, као и бочни зидови хеликоптера заштићени су посебним слојем висококвалитетног кевлара комбиновоаног са титанијумским плочама, а повећан степен преживљавања

посаде приликом пада летелице омогућен је уградњом специјалне опреме која омогућава максималну амортизацију приликом удара у тло.

Иначе, верзија Ми-8АМТШ-ВН настала је као резултат свеобухватне анализе борбених искустава које је руска војска стекла у војним операцијама на Кавказу и Сирији, а према последњим најавама, први примерци тог хеликоптера биће уведени у наоружање до краја ове године и биће стављени на располагање специјалним снагама.

Ваздухопловни завод из Улан-Удеа, у чијим производним халама је већ почело склапање поменутих летелица, нешто раније је Министарству одбране Руске Федерације испоручио још један тип модерновоаног хеликоптера Ми-8АМТШ. Реч је о верзији Ми-8АМТШ-ВА, намењеној за употребу на крајњем северу земље и у рејону Арктика. Тренутно је у Оружаним снагама Руске Федерације у оперативној употреби пет хеликоптера тог типа. >

кле три године припадници ССО учествовали су у различитим акцијама, од пружања подршке сиријској и сопственој армији, преко одбијања напада исламске државе на своје положаје и ослобађања заробљених припадника Оружаних снага, до прецизног навођења ватре на базе, скровишта и командне центре цихадиста и ликвидације лидера, команданата и високих

заповедника различитих побуњеничких група и фракција.

СНАГЕ ЗА СПЕЦИЈАЛНЕ ОПЕРАЦИЈЕ ДАНАС

Све ово указује на значај и улогу коју у Оружаним снагама Руске Федерације заузимају Снаге за специјалне операције и објашњава зашто управо њих многи сматрају „ударном

НЕМА ДИЛЕМЕ ДА СУ СЕ ЗА ВРЛО КРАТКО ВРЕМЕ СНАГЕ ЗА СПЕЦИЈАЛНЕ ОПЕРАЦИЈЕ АКЦИЈАМА КОЈЕ СУ ИЗВЕЛЕ ПРОФИЛИСАЛЕ У САМ СВЕТСКИ ВРХ, СЛОВЕЋИ ДАНАС ЗА ЈЕДНУ ОД НАЈЕЛИТНИЈИХ СПЕЦИЈАЛНИХ ФОРМАЦИЈА У СВЕТУ.

песницом” руских спољнополитичких амбиција. Ипак, и након неколико година од њиховог формирања и бројних спроведених акција нема много информација о тој јединици. Познато је да је чине сурови професионалци, искусни и добро обучени борци, који своје задатке обављају на копну, мору, у ваздуху и под водом, у најсложенијим и најекстрем-

нијим условима који се могу наћи на бојишту.

Њихова обука врши се у посебним центрима, а програм укључује алпинизам, роњење, ваздушни десант са екстремно великих висина, руковање свим врстама наоружања, укључујући ту и оружје страних армија, затим преживљавање у екстремним условима, управљање различитим типовима возила, као и бројне методе употребе радио-везе, саботажа, минирања и продирања у дубину непријатељске територије, као и рад у непријатељском окружењу. Посебан акценат стављен је на снајперску обуку, која се на сиријском ратишту показала као изузетно значајна. Такође, њихови припадници пролазе и курсеве прикупљања обавештајних података и обавештајног рада.

Све то указује да су без икакве дилеме спремни да у било ком тренутку, на било којој тачки света, ефикасно испуне постављени задатак, користећи најсавременије наоружање и војну опрему. Према томе, може се закључити да је реч о јединици која представља спој огромног борбеног искуства, високотехнолошког наоружања и опреме, а специјалности њених припадника су диверзантско-извиђачке и обавештајне операције, усмерене ка заштити интереса Руске Федерације.

У складу са тим, главни задаци тих снага усмерени су на борбу против тероризма и „неконвенционално ратовање”, дубинско извиђање и прикупљање обавештајних информација (на оперативном и стратегијском нивоу), као и на директна дејства на циљеве од посебног значаја. То подразумева различите облике диверзија, решавање талачких ситуација, навођење авијацијске ватре по циљевима на земљи, акције трагања и спасавања, као и заштите и евакуације руских држављана из угрожених подручја која се налазе ван територије Русије,

Оно што ССО разликује од осталих специјалних јединица јесте чињеница да они представљају компактну, високомобилну борбену групу сачињену од припадника различитих родова Оружаних снага Руске Федера-

ГЛАВНИ ЗАДАЦИ ТИХ СНАГА УСМЕРЕНИ СУ НА БОРБУ ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА И „НЕКОНВЕНЦИЈАЛНО РАТОВАЊЕ”, ДУБИНСКО ИЗВИЂАЊЕ И ПРИКУПЉАЊЕ ОБАВЕШТАЈНИХ ИНФОРМАЦИЈА (НА ОПЕРАТИВНОМ И СТРАТЕГИЈСКОМ НИВОУ), КАО И НА ДИРЕКТНА ДЕЈСТВА НА ЦИЉЕВЕ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА.

ције. Због тога их неки, изгледа с правом, сматрају „армијом унутар армије”, односно јединицом у којој је обједињено најбоље из свих специјалних служби.

Међутим, као што је већ речено, осим закључака до којих се може доћи на основу њихових операција у прошлости, детаљнијих информација нема. Непознат је тачан број припадника, количина и врста наоружања, а постоје индиције да су ове снаге учествовале у још неколико акција о којима извештаја такође нема. Познаваоци ове проблематике тврде да је њихов број између 2.000 и 2.500 припадника, официра и професионалних војника под уговором, али то нико никада није званично потврдио, нити демантовао.

Нема дилеме да су се за врло кратко време Снаге за специјалне операције акцијама које су извеле профиле у сам светски врх, словевећи данас за једну од најелитнијих специјалних формација у свету. С друге стране, чињеница је и да је званична Москва преко њих до сада успешно реализовала планиране спољнополитичке циљеве. Због тога не треба да чуди што је руски председник Владимир Путин, председничким декретом од 26. фебруара 2015, овој јединици доделио и званичан дан – 27. фебруар. Он се од тада прославља сваке године као Дан Снага за специјалне операције, који неки у Русији још називају и „Даном учтивих људи”, по надимку који су припадници ове јединице понели након операција на Криму. |

140 година дипломатских односа Србије и Италије

ДУГЕ И СНАЖНЕ ВЕЗЕ

Навршило се 140 година од успостављања дипломатских односа између Србије и Италије и десет година од успостављања стратешког партнерства две земље. У том контексту вредно је подсетити на дуго пријатељство, заједничке интересе и борбе, који су често током историје везивале Србију и Италију.

Пише **Мила МИХАЈЛОВИЋ**

Када је на Берлинском конгресу у лето 1879. Кнежевина Србија стекла статус међународно признате независне државе, коначно јој је било могуће да слободно успоставља и води равноправну дипломатску делатност. Прва земља са којом је независна Србија успоставила дипломатске односе била је Италија. Најпре је јануара 1879. године *Законом о дипло-*

мајским заступништвима успостављено српско дипломатско заступништво у Риму, да би се дипломатски односи озваничили потписивањем Конзуларне конвенције у Риму 9. новембра / 28. октобра 1879. године. Потписали су је новопостављени италијански амбасадор Ђузепе Торниели Брузати ди Вергано (акредитован 7. септембра) и српски министар Јован Ристић. Конвенција је ратификована у

Риму 18. јануара 1880, а размена ратификованих докумената обављена је у Београду 17. марта исте године. Како Србија није одмах имала пуномоћног министра у Риму, посланством је управљао српски представник из Беча Филип Христић (1819–1905). Први пуномоћни министар кога је Србија послала у посланство у Рим био је Милан Кујунџић, који је ступио на дужност 1. марта 1883. године.

ЕКОНОМСКИ И ПОЛИТИЧКИ ИНТЕРЕСИ ОД ДАВНИНА

Интересантно је питање због чега се Србија одлучила да баш са Италијом, пре свих других земаља, успостави дипломатске односе, имајући у виду да је српских држављана у Италији било веома мало, а италијанских у Србији још мање. Одговор треба потражити, пре свега, у економској сфери: Италија је била привредно много развијенија од Србије, али је у њој сагледавала свој економски интерес. С друге стране, били су ту и снажни политички разлози, јер је преко односа са Србијом Италија рачунала да ће успети, ако не да контролише и сузбије, а оно бар да прати развој борбе за политичко-територијални утицај Аустроугарске и Русије на Балкану. Наравно, и Србија је у јачању односа са Италијом видела свој економски, али још више политички интерес, ослањајући се на дуге и снажне везе две земље.

Иако незванични, дипломатски односи Србије и Италије сежу у давнине. Да поменемо само српског деспота Стефана Бранковића Слепог, последњег миропомазаног, дакле легитимног српског деспота, који је од 1465. српски двор преместио у замак Београд на Варму код Удина. Српски двор је наредних 20 година, колико је српски деспот поживео, бити један од центара европске политичке моћи и на двору српског деспота Венеција ће држати свог сталног амбасадора.

Колико је српска дипломатија тога доба била значајна за Венецију сведочи податак да је 1479. године Цариградски мир након Првог млетачко-турског рата склопљен уз посредовање Катарине и Маре Бранковић, деспотових сестара. Познато је да је баш Мара 1471. довела у Цариград млетачког амбасадора на преговоре са султаном.

Ако се вратимо у новије време, констатује се да је половином 19. века, још од 1844. и објављивања „Начертанија”, савојска Италија видела Србију као снагу ослобођења и уједињења јужнословенских народа, а Београд као дипломатско и стратешко место првог реда одакле би Италија ширила свој дипломатски утицај на Аустрију, Русију и Турску. Осим тога, владало је убеђење да би један италијански конзулат у Београду био Пијемонту ослонац за успостављање односа са словенским народима и Мађарима – држављанима аустријског царства – драгоценим савезницима који су и сами били ангажовани у борби против омражене монархије. Са оваквим упутствима је, децембра 1848. године, председник владе Краљевине Сардиније из Торина послао у Београд генерала Александра Монтија, као званичног италијанског посланика.

Крајем те године Краљевина Сардинија одлучила је да отвори свој први конзулат у Србији и као конзула I реда у Београд је, 4. јануара 1849, послала Марчела Черутија, а његовог брата Луиђија као вицеконзула. Након пропасти револуције аустријска влада захтевала је затварање конзулата, у чему је и успела, уз образложење да је италијански конзулат у Београду водио отворену антиаустријску политику. Што нимало није било далеко од истине. За вазалну кнежевину, каква је у то доба била Србија, треба рећи да је отварање конзулата Краљевине Сардиније било од огромног политичког значаја, јер је представљало још један корак напред ка пуном међународном признавању независности.

Дипломатске конзуларне везе обновљене су након уједињења Италије и било је више српских дипломатских мисија у Риму усмерених на добијање италијанске подршке борби за независност. Једна од значајнијих била је

Дипломатски односи озваничени су њој иницијативом Конзуларне конвенције у Риму 9. новембра / 28. октобра 1879. године. Конвенција је ратификована у Риму 18. јануара 1880, а размена ратификованих докумената обављена је у Београду 17. марта исте године.

ДОГАЂАЈИ КОЈИМА ЈЕ ОБЕЛЕЖЕН ЈУБИЛЕЈ

Сто четрдесет година дипломатских односа Србије и Италије обележено је низом активности.

15. јануара 2019 у сарадњи Градског музеја Сомбора и Италијанског института за културу из Београда отворена је изложба „За српску војску – једна заборављена прича”, ауторке др Миле Михајловић. Тема изложбе била је евакуација српских војника из Албаније на Крф уз помоћ италијанске Краљевске ратне морнарице. Потом је у Народном позоришту одржано Вече италијанско-српског пријатељства и одржан концерт Италијанског културног центра „Piazza Italia” из Суботице и Суботичког тамбурашког оркестра.

6. марта италијански премијер Ђузепе Конте посетио је Београд. Примео га је председник Србије Александар Вучић. Конте је нагласио да Србија има улогу стабилности на Балкану. Потврдио је италијанску подршку на путу Србије ка Европској унији. Италија је међу два највећа трговинска партнера Србије, о чему говори и укупна робна размена две земље која је премашила 4,3 милијарде евра, а половина вредности овог износа је извоз наше робе у Италију. У Србији послује око 600 италијанских фирми које запошљавају више од 26.000 људи.

7. марта у Народном музеју приређена је ексклузивна италијанска изложба барокне уметности под називом „Бернинијева школа и римски барок”. На изложби Рим је представљен као главно седиште њеног ширења, а Ђовани Лоренцо Бернини као један од најзначајнијих барокних уметника уопште. Приказано је 55 значајних дела из Палате Киђи у Ричи.

8. маја Амбасада Италије, у сарадњи са агенцијом „Фабрика”, организовала је у башти резиденције италијанског амбасадора модну ревију италијанског креатора високе моде Мишела Миљоникоа.

31. маја у САНУ одржан је дводневни међународни научни скуп који су организовали Италијански институт за културу у Београду и САНУ. Двадесетак истраживача представило је радове на тему односа између Италије и Србије.

21. октобра Амбасада Италије у Београду, Италијански институт за културу и Опера и театар „Мадленианум” организовали су свечани концерт на коме су врхунски италијански и српски уметници извели најлепше италијанске арије и дуете.

28. и 29. октобра Галерија Матице српске, у сарадњи са Италијанским институтом за културу у Београду, организовала је Међународну конзерваторску конференцију о чишћењу слика „Cleaning”.

30. октобра у Италијанском институту за културу у Београду отворена је изложба „Инспирисани Италијом”. Изложена су одабрана уметничка дела из колекције Галерије Матице српске, која приказују утицаје италијанских мајстора у нашој уметничкој традицији и пракси 18. и 19. века.

7. новембра амбасадор Италије у Србији Карло Ло Кашо отворио је у Свилајнцу производни погон компаније SHE – Superior Heating Elements, коју је 2018. године основала италијанска фирма „Thermowatt/Ariston”. Та компанија ће у Србији производити грејаче за белу технику, намењене извозу у Италију, а укупна вредност инвестиције је 2,5 милиона евра.

18. новембра у београдском хотелу „Хилтон” отворена је недеља италијанске кухиње.

мисија Димитрија Матића 1878. године. Примео га је и краљ Умберто I, који је по Матићу послао кнезу Милану Обреновићу писмо у којем је, између осталог, писало: „Србија, која због својих патриотских врлина заслужује светлу будућност, налази се пред остварењем својих националних тежњи ... Италија ће бити срећна да са њом настави традиције срдачног пријатељства које су започеле за време владавине мог поштованог оца”.

СРПСКИ ОФИЦИРСКИ КАДАР ШКОЛОВАН У ИТАЛИЈИ

Период који је уследио после Берлинског конгреса био је обележен жестоком борбом Србије за јачање државе и својих позиција у Европи. На прелазу 19. у 20. век, пред бескрупулозном похлепом великих сила, Србија – која је у међувремену постала краљевина – била је приморана да се за властити опстанак и развој бори свим снагама. За то је употребила своје најдрагоценије и најјаче оружје, своје најбоље младе нараштаје, своју стваралачку интелигенцију школовану и ишколовану по европским универзитетима. Тако се за овај период везују и први кораци српске такзване „војне” и „књижевне” дипломатије.

У погледу „војне дипломатије” краљ Милан Обреновић је успео да у Аустроугарску 1899–1900. пошаље на школовање седам српских артиљеријских и инжињеријских официра. Циљ је био не само професионално усавршавање већ и савладавање језичких и културолошких препрека и интеграсање српског старешинског кадра у високе европске војне слојеве. До тада су се српски официри школовали махом у Русији, а 1900. први питомци одлазе у Француску.

Први пут се српски официрски кадар нашао у Италији тек од маја 1899, када су у Ратну школу у Торину уписана прва четири српска официра: по један из пешадијског, коњичког, инжињеријског и артиљеријског рода војске. За њихов пријем у чувену италијанску војну школу најзаслужнији је италијански генералштабни пуков-

ник Карло Кортичели. Видевши наше трупе на вежби приликом посете Нишком гарнизону септембра 1898, одушевио се њиховом „извежбанашћу, мирноћом, брзином и гипкошћу”, о чему је по повратку свима нашироко причао. Био је, међутим, веома зачуђен када му је мајор Милош Васић, српски војни аташе у Софији, где се заједно затекли, саопштио да ни један српски официр није школован у Италији. Како су и пуковник Кортичели и његов сапутник потпуковник Енрико Барони сматрани за најстручније италијанске официре, који

Српски официри школовани у Италији посебно ће се истићи у њиховој Солунској фронти и диће веза са италијанским снагама које ће им чувати леви док и леђа од немачке артиљерије њихом одлучујуће биће.

Chevalier Marcello Cerrutti

Нобеловац Иво Андрић зајочео је у Риму своју бојашту дипломатску каријеру. На челу српској њосланства био је и Милан Ракић. Растко Пејровић, велики Ракићев њријашељ, од 1926. службовао је у српском њосланству њри Светиј Сјолици. Знаменињи Јован Дучић је у њредивну њпалајшу „Боргезе” ушао у својствув амбасадора. Последњи у низу српских њнтеликњуалних и дипломатских дивова у Риму био је Милош Црњански.

су уједно важили за најбоље професоре торинске војне школе и били аутори бројних значајних војних уџбеника, догађај у Нишу и сусрет и пријатељски односи са српским мајором Васићем били су одлучујући за одлазак српских војних питомаца у Италију. Интересантан је податак и да ће се ти српски официри посебно истаћи у пробоју Солунског фронта и биће веза са италијанским снагама које ће им чувати леви бок и леђа од немачке артиљерије током одлучујуће битке.

„КЊИЖЕВНА” ДИПЛОМАТИЈА

Истовремено Србија је покренула и своју „књижевну” дипломатију, убеђена да ће баш тај цвет Србије, са дипломама најбољих европских универзитета, бити у стању да на најбољи начин представи српску историју и кул-

туру, а надамсе српске националне интересе и циљеве, те да ће, на основу својих аргумената, успети да задобије наклоност јавности и политике појединих земаља. Како је Србија одувек видела Италију као један од најзначајнијих центара светске дипломатије и глобалне политичке моћи, с посебном пажњом је одабирала своје представнике у Риму, који су морали да буду не само врхунски интелектуалци већ и одлични зналци међународних прилика и врсне дипломате.

Тако су у првој половини 20. века у Риму на дипломатским службама боравиле најзначајније личности српске књижевности. Иво Андрић је у Риму и започео своју богату дипломатску каријеру, службујући у посланству при Ватикану (1920), а потом у Трсту (1922). Нешто касније у Рим ће на чело српског посланства доћи Милан Ракић (1929–1933) као изванредни посланик и опуномоћени министар прве групе. У исто време у Риму је боравио још један велики српски песник, Растко Петровић, велики Ракићев пријатељ, који је још од 1926. службовао у српском посланству при Светој Столици. После четири године мандата Ракића је на тој позицији заменио Јован Дучић, који ће у предивну палату „Боргезе” ући у својству амбасадора (1933–1937). Последњи у низу српских интелектуалних и дипломатских дивова у Риму био је Милош Црњански, који је у Рим стигао возом из Београда у пролеће 1938. године и примио дужност саветника за штампу при југословенском посланству 2. маја 1938. године. На служби у Риму остао је све до 6. априла 1941, када је заједно са осталим члановима југословенског посланства протеран из Рима 2. маја 1941. године.

Свако од њих ће, осим дипломатског дела каријере у Риму и Италији, оставити траг и у својим литерарним делима, различитим по тематици и димензијама, али непревазиђеним по интелектуалној висини и уметничком домету. У том контексту међу српским дипломатама на служби у Риму не може се заобићи име књижевника Милисава Савића. |

18. децембра у Архиву Србије отворена је изложба „Краљевина Србија и Краљевина Италија”, коју сачињавају документа о школовању српских студената на италијанским универзитетима, усавршавању српских вајара, сликара, музичара и историчара у Италији, као и о гостовањима италијанских уметника у Београду. На изложби је представљено више од 200 експоната. Поводом значајне годишњице Архив Србије објавио је и књигу „Краљевина Србија и Краљевина Италија”, која садржи око 200 интегрално објављених докумената са двојезичним описима докумената и уводном студијом.

21. јануара 2020. Јавно предузеће Пошта Србије објавило је серију пригодних поштанских марака и вредносница чији је предлагач и аутор пројекта историчар др Мила Михајловић. Серија носи наслов „Италијански морнари за српску војску у Великом рату”. Поштанске марке и вредноснице са оригиналним фотографијама о извлачењу српске војске и народа из Албаније 1915/16. преузете су из књиге др Михајловић „За српску војску – једна заборављена прича”, као знак захвалности за помоћ италијанској војсци и народу. Књига је у Србији преведена и објављена и на српском и на италијанском језику у издању Медија центра „Одбрана”. Пригодне поштанске марке објављују се на стогодишњицу завршетка Париске мировне конференције и на тај начин се симболично затвара обележавање стогодишњице од завршетка Првог светског рата и успостављања мира.

Приредила М. Шведић

Пригодне поштанске марке

ЗА СРПСКУ ВОЈСКУ ЈЕДНА ЗАБОРАВЉЕНА ПРИЧА

Приредила Драгана МАРКОВИЋ

Поштанске марке и вредноснице са оригиналним фотографијама о извлачењу српске војске и народа из Албаније 1915/16. преузете су из књиге др Миле Михајловић „За српску војску – једна заборављена прича”, у издању Медија центра „Одбрана”, као знак захвалности за помоћ италијанској војсци и народу. Догађај представља снажну потпору у јачању пријатељства и партнерства Србије и Италије, које су јануара ове године обележиле и 140 година од ратификације успостављања дипломатских односа.

Јавно предузеће Пошта Србије објавило је 21. јануара 2020. серију пригодних поштанских марака и вредносница чији је предлагач и аутор пројекта историчар др Мила Михајловић. Серија носи наслов „Италијански морнари за српску војску у Великом рату”. Поштанске марке и вредноснице са оригиналним фотографијама о извлачењу српске војске и народа из Албаније 1915/16. преузете су из књиге др Михајловић „За српску војску – једна заборављена прича”, као знак захвалности за помоћ италијанској војсци и народу. Представљањем те књиге, чији је покровитељ ЊКВ престолонаследник Александар II Карађорђевић, Италија је 2014. године званично отворила обележавање стогодишњице од почетка Првог светског рата. Књига је потом у Србији преведена и објављена и на српском и на италијанском језику у издању Медија центра „Одбрана”.

Пригодним поштанским маркама које се објављују на стогодишњицу завршетка Париске мировне конференције, Пошта Србије отвара своју издавачку 2020. годину, одајући „почаст онима који су властити живот положили да би спасили стотине хиљада цивила и војника”, како стоји у писму Татјане Матић, државног секретара Министарства трговине, туризма и комуникација Републике Србије, које је упутила др Михајловић, похвалив-

Књига „За српску војску – једна заборављена прича” садржи више од 70 оригиналних, никада раније објављених фотографија

ши њен пројекат, који је Министарство уврстило у План издавања пригодних поштанских марака и вредносница за 2020. годину. На тај начин симболично се затвара обележавање стогодишњице од завршетка Првог светског рата и успостављања мира.

Догађај свакако представља снажну потпору у јачању односа пријатељства и партнерства две нације и две земље – Србије и Италије, које су јануара ове године обележиле и 140 година од ратификације успостављања дипломатских односа. Уз поштанске марке, Пошта Србије објавила је и пригодне коверте и вињете. Аутор графичке и уметничке обраде је академски графичар Јакша Влаховић, а стручни сарадник у реализацији је др Мила Михајловић.

Текст на ковертама и комплетна филателистичка информација доступни су на званичном линку Поште Србије: „<https://www.posta.rs/cir/filatelija/nova-izdanja.aspx>”

Концерт „Наша деца” седми пут

НОТЕ ДОБРЕ ЕНЕРГИЈЕ

Музички надарена деца професионалних и пензионисаних припадника Министарства одбране и Војске Србије још једном су, у београдском Дому Војске, приредила публици догађај за памћење

Приредио **Владимир ВЈЕШТИЋ**

Увек присутна жеља за доказивањем младих и талентованих певача и инструменталиста, који наступају у пратњи Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички”, обећава дугочекност ових концерата. Таквим очекивањима дају за право жестока конкуренција (ко ће добити прилику да наступа) и велика жанровска разноврсност – од популарне музике до класичних дела – те својеврсни перформанс који млади музичари приређују публици, препун добре енергије. Управо тако је, седми пут, било и средином фебруара, када је тај млади „строј војске” музичким талентом и креативношћу разоружавао и пленио присутне.

Да само најбољи добију прилику, потврђује први човек Уметничког ансамбла „Станислав Бинички” капетан фрегате Светозар Василески, уз уверавања да је стручна комисија, која је организовала аудицију, „војнички озбиљно” приступила послу, па су сви ти млади музичари с разлогом део програма.

– Сви су заслужили прилику да се представе публици, у пратњи Уметничког ансамбла „Станислав Бинички”, који је пре неколико дана добио и ласкаву титулу оркестра године, у избору специјализованог часописа „Музика класика” – каже Василески, наводећи да је Ансамбл „Бинички” још једном потврдио да, осим што брине о традиционалним вредностима, има значајну улогу у афирмисању младих талената.

Сви заслужују да буду поменути

Публици у Дому Војске представили су се Дуња Лакић, композицијом „Кад бресква цвета” Радомира Јанковића, и Вукша Вучетић који је извео Бургмилерово „Збогом” и Гедикеов „Мали комад”. Олга Павловић свирала је Вивалдијев „Концерт за виолончело”, а Ива Томашевић Палмеров „Фанданго”. Како звучи тромбон показала је Јована Војиновић, која је извела Фоксов „Анданте и Марш”, док је Нађа Митровић наступила на клавиру са Менделсоновом „Гондолијером”.

Фото: Срђан Хајстер

Сташа Петраш извела је Концерт за виолину бр. 4 Хенрија Виетана, Теодора Радовић нумеру „Диментика”, а најмлађи учесник, шестогодишњи Давид Божић, одсвирао је на клавиру познату нумеру из „Пирата са Кариба”.

У наставку вечери гости у Свечаној сали Дома Војске могли су да уживају и у звцима родољубиве песме „Најлепша је земља моја” Петра Полкапоског, као и у извођењу „The Lion`s birthday party” Лазара Петковића. Чувени хит два Extrime „More then words” врхунски су, „у два гласа”, отпевале Уна и Миа Ганић, док је Лазар Ђорђевић, у маниру Боре Дугића, одсвирао на фрули „Чукарчко коло” и „Бојарку”.

Четресторо дечака и девојчица, узраста од шест до 17 година, побрали су бројне аплаузе публике и симпатије старијих колега из Ансамбла и својим наступима показали да се љубав према музици и таленат развијају од најранијег детињства.

Концерт су отвориле и затвориле реномиране гошће

Чланица Оперског студија Народног позоришта у Београду сопран Исидора Стевановић на почетку је извела арију из опере „Мадам Батерфлај”, а својим нумерама „Молила сам анђеле” и „Град” тачку на својеврсни музички хепенинг ставила је кантауторка Ана Станић. И ранијих година гости концерата били су афирмисани музичари, деца војних лица – Бајага, Мерима Његомир, Оливер Њего, Гоца Тржан, Жељко Самарцић, Ана Кокић и многи други.

Уметничким ансамблом „Бинички” овог пута дириговала је Катарина Божић.

Реализацију овогодишњег концерта „Наша деца”, који су, као и претходних година, организовали Управа за односе са јавношћу Министарства одбране и Уметнички ансамбл „Станислав Бинички”, помогло је Удружење „Мрежа за пословни развој”, које је за све талентоване малিশане обезбедило симболичне поклоне. |

Ансамбл „Бинички” је још једном потврдио да, осим што брине о традиционалним вредностима, има значајну улогу у афирмисању младих талената

Генерал Небојша Павковић командовао је 1998. године Приштинским корпусом Треће армије Војске Југославије, а најважније догађаје из тог периода студиозно је описао и објаснио, поткрепљујући наводе са 29 докумената, што омогућава читаоцу да сазна шта се догађало на Косову и Метохији. Књига заправо представља историјски документ о овом недавном периоду.

Узроци и испољавање тероризма албанских сепаратиста

Прва целина садржи релевантне чињенице о узроцима и испољавању тероризма албанских сепаратиста на Косову и Метохији (ескалација, кулминација и дескалација) са циљем разбијања територијалног интегритета тадашње Југославије. У ствари, аргументовано се дешифрира исламистички идентитет албанских сепаратиста и њихове „Ослободилачке војске Косова“, који су свој поход започели применом бруталног насиља против сваког Албанца који није подржавао њихов програм и још бруталније наставили злочинима (претње убиством, убиства и отмице) против српских цивила и нападама на припаднике МУП-а Србије и Војске Југославије. Разоткривају се узроци и манифестовања савезништва између терористичке ОВК и њених англосаксонских спонзора, који су грубо кршили Повељу ОУН, принципе ОЕБС-а, међународно право и хуманитарне норме. Читалац може да сазна како су страни спонзори албанских терориста систематски омаловажавали и поништавали резултате наших противтерористичких акција. Доказ је и размештање Верификационе мисије ОЕБС-а на Косову и Метохији у јесен 1998. године, у тренутку када је терористичка ОВК била потпуно разбијена, а присилно мобилисани Албанци добровољно вратили велике количине наоружања, муниције и друге војне опреме. Савезна Република Југославија је прихватила ту мисију због сазна-

Нове књиге Медија центра „Одбрана“

Пише **Милан Мијалковски**

УЧЕСНИК И СВЕДОК

Књига генерала Небојше Павковића „Мирис барута и смрти на Косову и Метохији 1998. године“, у издању Медија центра „Одбрана“, документ је о специфичном а изнуђеном облику одбране земље од октобра 1994. до децембра 1998. године

ња да на тај начин привремено отклања претњу од војне агресије НАТО-а. Она је драстично злоупотребила своје овлашћење да надгледа стање на Косову и Метохији (да ли се поштује мир), подстицајући и усмеравајући динамику насиља терористичке ОВК, те агресивно покушавајући да оствари потпуни увид у активности састава Приштинског корпуса и снага МУП-а Србије усмерене на сузбијање тероризма. Захваљујући њој терористичка ОВК је до краја 1998. године прилично консолидовала своје редове.

Политика, стратегија и тактика државе

Друга целина односи се на политику, стратегију и тактику коју је Република Србија примењивала ради заштите сопствених националних вредности и, првенствено, територијалне целовитости. С тим у вези, аутор износи релевантне чињенице које указују на то да су сви припадници и јединице Приштинског корпуса професионално и успешно извршили сваки добијени задатак (успешно изведена опсежна противтерористичка операција у лето 1998), строго поштујући националну законску регулативу и Женевске конвенције о заштити жртава рата у унутрашњим сукобима.

С друге стране, аутор разоткрива и опструкције наше противтерористичке одбране у врховном командовању Војске Југославије, што је систематски допринело да на Косову и Метохији „није функционисало ништа осим тероризма“, како аутор констатује у књизи. Он наводи и бројне чињенице, које поткрепљује оригиналним документима, о недопустивом несагласју на релацији врховни командант Војске Југославије – начелник Генералштаба – командант Треће армије – командант Приштинског корпуса.

Сведочења у књизи „Мирис барута и смрти на Косову и Метохији 1998. године“ представљају поуздан доказ о непоколебљивости и способности нашег народа и војске да бране и одбране виталне националне вредности у веома неповољним геополитичким условима. Искрено казивање аутора треба да охрабри и многе друге непосредне и посредне учеснике тих догађаја да јавности саопште истину о овом недавном периоду српске историје. На то их пре свега обавезују цивилне жртве и погинули припадници војске и полиције. Напошетку, таква обавеза проистиче и из поузданог сазнања о томе да тадашња терористичка коалиција данас чини велике напоре да спречи ефикасну борбу за истину.!

Књига генерала Небојше Павковића „Мирис барута и смрти на Косову и Метохији 1998. године“ биће представљена јавности 11. марта у 14.00 часова у Дому Војске Србије.

Вирус корона запалио свет

КОВИД-2019

Највеће епидемије у последњих пола века избиле су због микроорганизама који су са животиња прешли на људе. Последњи случај тзв. зооноског порекла је вирус корона. За њега се одавно зна, као и за многе друге опасне патогене, а човечанство се, упркос напретку науке, ипак изнова суочава са *ad hoc* ситуацијама везаним за реаговање, припрему вакцина и ресурса. Још увек нема вакцине против еболе, нити марбурга, на пример.

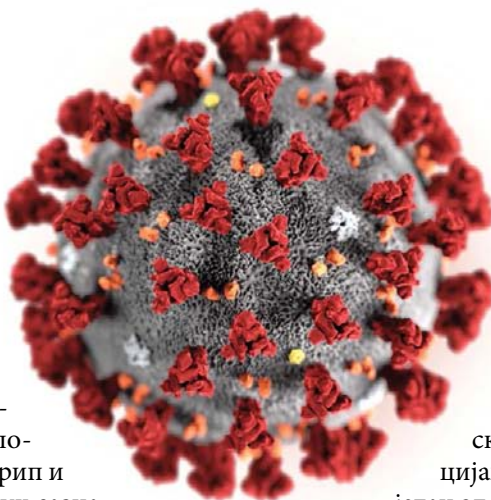
Пише Елизабета РИСТАНОВИЋ

Вирус корона, о коме се сада толико говори и пише због епидемије која је избила у Кини, или ковид-2019 како га је званично назвала Светска здравствена организација (СЗО), зооноског је порекла, као и велики број микроорганизама – и новооткривених, и оних које одавно познајемо. Уосталом, и ебола, марбург, грип и куга су зоонозе. На основу досадашњих сазнања, епидемиолошко-анамнестичких, али и молекуларно-биолошких, вирус је већ изанализиран, одређена му је генска секвенца и нађено 86% хомологије са сродним вирусом код слепих мишева, за које се претпоставља да су изворни домаћини. Последњи животињски домаћин била му је, како ствари стоје, змија, а змије се хране слепим мишевима.

Вирус је прескочио, како кажемо, баријеру врсте, прешао је са животиња на људе. То се дешава у природи, то је један од начина како микроорганизми преживљавају и обнављају свој витални потенцијал пасажом кроз осетљиву популацију. А основна законитост екологије, природе и друштва у целини је да је све око нас нераскидиво повезано.

Одавно познат

Вируси корона нису нови. Из хуманог материјала вирус корона изолован је 1968. године, из узорака добровољаца са симптомима прехладе, а култивисан на хуманим ембрионалним ћелијама трахеје. Пре тога су били познати вируси корона који изазивају инфекције код свиња, паса, мачака, птица, глодара... Вирус корона изолован је из ћелија људског мозга код пацијената са мултиплом склерозом,

зом, чији етиолошки узрочник још није доказан, а код нас је осамдесетих година прошлог века изолован из бубрега пацијената оболелих од балканске ендемске нефропатије, чији узрочник такође још није познат.

Вируси корона су РНК вируси и склонији су мутацијама и рекомбинацијама од ДНК вируса. Иначе, мутације су један од начина да организми у природи опстану, да одоле разним селективним притисцима. Оне се дешавају на генском нивоу, спонтано, стохастички, али на њих утичу и фактори средине, хемијски, физички, радиолошки и биолошки агенси, дакле и зрачења, хемикалије, пестициди. Све оно што људи раде природи враћа се као бумеранг, делујући кумулативно, доводећи до промена у структури и експресији гена и структури протеина.

Управо је разлика између SARS и MERS вируса, који такође припадају породици коронавириде (Coronaviridae), а са којима се свет суочио 2003. и 2012. године, и овог новог вируса само у структури протеина којима се вежу за рецепторе на ћелијама домаћина. SARS вирус, од кога је оболело 8.098 људи а 774 умрло, који је био праћен или пнеумонијом или респираторним дистрес синдромом, такође потиче од слепих мишева. Порекло MERS вируса, узрочника блискоисточног респираторног синдрома, још није у потпуности утврђено, али геномско секвенцирање сугерише да је такође настао у слепим мишевима и да је пренет камилама. Људи су заражавани директним или индиректним контактом са зараженим камилама. Болест није била тако раширена, било је 2.494 лабораторијски потврђених случајева, од којих је 80% пријављено у Саудијској Арабији, али је стопа смртности била око 35% – умрло је 858 људи.

ОБОЛЕВАЊЕ

Највише заражених од короне је старости између 40 и 59 година, а само 10% пацијената млађе је од 39 година, док су случајеви оболеле деце ретки. Деца или имају блажи облик инфекције и симптоме, или имунитет спремнији за супротстављање вирусом. А била су и мање и изложена, јер су школе у Кини биле затворене због прославе кинеске нове године. И SARS је био редак међу децом, али су старији теже подносили инфекције.

ПРЕВЕНЦИЈА

Како још увек не постоји вакцина за заштиту од ове породице вируса, препоручују се опште мере превенције респираторних инфекција, избегавање контакта са сваком ко има прехладу или симптоме сличне грипу, избегавање боравка у затвореном простору где борави велики број особа, појачана хигијена руку, избегавање честог додиривања уста, носа и очију. Било би пожељно одложити путовање у епицентар епидемије, а уколико је оно неопходно, придржавати се прописаних мера и поступака. Предвиђене су и карантинске мере, у случају да дође до ширења болести. Велики проблем, на светском нивоу представља недостатак личне заштитне опреме, јер је НР Кина њен највећи произвођач.

СИМПТОМИ

Вируси су свуда око нас и стално воде борбу са имунским системом, тј. нашим одбрамбеним снагама. Већина људи се током живота инфицира неким типом вируса корона, али инфекције могу бити асимптоматске или се манифестују симптомима прехладе. Вирус корона ковид-2019 напада горње дисајне путеве и манифестује се симптомима сличним прехлади: цурење из носа, кијавица, кашаљ, упаљено грло, главобоља, повишена температура, која може трајати неколико дана, грозница, исцрпљеност, а може доћи до појаве бронхитиса и запаљења плућа праћених температуром, слабошћу, отежаним дисањем. Код оних који имају слабији имуни систем, као и код хроничних болесника, старијих, исцрпљених, вирус може да изазове озбиљније последице, укључујући шок, акутни респираторни синдром и смртни исход. Када се говори о стопи смртности, важно је узети у обзир структуру људи, животну доб, стање имунског система, евентуално присуство других обољења. Интересантно је да оваква структура није изнета ни након епидемије свињског грипа. ➤

МЕРЕ ЗА ДЕТЕКЦИЈУ

За грађане Србије значајно је да су све надлежне службе, епидемиолошка служба, гранична полиција, гранична санитарна инспекција промптно предузеле све неопходне мере за превенцију и евентуалну рану детекцију, које укључују здравствени надзор над путницима у међународном саобраћају, како да би се суспектни случајеви открили у тренутку уласка у земљу и предузеле одговарајуће мере. Све здравствене установе поступају у складу са алгоритмима Института за јавно здравље Србије, а Институт „Торлак“ опремљен је потребном технологијом и реагенсима за детекцију и идентификацију вируса. Очекује се да од Светске здравствене организације стигне помоћ у реагенсима.

ТЕРАПИЈА

Хумани интерферон алфа, који продукују наше ћелије, има антивирусно дејство. Може да се произведе и вештачки у лабораторији, технологијом рекомбинантне ДНК. Код нас га је дуго производио Институт „Торлак“. Помажу и серуми реконвалесцената, људи који су преболели вирус и у чијој се крви налазе антитела која имају протективни карактер.

Нови вирус ковид-2019 шири се путем аеросола, директним контактом, са човека на човека. Због тога је и број оболелих толико велики, а могуће је да у фази виремije постоји још неки пут преноса, али то се још не зна. Према подацима СЗО од 24. фебруара (а они се непрекидно мењају), оболело је 79.336 људи, углавном у Кини (77.226 оболелих, а 2.595 смртних случајева), где је и епицентар епидемије, пре свега у граду Вухану, који је раскрсница друмских и железничких путева. До сада је преминуло више од 2.618 људи. Ипак, стопа смртности је нижа него код SARS-а и MERS-а. Болест се раширила у више од 25 земаља, а у Европи је забележено 265 потврђених случајева, од којих је највише у нама најближој Италији, 219 оболелих и шест смртних случајева. Појава вируса у Италији, посебно у руралним срединама, који за сада нису могли да се доведу у контакт са Кином, посебно је забринула епидемиологе и још увек представља енигму. Да ли је можда у питању други аутохтони резервоар и шта све утиче на ову појаву? Интересантна је и појава обољења у Ирану и њена локализација. Из Светске здравствене организације допиру гласови о проглашењу пандемије.

Парадокс је што се за вирус корона одавно зна, као и за многе друге опасне патогенe, а човечанство се, упркос напретку науке, пре свега молекуларне генетике и имунологије, ипак стално суочава са ad hoc ситуацијама везаним за реаговање, припрему вакцина и ресурса. Још увек нема вакцине ни против еболе, марбурга. О томе треба водити рачуна јер су микроорганизми и најстарији и највиталнији облик живота, а представљају и представљаће све већу претњу и ризик не само са аспекта епидемија и пандемија већ узимајући у обзир климатске промене, миграције, те биотероризам, као један од видова евентуалне злоупотребе микроорганизама у терористичке сврхе, што такође треба имати на уму.

Наравно, сваку епидемију, свако ширење вируса прате бројне непознанице, страх, паника, а то је одличан простор и за ширење разних медијских спекулација и дезинформација, што само по себи може бити оружје специјалног или хибридног рата, посебно данас када информације путују таквом брзином и када је сајбер простор постао легитимно, пето бојно поље. Зато се велике епидемије и пандемије, морају по природи ствари и због свих могућих последица сагледавати мултидисциплинарно и тимски, не само са медицинског већ и са аспекта геополитике, одбране и безбедности, економије, социологије, психологије. Када се све заврши, било би драгоцено прикупити искуства и научене лекције, посебно од наших пријатеља из НР Кине, који се храбро хватају у коштац са вирусом.

Утицај климатских промена

Климатске промене доводе до ширења ареала распрострањености многих инфективних агенаса, посебно зооноза и њихових резервоара и вектора. Сада је у Европи стварност денга хеморагијска грозница, зика вирус о којем је било до-

SARS

Идентификован: **2003.**
Оболело: **8.098**
Умрло: **774**

MERS

Идентификован: **2012.**
Оболело: **2.494**
Умрло: **858**

ста речи 2016. године и његови преносиоци тиграсти комарци, маларија се попела на Килиманџаро, а шири се и ка северу планете. Дакле, могу се вратити и некада искорењене болести. Такође, услед глобалног загревања може доћи и до топлења леденог омотача, перифроста на крајњем северу, у коме могу хиљадама година да обитавају давно заборављени микроорганизми, бактерије и вируси, гљивице, са којима се људска врста није одавно сусретала, доводећи до глобалних епидемија, куге, вариоле, антракса...

Познато је да је почетком овог века на Аљасци ексхумиран леш жене која је преминула од шпанског грипа инфлуенце H1N1 и да је из тог биолошког материјала изолован и ревитализован овај РНК вирус. Када се касније појавио свињски грип, то је отворило повод за разне спекулације и на светском нивоу поставило се питање етике везано за научни рад и објављивање његових резултата.

Иначе, није само перифрост опасност. Стручњаци НАСЕ нашли су у Мексику, у кристалима минерала, микроорганизме, бактерије које су ту обитавале безмало 50.000 година и биле резистентне на 70% антибиотика, што је изазвало велику пажњу. Одакле ту антибиотици? Из гљива које су ту такође обитавале. Уосталом и Флеминг је из гљиве изоловао пеницилин.

Климатске промене утичу на људско здравље на више начина, кроз утицај на цео организам, његову хомеостазу, кардиоваскуларни систем, имунолошки одговор, али утичу и на микроорганизме. Утичу и на животиње, резер-

воаре и векторе, најчешће инсекте, преносиоце микроорганизама, па је јасно да су зоонозе најподложније утицају климатских промена.

Противник кога не смемо потценити

Левенхук је микроорганизме назвао живо звериње, али су свакако најстарији и највиталнији облик живота на планети, противник кога не смемо потценити.

Иначе, узрочници зооноза су најбројнији у свету микроорганизама, 2–3 новоизолована вируса су узрочници зооноза, а 75% потенцијалних биолошких агенаса, са званичних листа микроорганизама који се могу претворити у оружје, такође су узрочници зооноза, па њима треба посветити посебну пажњу. И ето заједничког задатка за лекаре, ветеринаре, биологе, молекуларне биологе и стручњаке других профила, укључујући и безбедносни сектор, јер је у ери напретка науке и технологије, пре свега биотехнологије, нанотехнологије, генетичког инжењеринга, могуће укрстити постојеће или добити потпуно нове микроорганизме, прилагодити их за примену у разним оружјима. И створити биолошко оружје.

Наше је да тога будемо свесни, да учимо и образујемо се, оспособљавамо кадровске и материјалне ресурсе да одговоримо на овакве изазове, да заштитимо своју популацију уколико дође до појаве оваквих пошаста, великих епидемија и пандемија, баш као што смо успели да се су-

протставимо епидемији вариоле 1972. године. И не само то, наши стручњаци открили су 1967. године марбург вирус у Београду и успешно се са њим изборили. Смртност од марбурга је чак 90%. То је „брат близанац” еболе, која је 2014. године у Гвинеји, Сијера Леонеу, Обали Слоноваче однела више од 11.000 живота, а која је протекле године харала Конгом.

Садашња епидемија вируса корона погодила је другу најмоћнију светску економију – Кину и питање је колико ће то утицати на свет у целини. Затворена је руско-кинеска граница и велике губитке ће имати авио-компанија која превози путнике из Кине за Европу, јер само око 1.500.000 кинеских туриста годишње посети Санкт Петербург. Много кинеских радника ангажовано је широм света на бројним великим пројектима, отишли су на прославу нове године, а још увек се нису вратили на своја радна места...

Дакле, време је да научимо лекције и да као нација и као цивилизација ствари почнемо да посматрамо другачије, како микроорганизми не би добили битку. Јер одбрана је повезана са животом, како је говорио наш владика Раде, свети ловћенски тајновидац, а ми то најбоље знамо.

Ратови будућности неће се водити само конвенционалним оружјем, па је стога, препознавање безбедносних претњи, ризика и изазова, едукација кадрова и јачање ресурса важан задатак за наш систем одбране и државу у целини. |

Поводом Дана Топличког устанка

СРПСКИ ОФИЦИР И КОМИТСКИ КОМАНДАНТ

Димитрије Беговић један је од најзначајнијих вођа Топличког устанка. Војвода Пећанац га је у извештају Врховној команди сврстао међу седам најхрабријих комита. Томе није допринело само Беговићево јунаштво већ и приношење живота целе његове породице на олтар слободе.

Пише **Драган СИМЕУНОВИЋ**

Димитрије Беговић је рођен у Добром Долу у Прокупачком срезу, у коме данас више нема ниједне куће Беговића. Породицу је затрло њено родољубље. Сва четири брата, као и њихова ближа и даља породица, њих 20, положили су животе за слободу свог народа.

Као потпоручник рањен је Церској бици. Након лечења војне власти упутиле су га кући да се опорави. У Јабланици је са другим родољубима формирао бројне комитске организације, из којих је никао Јабланички комитски одред. Испрва је командовао четом, а 10. априла 1917. постављен је за команданта одреда.

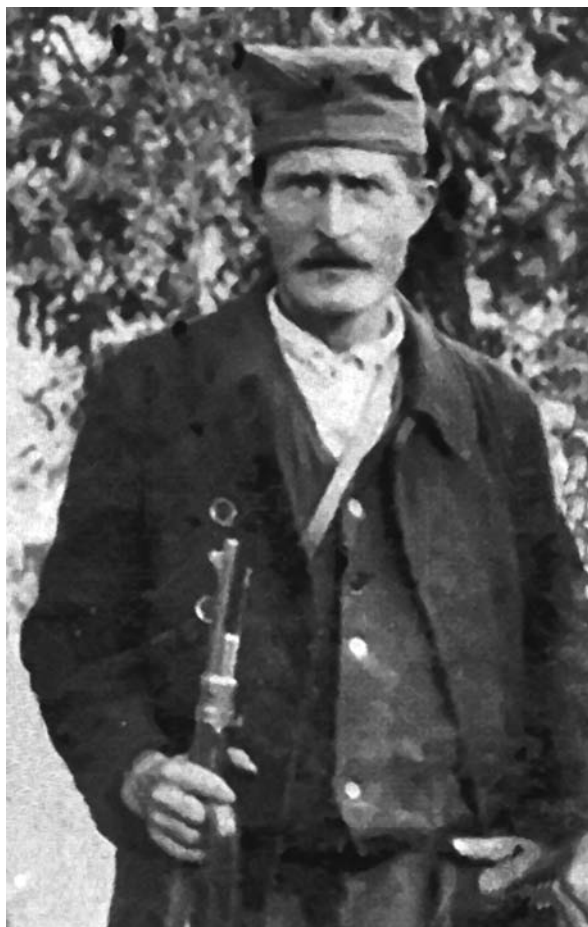
Недела бугарских војника, као и најава регрутације српског становништва у бугарску војску ради слања на Солунски фронт, изазвале су велико незадовољство становништва на југу Србије и довели до издијања устанка у фебруару 1917. године.

Иако бројчано слабија и скромно наоружана, устаничка војска

је у кратком року створила „своју државу”, која је обухватала 10.000 квадратних километара, имала границу дугу 240 километара и седиште у Прокупљу.

Слом устанка започео је након силовитог контраудара окупатора у марту 1917. године. У гушењу устанка учествовале су две бугарске, једна немачка и једна аустроугарска дивизија, те велик број бугарских комитских чета. Пет пута јача окупаторска војска разбила је и потисла устанике у планине 25. марта 1917. године. Казна за устанак била је језива – бугарски војници убили су више од 20.000 Срба цивила, углавном жена, старца и деце, те спалили 55 села, односно 55.000 стамбених и других објеката.

Број убијених цивила српске етничке групе, као и злочини које су чинили – силовања, унакаживања, намерна сакаћења и закопавања живих цивила – дефинишу поступке бугарске војске у току гушења Топличког устанка као геноцид, о чему сведочи и документација Арчибалда Рајса.

Пет пута јача окупаторска војска разбила је 25. марта 1917. и потисла устанике у планине. Казна за устанак била је језива – бугарски војници убили су више од 20.000 Срба цивила, углавном жена, старца и деце, и спалили 55 села, односно 55.000 стамбених и других објеката.

ЖРТВОВАЊЕ ЦЕЛЕ ПОРОДИЦЕ

У бугарским покољима посебно су страдали чланови породица из којих је неко био у комитама. Та судбина није мимоишла ни породицу Димитрија Беговића. Бугари су одлучили да га уцене животима чланова његове породице. На основу дојаве пронашли су његову жену Милосаву и четворо деце, синове Миодрага (8), Милутина (6) и Милована (4) и ћерку Ковиљку (2). Након тога му је бугарски пуковник Тодоров послао ултиматум да преда своју чету или ће му цела породица бити побијена. У писму од 23. марта 1917. Беговић му је одговорио: „Убили сте на хиљаде чланова породица комита, убићете и моју, јер се ја никада нећу предати. Српски официр се не предаје.” Те његове пркосне речи, из којих је зрачило достојанство ка-

кво треба да краси сваког српског официра и борца за слободу, народ Јабланице и Топлице проноси цео век.

Разјарени његовим чврстим држањем, које је значајно утицало на подизање морала комита и српског становништва, бугарски војници су породицу Димитрија Беговића прво зверски мучили. Након што су жени, која је била у седмом месецу трудноће, распорили стомак и из њега истргли мушко дете и наболи га на бајонет, убацили су у запаљену појату и њу и све четворо његове деце, који су живи изгорели. У ужасу нечовечног умирања деца су се толико грчевито сплела око мајке да их после смрти више нису могли раздвојити, па су их скупа морали сахранити у једну раку.

ИЗДАЈА И ЈУНАЧКА СМРТ

Последња бугарска контраофанзива била је ништа друго до етничко чишћење. Затиране су целе породице како би се народ одвратио од давања помоћи преосталим комитама. Иако распршени у групе, устаници су наставили да се боре гинући један по један. Њихов крај био је и крај херојске епопеје народа Топлице, који су

убрзавали зима, болест, недостатак муниције и издаја.

Жртва издаје био је и Димитрије Беговић. Један од устаника, Михаило Раонић, предао се бугарској војсци и за награду рекао где се на Радан планини, у три скривнице, налази 25 комита. У једној од њих био је и Беговић. Бугари су хитно подигли велики број војника и 13. јануара 1918. упутили се ка местима која им је назначио издајник. Приликом напада на комите, било их је двадесет против једног.

Наређење бугарске команде је гласило да се комитски вођа Беговић ухвати жив како би га пред српским народом мучили и понижавали, и на крају јавно погубили. Према Беговићевој скривници Бугаре је лично водио Раонић. Комите су истрчале из скривнице настојећи да пробију обруч, у чему је неколицина успела. Димитрије је рањен остао у обручу са неколико комита. Опкољени, Димитријеви саборци убрзо су погинули.

Тренутак погибии Димитрија Беговића заслужује посебну пажњу јер је изузетан јуначки и патриотски чин. Иако рањен и сам, борио се до последњег метка и као

На ултиматум који му је послао бугарски пуковник Тодоров да преда своју чету или ће му цела породица бити побијена, Беговић је у писму од 23. марта 1917. одговорио: „Убили сте на хиљаде чланова породица комита, убићете и моју, јер се ја никада нећу предати. Српски официр се не предаје”.

Аустроугари убијају завезане устанике

одличан стрелац са свог узвишеног каменог заклона убио велики број бугарских војника. Оставши без муниције, одлучио се на чин достојан Стевана Синђелића. Како су Бугари били упорни да га ухвате живог и непрекидно му довикивали да се преда, он је у једном тренутку одговорио да ће се предати, али да се као официр жели предати искључиво бугарским официрима.

Бугарски официри су се полакомили на напредовање које би им по хватању Беговића уследило, као и на велики новац од награде, па су се након Димитријеве понуде прогурали из позадине у прве редове, желећи лично да ухвате комитског вођу. Изашавши у праскозорје из заклона подигнутих руку, Димитрије је у рукавима шињела држао две одшрафљене бомбе. Грабећи се ко ће пре да га дохвати, бугарски официри су му потрчали у сусрет. Када су му пришли довољно близу, Димитрије је припремљеном бомбом активирао експлозив који је сакрио под блузу. Од снажне експлозије погинули су и он и два бугарска официра. Избезумљени

од беса, бугарски војници одсекли су му главу и набијену на колац данима је носали кроз српска села узвикујући: „Ево главе вашег Димитрија Беговића. Нема више ко да вас брани!”

У чину његове смрти има нечег обилићевског, чак и победничког, јер је он сам одлучио кад ће и како умрети, а и нечег центлменског, када је умирући убио себи равне.

Сахранио га је народ на месту погибије, покрај планинског пута, да би његов гроб подсећао млађе нараштаје како се за свој народ и његову слободу жртвује све, па и више од живота. Нажалост, о смрти и ратним заслугама Димитрија Беговића се ништа не зна изван уско локалних оквира.

Пролазиле су године. Топличким и јабланичким стазама пролазиле су друге сурове војне и харали нови нараштаји окупатора. Крај је опустео. Гроб Беговића је временом заборављен, остајући уз зарасли пут у тешко приступачној забити.

СЕСТРИНА ОСВЕТА

Милица, једна од Димитријевих сестара, која је такође од самог почетка устанка била комита, решила је да се освети издајнику Раонићу, будући да није имао ко од мушкараца то да учини. Од државе која је тек настајала није могла да очекује правду. Иако су сви знали за Раонићеву издају, њега нико није дирао јер је нова, југословенска власт имала „преча посла” од равнања рачуна с бројним непријатељима и издајницима српског рода који су преко ноћи постали њени грађани, равноправни са жртвама и победницима. Политички став власти био је да се они не дирају како би се што пре и што чвршће успоставила хармонија међу различитим народима, као и у самом српском народу нагрженом издајом. Стога је и Раонић спокојно живео у свом селу, крц-

кајући новац којим су га частили Бугари за издају српских комита.

Када је изгледало да је све заборављено, Милица Беговић је једнога дана 1921. године, три године након братовљеве смрти, поново обукла грубу црну комитску одећу коју је носила све време устанка, опасала се укрштеним реденицима, затакла за појас јатаган, нож и револвер и на коњу галопом одјавала ка селу Доњој Топоници, где је на некој свадби кумовао Михаило Раонић. Банувши на свадбу која се одржавала у сеоској кафани, извинила се домаћинима и замолила да јој покажу кума Раонића како би му пренела једну важну поруку. Ништа не слутећи, домаћини који је нису познавали показали су јој на Раонића, који се у том часу веселио уз пиће, иће и музику.

Милица је пришла Раонићу, питала га за име, хладнокрвно извукла из појаса пиштољ и рекла: „Ово ти је издајничке и српске крвнице поздрав од мога брата Димитрија Беговића кога си издао”. Након тога сручила му је цео шаржер метака у главу и груди, а потом му је јатаганом одсекла главу и ставила је у торбу. Гости су се у паници разбежали, а Милица је одјавала ка Прокупљу, где је пронашла начелника округа, капетана, коме се обратила речима: „Господине начелниче, ја сам данас убила српског издајника и крвника моје породице Михаила Раонића, који је издао мога брата Димитрија Беговића, српског официра. Ево му глава у мојој зобници. Чините са мном шта год хоћете, ја сам осветила брата!”

Изненађен Миличиним одважношћу начелник јој је одговорио да је он неће ухалсити због тога што је убила издајника и да иде кући, с тим да Раонићеву главу однесе његовим сељанима, а да ће је он звати, ако буде требало. За почињено убиство Милица никада није одговарала, нити су је власти икада позвале. Удала се, доби-

Комита Јелена Шаулић, пријатељица Димитријеве сестре Милице

ла два сина и живела мирним породичним животом.

ЗАБОРАВЉЕНИ КОМИТА

Временом су усамљени херојев гроб у планини прекрили растиње и заборав свих власти. Димитрију Беговићу, једином комитском команданту, за сто година није подигнут споменик. Да се не би остало само на сећању које неминовно бледи, његов синовац Божидар му је осамдесетих година прошлог века скромно обележио гроб. Њега данас обилазе ретки планинари, понеки ловац или залутали туриста из оближње Пролом Бање.

Нажалост, име Димитрија Беговића, који се у јабланичко-топличком крају храбро и пожртвовано борио за слободу, због које је умро и жртвовао породицу, не носи ниједна улица, школа или институција. Његовог имена нема чак ни у дугим списковима улица, институција, фирми и школа у Србији. Међутим, усмени спомен подигло му је дивљење народа. |

Димитрију Беговићу, једином комитском команданту, за сто година није подигнут споменик. Усмени спомен подигло му је дивљење народа. Да се не би остало само на сећању, које неминовно бледи, поштоваоци тог храброг комите из Тополе и Јабланице наручили су пројекат споменика, чији је аутор др Драган Раденовић.

Спортски резултати кадета Војне академије

Медаље из Русије

На Другом билатералном кадетском атлетском митингу у Москви кадет Огњен Златић освојио је златну медаљу у дисциплини 200 метара и бронзану у дисциплини 60 метара, а кадет Мајда Козодер бронзану медаљу у дисциплини 400 метара

Приредила **Мира ШВЕДИЋ**

Атлетска екипа Војне академије учествовала је средином фебруара на Другом билатералном кадетском атлетском митингу у дворани Централног спортског клуба армије (ЦСКА) у Москви. Такмичило се 13 наших кадета са 23 из Високошколских војних установа Министарства одбране Руске Федерације у 14 дисциплина. Било је то надигравање неједнаких, јер су руски кадети били фаворити у многим дисциплинама, али спорт није само надметање, он је више од игре – пријатељство и дружење.

И поред јаке конкуренције наши кадети успели су да освоје медаље. Најуспешнији спортиста у нашој атлетској екипи био је кадет Огњен Златић, са четврте године Војне академије, који је освојио две медаље – златну у ди-

циплини 200 метара и бронзану у дисциплини 60 метара. Кадет Мајда Козодер, студент четврте године Војне академије, освојила је такође бронзану медаљу у дисциплини 400 метара. На том такмичењу осам кадета Војне академије оборило је своје личне рекорде.

Овај атлетски митинг послужиће нашим младим спортистима као добар увод и припрема за најзначајнији спортски догађај који их очекује у овој години – учешће Војне академије на Трећим светским кадетским војним играма у Санкт Петербургу у августу. Тада ће одмерити снаге са колегама у четири дисциплине – војни пентатлон, стрељаштво, пливање и атлетика.

Кадетима и старешинама Војне академије који су учествовали на Другом билатералном кадетском атлетском митингу у Москви честитао је министар одбране Александар Вулин. Истакао је да су се наши кадети такмичили са једном од најбројнијих и најспремнијих армија на свету – Оружаним снагама Руске Федерације, али да је за нас много важније што су скоро сви оборили своје личне рекорде, а то значи да су дали све од себе.

– Бити део Војске Србије не значи само бити припадник ове или оне јединице, то значи бавити се спортом, то значи репрезентовати своју земљу. Ова деца су нешто најлепше и најбоље што можемо да покажемо свету – поручио је министар Вулин.

За постигнуте резултате министар одбране наградио је кадете учеснике такмичења у Москви седмодневним боравком у објектима Војне установе „Тара”!

РЕЧНА ФЛОТИЛА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем кандидата на селективну обуку за лаког рониоца и противдиверзантског рониоца

I УСЛОВИ КОНКУРСА:

За пријем кандидата на селективну обуку у Речну флотилу могу конкурисати професионални војници свих родова и служби из Министарства одбране и Војске Србије који испуњавају следеће опште и посебне услове:

A) ОПШТИ УСЛОВИ:

- да испуњавају услове прописане одредбама члана 39. Закона о Војсци Србије;
- да су здравствено способни за војну службу без ограничења;

B) ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

- да професионални војник кандидат није старији од 24 година;
- да му је последња службена оцена најмање „врло добар“;
- да поседује најмање III степен стручне спреме;
- да је на физичкој провери у матичној јединици постигао најмање врло добре резултате (Уверење јединице о постигнутом резултату физичке провере);
- да је здравствено способан за рониоца (утврђује надлежна лекарска комисија у ВБ Нови Сад);
- да је пливач и физички способан (утврђује се на тестирању у јединици Речне флотиле);
- да добровољно пристаје да ради у ронилачкој јединици.

НАПОМЕНА:

Лица која обављају ронилачку службу по основу остварују право на:

- 20% увећање плате по основу коефицијента за вршење ронилачке службе,
- 12/18 месеци бенефицирани радни стаж,
- годишњи одмор у трајању од 35 радних дана,
- одсуство за опоравак у трајању од десет дана и диверзантски полуоброк.

II НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Кандидати који испуњавају услове конкурса молбе подносе Војној пошти 2827 Нови Сад редовним путем преко команде своје јединице.

Уз молбу се прилажу следећа документа:

- кратка биографија, у којој обавезно навести контакт телефон,
 - уверење о извршеној физичкој провери,
 - мишљење првог или главног подофицира јединице у којој се кандидат налази на служби,
 - изјаву да кандидат добровољно пристаје на курс и да ради у ронилачким јединицама,
 - оверену фотокопију последње службене оцене,
 - картон основних и личних података КОЛП-1 (добја се од персоналног органа из јединице).
- По пријему молби кандидати ће бити позивани преко претпостављених команди на тестирање, које ће се обавити у Војној пошти 2827 Нови Сад.

Тестирање се реализује пет дана, по следећем:

- провера физичке способности (склекови на тлу, прегиби трупа, трчање на 2.400 м, полигон пешадијских препрека – један дан,
- пливање 250 м, роњење на дах, одржавање на води – један дан,
- психолошко тестирање – један дан,

- тест осетљивости баро-функције у хипербаричној комори – један дан и
 - оцена здравствене способности за рад у ронилачким јединицама (ВБ Нови Сад) – један дан.
- Кандидати који испуне наведене услове биће упућени на селективну обуку за лаког рониоца у трајању од осам недеља.

Са кандидатима који успешно заврше селективну обуку конкурсна комисија ће обавити разговор, након којег ће се формирати ранг-листа и биће донет предлог одлуке о пријему.

Непотпуне и некомплетне пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документа неће се враћати кандидатима.

Додатне информације могу се добити на телефоне 51-459, 51-437 и 021/48-35-437.

Рок за подношење пријава за селективну обуку је 30 дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ

Војна академија

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор и поновни избор лица у звање наставника у образовно-научном пољу техничко-технолошких наука, и то:

1. избор једног наставника за ужу научну област Телекомуникације у звање ванредног професора и
2. поновни избор једног наставника за ужу научну област Софтверско инжењерство у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
2. да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи и
3. да је кандидат професионално војно лице.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

Да испуњава услове за избор у звање ванредног професора и поновни избор у звање доцента из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист“ број 21/16).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор и поновни избор у звање наставника (Одлука Сената број 7/56 од 20. октобра 2016. године), које је објављено на интернет страници Универзитета (Војне академије);
2. попуњен одговарајући образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD);
3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;

4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Војне академије.

Правилник о начину, поступку и ближим условима стицања звања наставника и Упутство за припрему конкурсне документације и израду извештаја комисије за избор у звање наставника налази се на интернет страници Војне академије.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор и поновни избор у звање наставника подносе се на адресу Војне академије: **Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидат који буде изабран или поново изабран у звање наставника неће бити постављан на формацијско место наставника у Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијског места на које је већ постављен, а у складу са чланом 88. Закона о високом образовању („Сл. гласник РС“, бр. 67/2019).

ИНФОРМАЦИЈА

о потписаном уговору са „Hedonic Travel doo Beograd“

На основу уговора о пословној сарадњи са „Hedonic Travel doo Beograd“, који је потписан 6. фебруара ове године, запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије омогућени су посебни услови приликом коришћења туристичких аранжмана наведене агенције, и то:

- попуст од 15% у односу на редован ценовник за летовање у сезони 2020. године у Грчкој и Турској (за аранжмане који су везани за аутобуски превоз), без обзира на начин плаћања;
- плаћање на рате путем административне забране, при чему доспеће последње рате мора бити до 31. децембра 2020. године.

Запослени у Министарству одбране и Војсци Србије дужни су да се даваоцу услуге приликом плаћања идентификују давањем на увид војне легитимације/идентификационе картице или оверене потврде о запослењу, те да обезбеде два примерка овереног решења о административној забрани, које покрива целокупни износ, уколико је реч о плаћању на рате. Прва рата по административној забрани доспева у наредном месецу у односу на месец у коме је оверена у надлежној организационој јединици МО и ВС. Уколико запосленом, као крајњем кориснику услуге, престане радни однос у Министарству и Војсци, организациона јединица МО и ВС у чијем саставу се наведено лице налазило дужна је да у року од 15 дана о томе обавести даваоца услуге, као и да лице којем је преостало радни однос упозна са обавезом да непосредно са крајњим корисником услуге изврши измирење преосталог дуговања.

Изложба
Милован Крстић
У Великој галерији
Дома Војске Србије
од 18. фебруара
до 7. марта 2020.

